

anatolia

TURİZM VE ÇEVRE KÜLTÜRÜ DERGİSİ • MART - NİSAN 1993 - FİYATI : 15.000 TL

K.M.T.C. turizmde TURBAN'ın
yeni ve önemi

Ökova'yı kim kurtaracak?

Çevre; yine devlet için,
devletle...

Doğa ve kültür yağması
önlenmeli

Çevre
kirliliğinin giderilmesinde
mikroorganizmalar

Ökova'yı kim kurtaracak?

Yerel yönetimler açısından
turizmde denetim boyutu

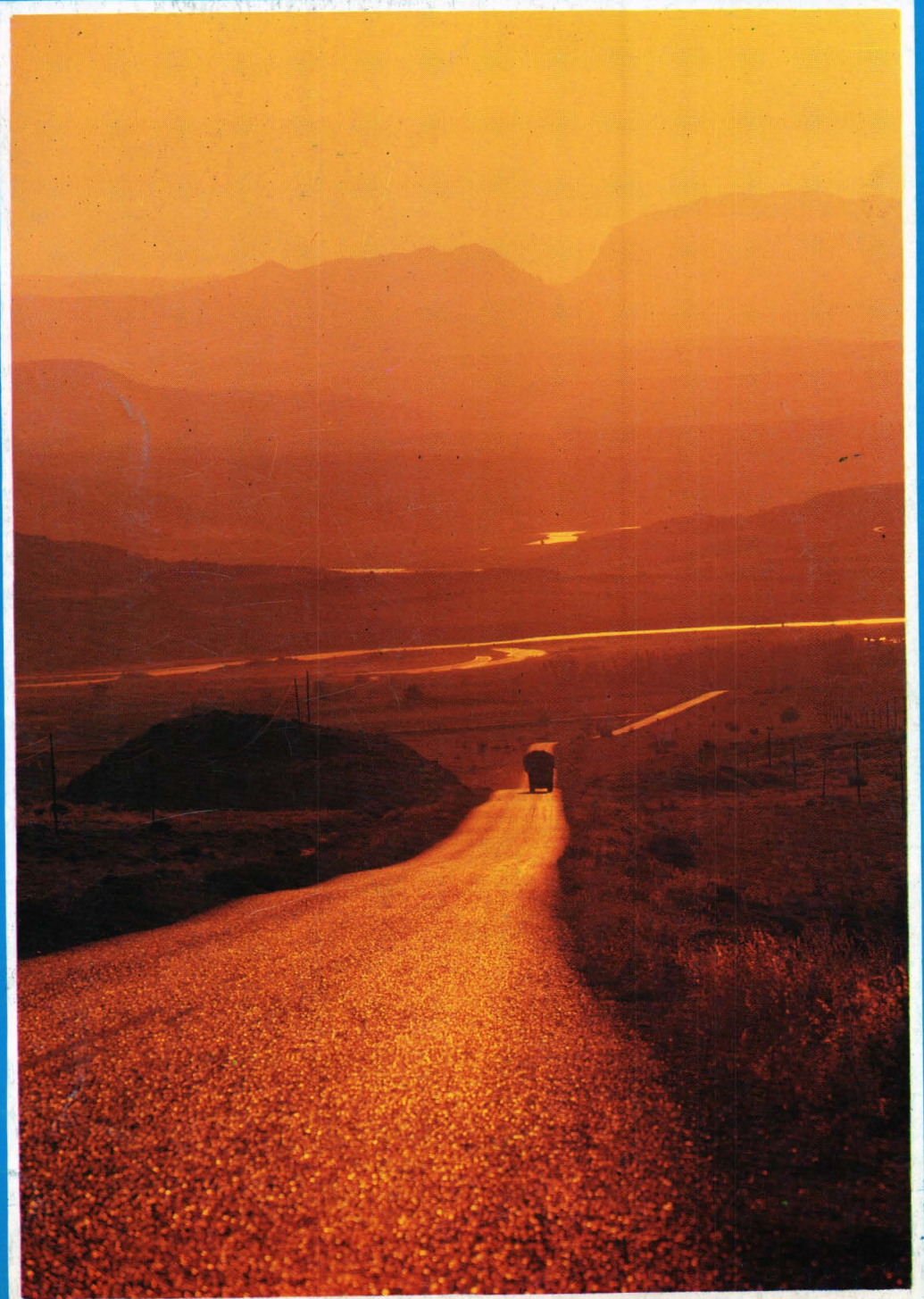
Kıbrıs sorununda kamuoyu
üzerindeki dış faktörler

Dünya turizmi ve Türkiye

Sektöre yeni bir finansman
yapısı getirilmeli

Bazı özel atıkların insana ve
doğaya etkileri

Bilgi merkezleri:
TUGEV Dokümantasyon
Merkezi



Kıbrıs Türk Turizm İşletmeler'inde kendinizi evinizde hissedeceksiniz...



Mimoza Hotel



Mare Monte Hotel



Salamis Bay Hotel



Sea Side Hotel



Dorana Hotel



KIBRIS TÜRK TURİZM İŞLETMELERİ OTELLERİ

GENEL MÜDÜRLÜK :

Kordon Apt. Kordon Str. Girne (Kyrenia) Mersin 10 - Türkiye
Tel : (90) (581) 52 165 - 52 166 - 52 244 Tlx: 571 28 Ktrr - tk.

Irtibat Bürosu:

Emek İşhanı Kat 6 No: 604
Kızılay - Ankara - TÜRKİYE
Tel: (90-4) 118 80 82

Mare Monte Hotel

Alsancak Girne (Kyrenia)
Mersin 10 - TÜRKİYE
Tel: (90) (582) 183 10
Fax: (90) (582) 188 87
Telex: 57 128 Ktrr - tk.

Dorana Hotel

Hürriyet Str. Girne (Kyrenia)
Mersin 10 - TÜRKİYE
Tel: (90) (581) 53 521
Fax: (90) (581) 52 073
Telex: 57 128 Ktrr - tk.

Salamis Bay Hotel:

Gazi Mağusa (Famagusta)
Mersin 10 - TÜRKİYE
Tel:(90) (536) 67 201
Fax: (90) (536) 67 209
Telex: 57 148 Ktrr - tk.

Mimoza Hotel

Gazi Mağusa (Famagusta)
Mersin 10 - TÜRKİYE
Tel: (90) (536) 67 201
Fax: (90) (536) 67 209
Telex: 57 148 Ktrr - tk.

Sea Side Hotel

Gazi Mağusa (Famagusta)
Mersin 10 - TÜRKİYE
Tel: (90) (536) 67 208
Fax: (90) (536) 67 209
Telex: 57 148 Ktrr - tk.

ANATOLIA TURİZM YAYINLARI MERKEZİ

Satıştaki Kitaplar Bülteni

Kitap İsteme Adresi : ANATOLIA DERGİSİ P.K. 589 06425 KIZILAY - ANKARA Tel: 479 10 84 Fax : 419 34 07

GENEL TURİZM

101. Genel Turizm Bilgileri, 178s	30.000
Yrd. Doç. Dr. Sait Evliyaoğlu	
102. İstatistiklerle Turizm El Kitabı, 52s.	20.000
103. Genel Turizm Bilgileri, 149s.	50.000
Avni Aker, Yrd. Doç. Dr. Nuray Sert	
104. Turizm Olayına Genel Yaklaşım, 212 s.	60.000
Prof. Dr. Tunca Toskay	
105. Turizme Giriş, 230 s..	50.000
M. Zekai Bayer	

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ

106. Turizm İşletmeciliği ve Yönetimi, 164s.	50.000
Doç. Dr. Ahmet Aktaş	
107. Turizm İşletmelerinde Karar Verme, Planlama ve Bütçeleme, 208s.	50.000
Doç. Dr. Saim Oral	
108. Turistik İstasyonlarda Animasyon, 52s	30.000
KTB Yayını	
109. İş ve Görev Tanımları, 192s.	80.000
İLO	
110. Otel İşletmeciliği, 375s.	65.000
Prof. Dr. Hasan Olali, Prof. Dr. Meral Korzay	
111. Profesyonel Turist Rehberliği Kursu Ders Notları, 231 s.	65.000
112. Otel İşletmeciliği, 174s.	30.000
KTB Yayını	
113. Konaklama Endüstrisine Giriş, 36s. KTB Yayını	30.000
114. Otel İşletmeciliği, 337s	45.000
Yrd. Doç. Dr. Feri Maviş	
115. Ağrı ve Hizmet Endüstrisinde Yönetim ve Yöneticilik, 266s.	40.000
Dr. Ömer L. Met	
116. Otel Yönetim Seminerleri Konuşma Metinleri, 275s.	30.000
117. Konaklama Tesislerinde Önbüro, 172s.	50.000
Savaş Kutkan, Doç. Dr. İhan Ünlü	
118. Otel İşletmelerinde Önbüro, 220s.	80.000
Metin Dereli	
119. Servis Tekniği ve Yönetimi, Yaşar Yılmaz	45.000
120. Konaklama Tesislerinde Servis ve Bar, 220s.	50.000
Ethem Yılmaz, Doç. Dr. Dursun Gökdağ	
121. Konaklama Tesislerinde Mutfak Hizmetleri, 473s.	50.000
Klaus Dieter Müssman, Can Pahalı, Yrd. Doç. Dr. Ferudun Akyürek	
122. Ticari Mutfak, 198s.	50.000
Metin Dereli	
123. Konaklama İşletmelerinde Kat Hizmetleri ve Yönetimi, 116s	45.000
Yaşar Yılmaz, Betül Yılmaz	

124. Konaklama Tesislerinde Kat Hizmetleri ve Yönetimi, 188s.	50.000
Doç. Dr. B. Fethi Şeniş	
125. İşgücünü Verimli Kullanma Tekniklerinin Turizm Sektöründe Kullanılması, 203s.	55.000
O. Kemal Ağaoglu	

SEYAHAT İŞLETMECİLİĞİ

126. Tur Yönetiminin İske ve Süreçleri, 152s.	30.000
KTB Yayını	
127. Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü, 216s.	50.000
Prof. Dr. Necdet Hacıoğlu	
128. Seyahat Endüstrisi, 343s.	30.000
KTB Yayını	

KONAKLAMA MUHASEBESİ

129. Konaklama Yönetim Muhasebesi, 346s.	50.000
Doç. Dr. Ertuğrul Çetin	
130. Konaklama İşletmelerinde Maliyet Bilgilerinin Hazırlanması, 130s.	40.000
Yrd. Doç. Dr. Zekariya Sümerkan	
131. Otel, Motel ve Restoranlar İçin Muhasebe Uygulamaları, 362s.	30.000
KTB Yayını	

TURİZM PAZARLAMASI

132. Turizm Pazarlaması, 117s.	50.000
Mikdat Erol	
133. Turizm Pazarlaması, 152s.	50.000
Doç. Dr. Necdet Hacıoğlu	
134. Türk Turizm Pazarlama Politikalarında Darboğazlar ve Çözüm Önerileri	35.000
Doç. Dr. Mustafa Sağcan	
135. Turizm Dağıtım Sistemi ve Türkiye İçin Bir Dağıtım Önerisi, 202s.	40.000
Doç. Dr. Doğan Tuncer	
136. Turizm Pazarlaması, 143s.	55.000
Yard. Doç. Dr. Dündar Deniz	

TURİZM EKONOMİSİ

137. Turizm Ekonomisi, 464s.	70.000
Prof. Dr. Hasan Olali, Doç. Dr. Alp Timur	
138. Turizm Olayına ve Türk Turizm Politikalarına Yapısal Yaklaşım, 210 s.	50.000
Doç. Dr. Öcal Usta	
139. Turizm'de Yatırım Projeleri, 207 s.	90.000
Dr. Nüzhet Kahraman	
140. Turizmin Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri, 192s.	50.000
Dr. Mehmet Özdemir	

TURİZMLE İLGİLİ DİĞER KİTAPLAR

141. Türkiye'de Sağlık Turizmi ve Kaplıca Planlaması, 316s.	45.000
İsmet Ülker	
143. Dağ Turizmi, 275s.	150.000
İsmet Ülker	
144. Turizmin Sosyo-Kültürel Temelleri, 197s.	25.000
Doç. Dr. Hasan Zafar Doğan	
145. Rekreasyon ve Turizm, 280s.	45.000
Doç. Dr. Mustafa Sağcan	
146. Turistik Düzenleme, 103s.	30.000
KTB Yayını	
147. Türkiye'nin Dış Tanıtım ve Turizm Sorunları, 255 s.	50.000
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Tolunguç	
148. Açıklamalı Turizm Terimleri Sözlüğü, 215s.	45.000
İsmail Aydın	
149. Etüd ve Proje Kongre Merkezleri ve Oteller, 132 s.	120.000
Paulhas Peters, Christel Erben	
150. Türkiye Hotel Guide 1993	120.000
151. I. Ulusal Turizm Kongresi Bildirileri, 306s.	55.000
152. Türkiye'de Turizm Eğitimi ve Etkinliği	50.000
O.. Kemal Ağaoglu	

ÇEVRE KİTAPLARI

154. Turizm ve Çevre Konferansı, 276s.	35.000
155. Çevre ve Kalkınma İlişkilerinde Dünya Bankası, 148s.	30.000
156. Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı, 362s.	35.000
157. Çevre Üzerine, 276s.	35.000
158. Ortak Geleceğimiz, 496s.	45.000
159. Çevresel Etki Değerlendirilmesi (ÇED) Uygulamadan Örnekler,	45.000
160. Türkiye'nin Biyolojik Zenginlikleri, 235s.	35.000
161. Türkiye Çevre Mevzuatı, (cilt I-II) 1275 s.	130.000
162. Dünya Nüfus Günü Toplantısı, 247s.	35.000
163. Sürdürülebilir Kalkınma El Kitabı, 111 s.	25.000
164. Biyolojik Çeşitlilik, 131s.	45.000
Mine Kışlalıoğlu- Fikret Berkas	
163. Türkiye'nin Çevre Sorunları'91 480 s.	50.000

ÖNEMLİ NOT : Kitaplar ödemeli olarak gönderilir; postalamaya giderleri alıcıya aittir. Şirketler adına yapılan kitap siparişlerinde vergi dairesi adının ve vergi numarasının yazılması önemle rica olunur. (Fiyatlar, 01 Haziran - 31 Temmuz tarihleri arasında geçerlidir.)

anatolia

turizm ve çevre kültürü dergisi

Yıl : 4 Sayı : 2
MART - NİSAN
(March - April)

1993
(iki ayda bir yayınlanır)
issued bi-monthly

**sahibi ve
sorumlu yazışları müdürü**
publisher & editor - in chief
NAZMİ KOZAK

halkla ilişkiler müdürü
public relation manager
CENGİZ EMRE

turizm - çevre danışmanı
tourism - environment consultant

**MEHMET YEŞİLTAŞ
M. EROL AYDIN**

yurtiçi temsilcilikleri
domestic branch

İSTANBUL
BÜLENT AĞAOĞLU
TEL: 246 17 94

ESKİŞEHİR
DOÇ.DR. UĞUR DEMİRAY
TEL:35 05 81

İZMİR
HASAN KIRMIZI
TEL: 59 04 25

AYDIN
DR. BAHATTİN RIZAOĞLU
TEL: 246 17 94

BALIKESİR
AYHAN GÖKDENİZ
TEL: 22 936

ANTALYA
DOÇ.DR. AHMET AKTAŞ
TEL: 27 45 50

MUĞLA
METİN KOZAK
TEL: 460 14

yurtdışı temsilcilikleri
foreign / abroad branch

LANDSHUT (ALMANYA)
KENAN AVCI
TEL: (49 871) 286 18

K.K.T.C.
ZEKAI ALTAN
TEL: (581) 535 87
(520) 353 65

YAZIŞMA ADRESİ
correspondence address

P. K. 589 06425
KIZILAY - ANKARA
TEL: 479 10 84

dizgi ve sayfa düzeni
typing & designed by

anatolia dizgi merkezi

baskı / printed by
özyurt matbaacılık
TEL: 230 76 31

Dergide yer alan yazıların sorumluluğu yazarına aittir.
Yazılardan kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

8



K.K.T.C. TURİZMİNDE TURBAN'IN YERİ VE ÖNEMİ

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti OTEM Mezurları Birliği Genel Başkanı Zekai Altan, Turban'ın 1985 - 1990 yılları arasında Kıbrıs turizm sektörüne yaptığı katkıları anlatıyor.

12



DOĞA VE KÜLTÜR YAĞMASI ÖNLENMELİ..

Turizmciler Abdullah Tekin, Antalya ve yöresindeki turizme açılmış alanlardaki kültürel ve doğal değerlerin ile kıyıların yağmalanmasının önüne nasıl geçilebileceğine ilişkin görüşlerini açıklıyor.

17



TÜRKİYE'DE NÜKLEER ENERJİ SORGULANIYOR...

Dünyada uzun zamandır kullanılan ve bu arada da tüm insanlığı derinden tahdit eden nükleer enerji konusu Türkiye'nin gündeminde. Akkuyu'da inşaatı sürdürülen santral ile Türkiye önümüzdeki yıllarda nükleer enerji ile tanışacak.

34



SEKTÖRE YENİ BİR FİNANSMAN YAPISI GETİRİLMELİ

Anadolu Turizm İşletmecileri Derneği Başkanı Beylan Öz, turizm sektörüne yönelik entegre finansman modeli hakkındaki ilişkin görüşlerini açıkladı.

3 anatolia'dan...
NAZMİ KOZAK

4 Mart - Nisan Girdiği

10 Gökova'yı kim kurtaracak?
DOÇ. DR. MUZAFFER EVİRGEN

14 Çevre kirliliğinin giderilmesinde mikroorganizmalar
DOÇ. DR. MERİH KIVANÇ

18 BİLGİ MERKEZLERİ :
TÜGEV Önkünye Meslek Merkezi

23 Çevre; yine devlet için, devletle...
REMİZ ÖZMEN

25 Yerel yönetimler açısından turizmde denetim boyutu
ENİS YETER

28 Kıbrıs sorununda kamuoyu üzerindeki dış faktörler
YRD.DOÇ. DR. MEHMET ÖZDEMİR

32 Dünya turizmi ve Türkiye
DOÇ. DR. NÜZHET KAHRAMAN

36 Bazı özel abdların insana ve doğaya etkileri
SERAP KARA - TUNCAY DÖĞEROĞLU

39 Kitap

40 Sektörden...
ABDULLAH TEKİN



Türkiye turizmi nereye gidiyor?..

Türkiye'de bir zamanlar turizmin gelişmesi için tek eksiğin yatak olduğu söylenirdi. Bu eksiklik şimdilerde ortadan kalktı. Ancak sorunlar bitmedi, daha da arttı. Şimdi de bu yatakların pazarlanması derdi başladı. As-lına bakarsanız otelleri dolduruyoruz da!.. Ama hangi fiyatlarda?..

O güzelim tesisler, yapılan hatalar nedeniyle Batı Avrupa'nın orta ve daha alt gelir düzeylerindeki insanların tatil merkezi durumuna gelmiştir. 400 marka kadar düşen fiyatlarla bir haftalığına Türkiye'de tatil satılması ve gelen insanların ise iki-üç yıldızlı otellerde konaklamaları, hataların ne derece önemli olduğunu göstermeye yetecek boyuttadır. Türkiye'nin turizm başkenti diye "lanse" edilen Antalya ve bölgesinde bir kişiye 13-25 mark arasında değişen fiyatlarla kahvaltı-yatak hizmetinin verilmesi, Türk turizminin acizliğinin bir başka ölçüsüdür.

Öte yandan resmi açıklamalarda durmadan Türkiye'ye 5 milyondan fazla turist geldiğinin açıklanması, ancak gerçekte "turist" olarak nitelendirilebileceklerin çok düşük rakamlarda olması da düşündürücüdür. Eğer istatistiklere bir göz atılabilirse, Türkiye'ye gelenlerin önemli bir çoğunluğunun eski Doğu Bloku ülkelerinden gümrük ticarinin de içinde olduğu birtakım "ticari" faaliyetlerde bulunanlar olduğu görülebilecektir. Bu tür "turistler" Türkiye'de para harcamak bir yana, dönüşlerinde yanlarında önemli miktarda "döviz"le dönmektedirler. Öte yandan Turizm Bakanlığı'nca tutulan istatistiklerin, başta örneklem ve veri toplama olmak üzere birtakım metodolojik eksiklikleri taşıması, günlük yaşamdaki durumun istatistik verilerinden daha kötü olabileceğini akla getirmektedir.

Turizm faaliyetlerinin çevreye verdiği zarar ise bir başka önemli sorundur. Şimdi, 1983-1988 yılları arasında planlardaki sapmalardan kaynaklanan zararları bir yana bırakalım. "Oldu bir kere" diyelim. "Bir daha inşallah olmaz" diyelim. Ancak, şimdilerde turizm yörelerinde yaşananlar hiç de hatalardan "ders almış" olduğumuzu göstermemektedir. Aslına bakarsanız bir zamanlar iyi ya da kötü devlet ve onun turizmle ilgilenen bakanlığı, turizmi yönlendiriyor, onun gelişmesine katkıda bulunabiliyordu. Bugün böyle bir görüntü yok turizm merkezlerinde. Turizm, kendi kurallarına göre gelişmektedir. Bu gelişimde yerel yönetimlerin rolü de çok azdır. Devlet turizmle ilgili plan hazırlamakta, ancak onu uygulayamamaktadır. Planların sonuçları, hedeflenenlerden oldukça farklı olmaktadır.

Turizmin bu kendine buyruk gelişme trendinin değiştirilmemesi durumunda, yukarıda açıklamaya çalıştığımız şimdiki açmazlar çok daha fazla büyüyecektir. Bu nedenle turizm yörelerinde planlamadan başlayıp, işletmelerin denetlenmesine değin uzanan geniş bir çizgide sektör, yerel yönetim ve ilgili bakanlıklardan oluşturulacak apayrı bir örgütlenme içine girilmesinde büyük yararlar bulunmaktadır. Dünya değişiyor, Türkiye değişiyor, ve bunlara paralel olarak turizm sektörü de bu değişimi izliyor. Eğer bu ülkede devlet, turizmle ilgili gelişmeleri geriden izlemek istemiyor, olayları olumlu yönde etkilemek istiyorsa turizm yöre ve merkezlerinin yönetiminde kesinlikle yeni idari yapının getirmek zorundadır.

Turizm ve çevre raporu

Dünya Turizm Örgütü ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı, korunan alanlar için dünya düzeyinde turizmin yarattığı fırsatlar ve tehlikeler üzerine hazırlanan bir raporu birlikte yayımladılar. Bu rapor, koruma için gelir sağlayarak koruma alanlarının esirgenmesinde turizmin bir koz olacağını gösteriyor. Fakat bu olumlu etki, turizmin düzeyi, türü ve yönetimi uygun ve bölgenin konaklama kapasitesine saygı gösteriliyorsa tanıtılıyor. □

Med Coast' 93 konferansı.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü tarafından 2-5 Mayıs 1993 tarihleri arasında Ankara'da Akdeniz Kıyıları Üzerine Uluslararası Konferansı gerçekleştiriliyor. □

Anadolu Otelciler ve İşletmeciler Birliği genel kurulu yapıldı

Anadolu Otelciler Birliği'nin genel kurulu 8 Nisan 1993 tarihinde Ankara gerçekleştirildi. Yapılan seçimler sonucunda birlik başkanlığına Beylan ÖZ tekrar seçildi. □

Yıldızlama çalışmaları başladı...

Turizm İşletme Belgeli konaklama tesislerinin yıldızlama çalışmaları başladı. Bu çalışmalar kapsamında konaklama tesislerinin yıldızlarına ya da sınıflarına uygun özellikleri taşıyıp taşımadıkları denetlenecek. Vasıflar yönetmeliğinde belirtilen niteliklere uygun olmayan tesislerin yıldızları ya da sınıflarında indirime gidiliyor. □



Kıyılarımız bir zamanlar böyleydi. Kızıltepe-1975.

Yanma ve hava kirliliği kontrolü II. ulusal sempozyumu

Anadolu Üniversitesi Çevre Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafında 27-29 Eylül 1993 tarihleri arasında Eskişehir'de "Yanma ve Hava Kirliliği Kontrolü II. Ulusal Sempozyumu" yapılacak. Sempozyumda, "Yanmanın İyileştirilmesi" Konvansiyonel ve Geliştirilmiş Yakma Sistemleri", Hava Kirliliğinin Önlenmesine Yönelik Teknoloji ve Yerli Sanayinin Durumu", Sabit Yakma Sistemlerinin Emisyon Parametrelerinin İyileştirilmesi", Baca Gazı Arıtma Sistemleri", "Toz Tutma Sistemleri", Hava Kirliliği Kadastrosu Çalışmaları", Hava Kirliliğini Azaltıcı Önlemlerin Ekonomik Yönleri", "Yeni ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları", "Doğalgaz Uygulamalarının Çevre Kalitesine Etkileri", "Hava Kirliliğini Önleme Mevzuatı" gibi konular ele alınacak ve tartışılacak. Sempozyumda ayrıca, hava kirliliği kontrolü konusunda çalışmaları bulunan kurum ve kuruluşların katılımıyla bir de sergi gerçekleştirilecek.

Hasankeyf kurtarılmalıdır kampanyası...

Türk Kadınlar Derneği Konseyi tarafından, İlica Barajı suları altında kalma tehlikesi bulunan eşsiz tarihi ve kültürel değerlere sahip Hasankeyf'i kurtarmak amacı ile bir dizi toplantılar düzenlendi. 13 Ocak 1993 günü yapılan ilk toplantıya geniş bir katılım olmuş, yörenin genel durumu hakkında karşılıklı görüş ve bilgi alışverişinde bulunulmuştur. Bu toplantıda Hasankeyf'i kurtarma kazılarında başkanlık eden Prof. Dr. Oluç Arık, çalışmalar ve karşılaşılan sorunlar hakkında bilgi vermiştir. Prof. Dr. Arık, yüzyıllarca yıllık geçmişi olan ve değişik dönemlere ait uygarlıkların meydana getirdiği tarihi eserlerin ve doğal değerlerin çoğunu başka bir yere nakledilmesi ve monte edilmesinin olanaksız olduğunu açıklamıştır.

Dünya Çevre Konseyi kuruluyor..

Rio'da uluslararası topluluğa daha adaletli ve dürüst bir geleceğe doğru yol göstermeye adanmış bir toplu eylem programı yapılan bir anlaşma ile ilk sonucunu verdi. Bu anlaşmaya ile uluslararası toplu çalışmayı sürdürmek amacıyla Dünya Konseyi kurulacak. Hükümetler dışı bir örgüt olarak faaliyet gösterecek olan Dünya Konseyi, 1993 yılının baharında kurulacak. Organizasyon komitesi başkanlığını Rio Konferansı Genel Sekreteri Maurice Strong'un yapacağı örgüt'ün başlıca amacı, sürdürülebilir kalkınma konusunda dünya genelinde bir geleneğin oluşturulmasını teşvik etmektir. Dünya Konseyi'nin hedefleri arasında gelişme ve çevre konusunda uyuşmazlık veya anlaşmazlıkların çözümü için yansız incelemelerde bulunmak, bilgi vermek, kamu ve hükümetler dışı örgütlerin eylemlerini pekiştirmek de bulunmaktadır.

MART-NISAN GÜNLÜĞÜ...

**Balıkesir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik
Yüksekokulu Mezunları Derneği kuruldu...**

Balıkesir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Mezunları Derneği kuruldu. Merkezi Balıkesir olarak saptanan derneğin kurucu üyeliğini de aynı okuldan mezun ve bu kurumda çalışan yedi araştırma görevlisi yapıyor. Yönetim kurulu başkanlığına Ayhan Gökdeniz'in getirildiği derneğin amaçları arasında eski ve yeni mezunları tek bir çatı altında toplamak, süreli bir yayın ile okul-sektör işbirliğini sağlamak, turizm ile ilgili konularda toplantılar düzenlemek ve Türkiye'nin örgütlü turizmci toplumu haline gelmesine katkıda bulunmak bulunuyor. Dernek kurucuları, turizm alanında çalışanların örgütlenmeleri halinde sektörün daha sağlam basması ve turizme katkıda bulunacağını vurguluyor ve bu amaçla turizm alanında lisans ve lisansüstü eğitim-öğretim yapan programlardan mezun olanların da dernekleşerek faaliyetleriyle işbirliğinde bulunması temennisinde bulunuyorlar.

TUGEV Dünya Turizm Örgütü'ne üye oluyor

Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı, Dünya Turizm Örgütü'ne üye oluyor. Dünya Turizm Örgütü'ne üye olmak için bir süredir yürütmekte olduğu görüşmeler sonuçlanmış ve TUGEV'in 1993 yılında bu örgütün üyesi olması uygun görülmüştür. Vakfın üyeliği, Turizm Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı'nın girişimleri sonucunda 3-9 Ekim 1993 tarihlerinde Endonezya'da yapılacak WTO 10. Genel Kurulu'nda onaylanacaktır. Böylece, daha önce iktisab edilen Uluslararası Turizm ve Restorancılık Eğitim Birliği (AMFORT) üyeliğinden sonra, Dünya Turizm Örgütü üyeliği vakfın eğitim ve araştırma çalışmalarına yeni boyut ve teknolojilerin getirilmesini sağlayacaktır. TUGEV'in bu örgüte üye olmasıyla eğitimin yaygınlaştırılması ve araştırmaların düzenlenmesi konularında yeni işbirliği alanlarının açılması amaçlanmaktadır.

Antalya'da kış turizmi yaygınlaşıyor...

1992 yılı sonunda 55 km'lik stabilize olan yolun 43 km'sinin tümüyle asfalt ile kaplanması, Antalya'nın mart ayı sonuna kadar kayak yapılabilen bölgesi olan Saklıkent'i daha cazip hale getirdi. Bölgedeki oteller çeşitli alternatif turlar düzenleyerek Saklıkent'in bir kış turizmi merkezi haline gelmesini sağlıyorlar. Konaklamanın eniz kıyısındaki otelerde gerçekleştirilmesi, hem kış hem de deniz turizminin aynı zamanda yapılabilmesine olanak sağlıyor.



**Aydın'da görev
değişimi..**

Geçtiğimiz aylar içerisinde Adnan Menderes Üniversitesi'ne bağlanan Aydın Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nun müdürlüğü görevine, aynı kurumda öğretim üyesi olarak çalışan Prof. Mustafa SAĞCAN getirildi. □

**Turizm Bakanlığı'ndan yeni
yayımlar**

Turizm Bakanlığı tarafından geçtiğimiz aylar içerisinde üç kitap yayımlandı. Bu kitaplardan ilki Bakanlığın kuruluşunun 30. yılı kutlamaları kapsamında hazırlanan bir kitapçık. Öteki kitaplar da "Doğu Karadeniz Turizm Konferans-Workshop'u ve" Balkan Ülkeleri Turizm Eğitimi Konferansı" adlarını taşıyor ve bu toplantılarda sunulan bildirimleri içeriyor.

**Vasıflar yönetmeliği
değiştiriliyor**

Vasıflar Yönetmeliği değiştiriliyor. Yeni den düzenlenen yönetmelik önümüzdeki günlerde Bakanlar Kurulu'na sunulacak. □

**Yerel yönetimler ve turizm
sempozyumu kitabı**

Türk Belediyecilik Derneği, Konrad Adenauer Vakfı ve Turizm Bakanlığı tarafından 3-4 Aralık 1992 tarihlerinde Ankara'da düzenlenen "Yerel Yönetimler ve Turizm Sempozyumu"nda sunulan bildirimler ve yapılan çalışmalar kitap halinde yayımlandı. Türk Belediyecilik Derneği Yayınları arasında yayınlanan kitap, 192 sayfadan oluşmaktadır. □

Türkiye Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği yasa tasarısı...

Türkiye Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği yasa tasarısı Bakanlar Kurulu'na sunuldu. Tasarı halen Danıştay tarafından incelenmekte.

Türkiye Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği yasa tasarısı Bakanlar Kurulu'na ulaştı. Kısa adı TURTOB olan Türkiye Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği'nin kurulması üzerindeki çalışmalar uzun zamandan beri devam etmekteydi. Önümüzdeki aylarda Bakanlar Kurulu'nda görüşülmesi beklenen tasarı, şu anda Bakanlar Kurulu tarafından görüşleri alınmak üzere Danıştay'a gönderildi.

Türkiye Otelciler ve İşletmeciler Birliği yasa tasarısında, meslek mensupları arasında mesleki birli-

ğin sağlanması, makro düzeyde planlar üretilmesi, farklı karakterdeki bölgeler arasında koordinasyonun sağlanması, bölgesel birlikler kurulması, her bölge ve yöreler arasında eğitimden tanıtımaya kadar giden geniş bir yelpazede koordinasyon ve organizasyon sağlanması öngörülmekte ve şu amaçlara yer verilmektedir.

- yöresel fiyat dengelerinin kurulması sureti ile döviz girdilerinin artırılması,
- eğitimde üstleneceği görevlerde eğitilmiş personel ihtiyacının giderilmesi ve yöre halkının turizmle bütünleştirilmesi,

• turizmin gelişmesine paralel olarak artan yöre ihtiyaçlarının karşılanmasında diğer kurum ve kuruluşlar ile organizasyonlar kurarak mahalli kaynağın verimli kullanılması.

Yasa tasarısında Türkiye Otelciler ve İşletmeciler Birliği'nin örgütlenmesi de şu şekilde yer almaktadır. Öncelikle turistik gelişme göstergelerine göre Türkiye dört bölgeye ayrılmaktadır. Bu bölgeler; Akdeniz, Anadolu (Ankara), Güney Marmara, Ege, Güney Ege ve İstanbul bölgelerinden oluşmaktadır. Bu bölgeler de kendi aralarında yöre örgütlenmelerine gitmektedir. Bir yörede alt örgütlenmenin yapılabilmesi için ise o yörede en az 100 konaklama tesisinin bulunması önkoşulu aranıyor. Bu ayırımı bir örnek vermek gerekirse Akdeniz bölgesinde Alanya, Çukurova (Adana, Mersin, Hatay), Manavgat-Side-Serik, Antalya-Kemer - Kalkan - Kaş yöre örgütlenmelerine gidilecek.

Bu bölge ve yöre örgüt yönetimlerinin oluşumları ise şu şekilde. Her yörede faaliyet gösteren konaklama tesisleri kendi yörelerindeki örgütün yöneticilerini seçecekler. Bu yöre örgüt yöneticilerinden seçilecek en az bir kişi bölge örgütünün yönetim kurulunda görev alacak. Türkiye genelinde faaliyet gösteren altı bölge örgütünden seçilecek en az bir üye de merkezi örgütün yönetiminde görev alabilecek.

Görev dağılımına gelince, bu da şu şekilde gerçekleşecek: bölge örgütleri koordinasyon görevi yapacak, her yöre kendi iradesine ve mali gücüne sahip olacak. Merkez örgüt ise, önümüzdeki yıllarda kurulması öngörülen ve bazılarının kuruluş çalışmaları devam eden turizm rehberleri, marinalar ve yatırımcılar birlikleri ile TURSAB gibi örgütler ve Turizm Bakanlığı'nın katılımı sonucu oluşturulması planlanan turizm örgütünün oluşturulmasında görev alacak. □

Turizm Bakanlığı'ndan araştırma eser yarışması..

Turizm Bakanlığı kuruluşunun 30. yılı dolayısıyla "Türk Turizminin 2000'li yıllarda Ekonomik, Sosyo-Kültürel Boyutları" konulu araştırma eser yarışması düzenledi.

Turizm Bakanlığı kuruluşunun 30. yılını bir dizi etkinlikler ile kutlamaya hazırlanıyor. Bakanlık bu faaliyetler kapsamında "Türk Turizminin 2000'li yıllarda Ekonomik, Sosyo-Kültürel Boyutları" konulu araştırma eser yarışması düzenledi. Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından organizasyonu gerçekleştirilen yarışmaya son katılım tarihi 28 Ekim 1993'dür. Şartnamesi Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü'nden temin edilebilecek olan yarışmaya, şartname almayanlar katılamayacaktır.

Yarısmada dereceye girecek olanlara toplam 105 milyon liralık ödülün dağıtılacağı yarışmanın jürisi şu şekilde oluşturulmuş.

Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı

Tankut Ünal, Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdürlüğü'nden İ. Hakkı Eraydın, Dışişleri Bakanlığı Başkatipli Reyhan Akarürk, Kültür Bakanlığı Genel Müdür Yardımcısı Zümrüt Nahya, Basın-Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü Hukuk Müşaviri Birsen Yücel, TRT Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcısı Türkler Atakan, ODTÜ Sosyoloji Bölümü'nden Bahattin Akşit, ODTÜ'den Yrd.Doç.Dr. Erdal Yavuz, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği'nden K. Ata Alper, Anadolu Turizm İşletmecileri Derneği Başkanı Beylan Öz, Turizm Yatırımcıları Derneği'nden Süreyya Yücel Özden, Yeni Otel İşletmecisi Kemal Çavuşoğlu, VIP Turizm Piriçoğlu A.Ş.'den Canan Güngör, Serbest Mimar Hürkan Özlen.

İspanyol turizminin hataları ve Türkiye

Aşağıda yer alan bilgiler Turizm Bakanlığı uzmanlarının görüşlerini yansıtmaktadır. Dikkatle okuyun, İspanya'nın yaptığı bu hataların benzerlerine başka hangi ülkede daha rastlanıyor?..

İspanyol Turizminin Hataları:

1. İspanya'ya yönelik turizmin başladığı 1960'lı yıllarda 4 ve 5 yıldızlı oteller inşa edilerek işe başlandı.
2. Tamamen özel sektör tarafından gerçekleştirilen otellerin sayısı hızla artarken, altyapı aynı hızla gerçekleştirilmedi. Ayrıca bu kapasitenin ileriki yıllarda nasıl kullanılacağı hususunda da bilinçli kararlar alınmadı.
3. Geliştirilen turizm türü, ucuz-kitle turizmi idi; çünkü İspanya'ya turist getiren yabancı tur operatörleri bunu istiyorlardı ve o yıllarda elde ne bir örnek, ne de bilgi birikimi olduğundan, hiç kimse bu

operatörlerin amaçları ve niyetleri hususunda şüpheye düşmedi. Yapılan en büyük yanlış da bu oldu. 25 yıldır İspanya turizm pazarı yabancı tur operatörlerinin tekeline bırakıldı.

4. Yine o yıllarda İspanya'da uygulanan serbest piyasa ekonomisi gereği, devlet kontrolü olmadan özel sektörün dilediği gibi hareket etmesine izin verildi.

5. Buna ilaveten, arazilerin özellikle yabancılara kiralınması veya satılması sonucu kurulan apart oteller, ilk bakışta ülkeye döviz girdisi sağladı ise de, bu hareket sadece spekülasyon fiyat artışlarına yol açmakla kalmadı; aynı zaman-

da yabancılar sahibi buldukları meskenlerini yılın bir bölümünde kendi vatandaşlarına kiralarak belgeli tesislerin doluluk oranlarının düşmesine; ülkeye döviz girdisinin azalmasına; kazançtan vergi alınmamasına, ve bina güvenlik önlemlerinin sağlanmaması sonucu meydana gelen kazalar nedeniyle İspanya'nın imajının kötüleşmesine yol açtılar.

6. Tur operatörleri küçük ve güçsüz işletmecilerin tesislerini finanse edip, karşılığında fiyatlarını 4-5 yıllığına sabit tutmalarını isteyerek İspanya'yı kontrolleri altına aldılar."

İspanya yıllar önce bu hataları yapmış ve pek çok sorunla karşı karşıya kalmış. O yıllarda İspanyolların bu sorunları yaşayan bir başka ülkeyi inceleme olanakları olmadığı için bu hataları yapmışlar..

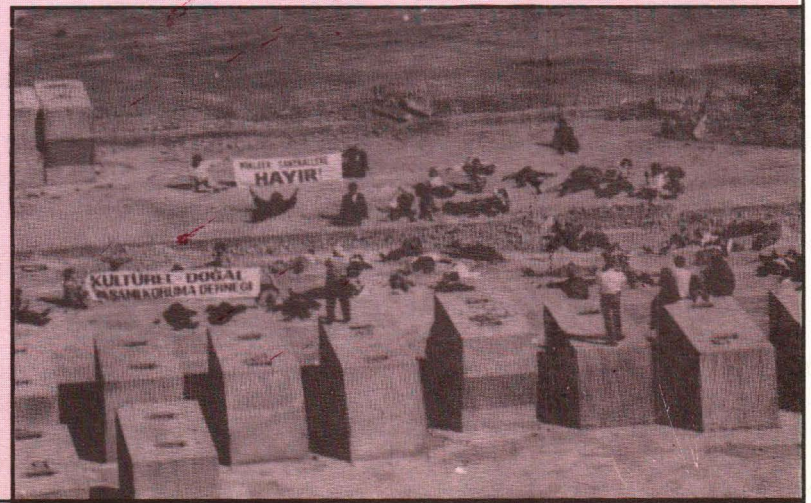
Ya Türkiye, önünde böylesi bir örnek varken, niçin bundan kendine birtakım dersler çıkarıp, benzer hataları yaşamamanın önüne geçememiş?... □

Türkiye'nin dörtbir yanından gelen çevreci gruplar Akkuyu'ya adeta bir çıkartma yaptılar. Nükleer santral yapımını protesto etmek ve santralin yapıldığı yöreyi son bir kez doğal haliyle görmek amacıyla düzenlenen gezi kapsamında çeşitli etkinlikler gerçekleştirildi. 26 - 27 Mart 1993 tarihlerinde Silifke ve santralin yapıldığı Akkuyu'da yapılan toplantılarda nükleer santralin yapımı protesto edildi. S.O.S. Akdeniz Grupları, ÇEK-SAM, Antakya Çevre Koruma Derneği, Adana Çevre ve Tüketiciyi Koruma Derneği, Kültürel ve Doğal Yaşamı Koruma Derneği, İskenderun Çevre Koruma Derneği ile başta Ağaçkakan Dergisi olmak üzere çeşitli grupların katılımı sonucu gerçekleştirilen Akkuyu'daki nükleer santral karşıtı faaliyetlere ilk olarak 26 Mart 1993 tarihinde Akkuyu'daki nükleer santral alanına yüzlerce kişinin katılımı ile yapılan gezi ile başlandı. 27 Mart 1993 Cumartesi gününde Silifke'de Silifke Belediyesi Kültür Merkezi'nde bir panel gerçekleştirildi.

□

Çevreci ve yeşil grupların Akkuyu Çıkartması..

26 - 27 Mart 1993 tarihleri arasında Türkiye'nin dörtbir yanından gelen çevreci ve yeşil gruplar Akkuyu Nükleer Santralı'nı protesto etmek amacıyla çeşitli toplantılar düzenlediler.



KIBRIS TURİZMİNİN GELİŞMESİNDE TURBAN'IN ROLÜ İNKAR EDİLEMEZ...

K.K.T.C. turizmde Turban'ın yeri ve önemi

ZEKAI ALTAN*

Turban, misyonunu Türkiye sınırları içerisinde sınırlı tutmadı. K.K.T.C.'ye de yadsınamayacak ölçülerde katkılarda bulundu; 1974 yılında kurulan Kıbrıs Türk Turizm İşletmelerine ortak oldu, onlara ekonomik katkılarda bulunarak yapılanmalarını sağladı.

Anatolia'nın iki ayda bir yayınlanan, kapsamlı bir yayın organı; insan yaşamı ile ilgili iç içe iki konuyu kapsayacak nitelikte yayınlanmaktadır.

Birincisi. insanoğlunun varoluşundan günümüze kadar süregelen seyahat (gezme) etme arzusu, yer değiştirme; günümüzde ise biçimlenerek ülkelerin tanıtımlarından ekonomik kalkınmalarına kadar kurtarıcı bir sektör olan turizm. İkincisi ise, ileri teknolojinin yaşandığı çağımızda çevremizin her geçen gün bozulmakta ve kirlenmekte olduğu gerçeği; eğitimsizlik, bilinçsizlik ve duyarsızlık sonucu doğa - çevre dengelerinin bozulması ile toplumsal olarak karşılaştığımız dev çevre sorunları. Ve bunları dile getiren çevre konusu..

Anatolia Dergisi'nde işlenen bu konular ve daha da önemlisi konuları işleyen uzman kişilerin Anatolia'ya kimlik ve renkli bir boyut kazandırdığı yansınamayacak bir gerçektir.

Kısa bir süre önce Anatolia'nın son iki sayısını inceleme fırsatını buldum. Anatolia'da dikkatimi çeken bir konu ve yazarı oldu: "TURBAN DOSYASI" ve Yrd.Doç.Dr.

* Zekai Altan, K.K.T.C., OTEM (Otelcilik ve Turizm Merkezi) Mezunları Birliği Genel Başkanlığı

Mehmet ÖZDEMİR. Turban'ın ve Dr. Mehmet ÖZDEMİR'in K.K.T.C. turizmüne büyük katkıları olmuştur. Turban'ın ve Dr. Mehmet ÖZDEMİR'in K.K.T.C. turizmüne katkıları neler olmuştur?

Bu yazının Turban'ın K.K.T.C. turizm sektörüne sağladığı katkılar yanında, "TURBAN DOSYASI"nın bir devamı olacağı görüşündeyim.

Turban'ın Türk turizmüne neler verdiğini, neler sağladığını Yrd.Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR, Anatolia'nın son iki sayısında ayrıntılı bir biçimde işlemiştir. Bankacılık faaliyetlerinden yatırıma, yatırımdan tanıma, yayına ve eğitimden işletmeciliğe kadar birçok alanda Turban'ın misyonunu ortaya koydu.

Turban, misyonunu Türkiye sınırları içerisinde sınırlı tutmadı. K.K.T.C.'ye de yadsınamayacak ölçülerde katkılarda bulundu. 1974 yılında Kuzey Kıbrıs'ta Kamu İktisadi Teşebbüsü olarak kurulan Kıbrıs Türk Turizm İşletmeleri'ne ortak olarak iştirak etti. Ekonomik katkılarda bulunarak, K.T.T. İşletmelerinin yapılanmasını sağladı.

Turban'ın K.K.T.C. turizm sektörünün geneline sağladığı katkılar, K.K.T.C.'de de Turban İmajı'nın olumlu bir biçimde doğmasına neden oldu. Bu imajın ise Yrd. Doç. Dr.

Mehmet ÖZDEMİR'in T.C. Turizm Bankası A.Ş.'de Araştırma, Eğitim ve İşletmeler Başkanlığı dönemlerinde oluşturduğu ekibi ile birlikte yaratıldığını söylemek gerekiyor.

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR'in Turban Turizm A.Ş.'ye Genel Müdür olarak atanmasından sonra K.K.T.C. ile olan ilişkiler ve katkılar süreci bir o kadar daha hız kazandı. Turizm sektörü aracılığı ile entegrasyonun sağlanmasında sonuç alıcı olumlu adımlar atıldı.

1985 yılına kadar Turban - K.K.T.C. İşletmeleri işbirliği (daha çok eğitime yönelik) çalışmalar rolanteye alınırken, Turban'ın eğitime yönelik faaliyetleri 1983 yılında hız kadandı ve Turban ile Türk turizm sektörü bu konuda önemli aşamalar kaydetti.

1985 yılında Dr. Mehmet ÖZDEMİR ile başlayan Turban - K.K.T.C. turizm sektörü ilişkileri içerisinde insana verilen önemin göstergesi olan eğitim ağırlıklı olmuştur.

Turban - K.K.T.C. İşletmeleri işbirliği yanında Turban - OTEM Mezunları Birliği işbirliği de başlamış oldu. OTEM Mezunları Birliği'nin ilan edildiği 1983 yılında, anlamlı bir biçimde doğmuştur, kurulmuştur.

OTEM Mezunları Birliği, başta olmak üzere K.K.T.C. turizm sektörünün de gelişmesine katkıda bulunmak amacını taşıyan bir Birlik olarak çalışmalarını sürdürmeye başlamıştır.

OTEM Mezunları Birliği, eğitim ve istihdam ağırlıklı olarak yoğunlaştırdığı çalışmalarına, Turban katkısı ile yeni bir boyut kazandırmıştır.

Turizm eğitimi ağırlıklı olarak başlatılan çalışmalarda Turban sayesinde birçok eleman eğitilmiş oldu. Bunun en çarpıcı örneğini vermek gerekirse, 1990 yılında OTEM Mezunları Birliği tarafından gündeme getirilen ve ilk adımı atılan "Top Quality Ödülü" yarışması, K.K.T.C. Vakıflar İdaresi, Turban ve International Tourism Magazine'in yanı sıra OTEM Mezunları Birliği'nin öncülüğünde organize edildi ve turizm sektörünü temsil eden kuruluşlarla, basınyayın organları katıldı. "Top Quality Ödülü" yarışmasına 210 civarında turizm personeli başvuruda bulundu. Bu yarışmaya başvuracak olanlarda sertifika, ve bonservis de arandı. K.K.T.C. turizm sektörünü temsil eden kuruluşlar ve basını temsil eden kuruluş temsilcilerinden oluşan seçici kurul tarafından yapılan elemelerde başvuruların % 95'inin "*Turban Sertifikası*" olduğu tesbit edildi.

Bu tabloya iki açıdan bakmak gerekiyor: Birincisi, Turban'ın işbirliğinde bulunduğu kuruluşlar aracılığı ile kısa sürede sağladığı başarısı ve etkinliğidir. Bu kısa dönem de Dr. Mehmet ÖZDEMİR'in Turban'da bulunduğu dönemlerde gerçekleştirilmiştir. İkincisi de K.K.T.C.'de turizm eğitimine olan gereksinimin göstergesidir.

Ne yazık ki bu süreç bugün devam ettirilmemektedir. 1985 - 1990 yılları arasında Turban - OTEM

Turban'da uygulanmakta olan ve uluslararası turizm literatüründe "Turban Modeli" olarak kabul gören işletmecilik ile ilgili sistemlerin ülkemiz konaklama sektörünün önemli bir kısmında (tesislerinde) uygulanmış olması, doğal olarak Turban imajının yaratıldığının olumlu bir göstergesi olmuyor mu?

Mezunları Birliği çalışmalarını şöyle özetleyebiliriz: K.K.T.C. turizm personelinde her yıl verilen kontenjana göre Turban'ın çeşitli konaklama tesislerinde önbüro, mutfak, kat hizmetleri ve servis dallarında stajlar gerçekleştirilmiştir. Bu eğitimden yararlananların sayısı, 80'dir. İşbaşı eğitim biçiminde gerçekleştirilen stajlar aynı zamanda görsel eğitim niteliği taşımaktaydı. Stajlara katılan personelin bilgi, beceri ve görüşleri olumlu yönde gelişmiş ve çalıştıkları iş yerlerindeki randıman ve verimlilikleri artmış oldu. Eğitime yönelik staj faaliyetleri staja katılan personelin duygu ve düşüncelerinde önemli derecede olumlu değişimlere neden oldu.

OTEM Mezunları Birliği tarafından K.K.T.C.'de ilk kez oluşturulmak istenen turizm ve kültür nitelikli Kütüphane ve Araştırma ve Dokümantasyon Merkezi çalışmalarının en önemli destekçisi, yine Turban olup, önemli miktarda kitap bağışında bulunmuştur.

K.K.T.C.'de düzenlenen "Top Quality Ödülü" yarışmasında Tur-

ban'ın varlığı ve verdiği destek önemli bir yer tutmaktadır.

1989 yılının OTEM Mezunları Birliği tarafından "Turizm Eğitim ve İstihdam Yılı" olarak ilan edilmesi ile K.K.T.C. Turizm Bakanı Nazif BORMAN himayelerinde sekiz gün süreyle düzenlenen "27 Eylül Dünya Turizm Günü" etkinliklerinde Turban'ın yönlendirici ve özendirici özelliği başarısının sağlanmasında önemli bir etmen olmuştur.

K.K.T.C.'de ilk kez düzenlenen monitörlük ve yönetici kursları, Dr. Mehmet ÖZDEMİR döneminin kararları ve icraatları olarak gerçekleştirilmiştir.

K.K.T.C.'de gerek Bayrak Radyo - Televizyonu'nda düzenlenen turizm konulu söyleşilerde, gerekse turizm konulu açık oturum ve panelerde Turban adına konuşmacı olarak katılan Dr. Mehmet ÖZDEMİR, turizm ile ilgili birçok uygulamaları ve düşüncelerini aktararak katkılarını her zaman sürdürmüştür.

K.K.T.C.'de diğer bir gerçek de yapılan birçok olumlu işbirliği sonucu zaman zaman Turban - OTEM Mezunları Birliği'nin birlikte anılmasına neden oldu. OTEM Mezunları Birliği, adeta Turban'ın temsilciliğini üstlenmiş bir konuma gelmişti.

Bugün K.K.T.C. turizm sektöründe Turban imajının doğmasına neden olan Yrd.Doç.Dr. Mehmet ÖZDEMİR, bir anlamda Turban ile özdeşleşmiştir.

Turban'da uygulanmakta olan ve uluslararası turizm literatüründe "**Turban Modeli**" olarak kabul gören işletmecilik ile ilgili sistemlerin ülkemiz konaklama sektörünün önemli bir kısmında (tesislerinde) uygulanmış olması, doğal olarak Turban imajının yaratıldığının olumlu bir göstergesi olmuyor mu? □



Servis, Mutfak, Kat Hizmetleri Kursu, Salamis Bay, K.K.T.C.

BİR DÜNYA HARİKASI YOK OLUYOR...

Gökova'yı kim kurtaracak?..

DOÇ. DR. MUZAFFER EVİRGEN

Doğal ve tarihi zenginliği olan diğer pek çok yöremizde de benzer hataları yapmamız Gökova-Kemerköy Termik Santrali'nin yanlış örnek olmasından dolayı tekrarlanabilecektir.

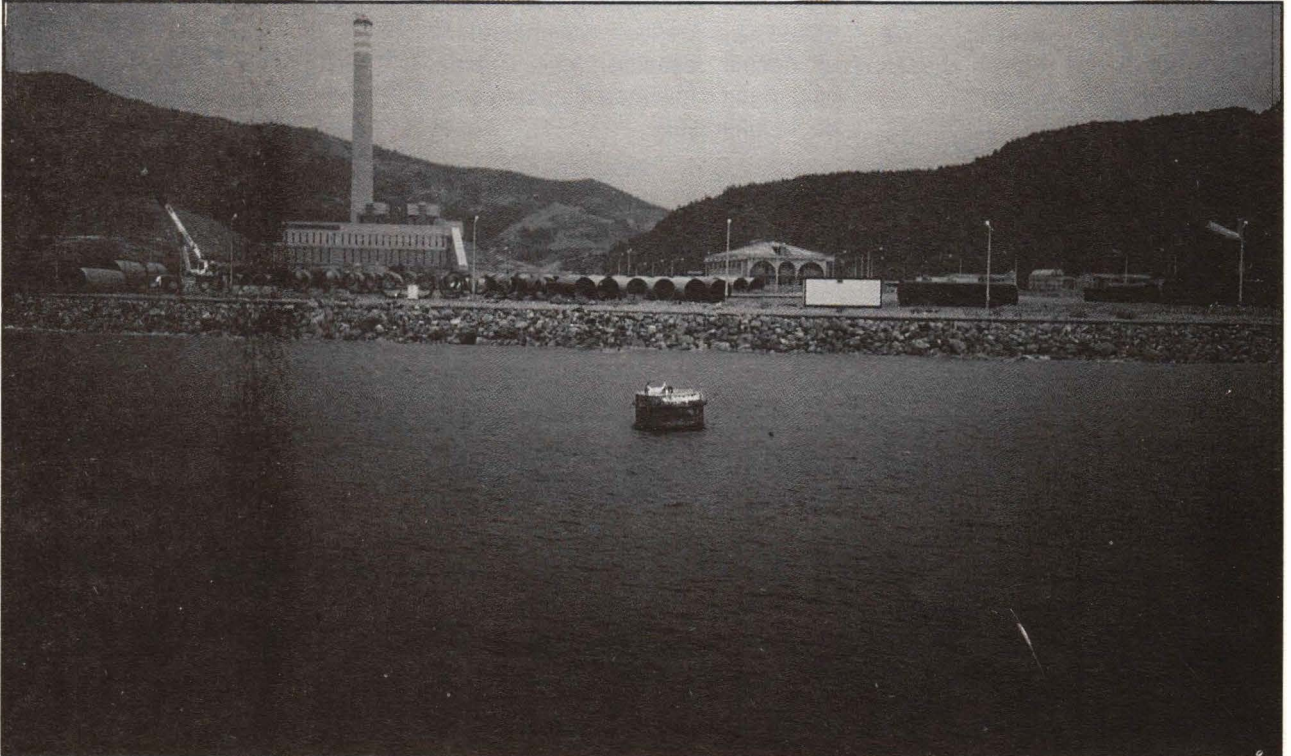
Gökova'da yapımı süren termik santral konusu içinde bulunduğumuz günlerde tekrar gündeme geldi. 1990'ın başında da benzer olarak bir tartışma alevlenmiş ve yapılmakta olan termik santralin bir otel kompleksine çevirilmesi ve 300 m'lik bacasının da döner lokanta olarak düşünülmesi bir anda, hem basında hem de çevreciler arasında değişik bir hava estirmişti. Ancak, sonraki günlerde çeşitli kesimlerden yetki-

liler ve siyasiler tarafından olayı küllendiren ve kapatan ifadeleri okuyunca birkaç günlük bu hoş düş bitmişti. "Gökova Olayı" neydi ve santralin bu aşamasına gelmesine rağmen hâlâ için pik çok kişi niçin duyarlı bir konu olabiliyordu? Bunu düşündüğümüzde, dönüştürülecek yerlerde bulunduğumuzu ve duyarlı tepkiyi anlayabiliyoruz.

Bu santral, yörede bulunan linyitlerin değerlendirilmesi için planlanan ve birbirine kuş uçuşu 25-

30 km uzaklıklarda bulunan üç termik santralden biridir ve diğer ikisi önceki yıllarda faaliyete geçmiştir. Elbette, ülkemizde enerji gereksinimi için pek çok alternatif kaynağı devreye sokmamız gerekir. Ve kalkınma hamlesi içinde olan Türkiye'nin de enerjiye ihtiyacı vardır. Bunlar doğrudur.

Ancak, bu enerjiyi elde ederken dikkat edilmesi gereken pek çok faktör arasında birinci ve en önemlisi çevre faktörüdür. Her şeyden önce Çevre Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca planlanan faaliyetler sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler bir Çevresel Etki Değerlendirilmesi Raporu-ÇED (Environmental Impact Assessment -



EIA) hazırlar ve bu raporda çevreye yapılabilecek tüm etkiler göz önünde bulundurulacak çevre kirlenmesine sebep olabilecek atıkların ve artıkların ne şekilde zararsız hale getirilebileceği ve bu hususta alınabilecek önlemler belirtilir. Bu, esas zorunluluk sadece Gökova-Kemerköy termik santralleri için değil, çevreye etki edecek tüm faaliyetlerde geçerlidir. ÇED Raporu, bir termik santral, bir fabrika, bir otel, bir yeni yerleşim bölgesi, bir havaalanı v.b. pek çok konu için mutlaka yapılması yasal zorunluluktan öte çevremizin korunması için de hayati önem gösteren bir çalışmadır.

Türkiye'nin, bu aşamasına gelmiş bir termik santralden vazgeçerek bunu bir otel kompleksi+bir tabiat ve tarih müzesi+bir çevre araştırma merkezi haline dönüştürülmesini değerlendirdiğimizde bu işin elbette bir maliyeti olacaktır. Ancak, hadisenin sadece başlangıçtaki maliyeti düşünülerek hareket edilmesi durumunda diğer doğal ve tarihi zenginliği olan pek çok yöremizde de benzer hataları yapmamız Kemerköy Termik Santrali'nin yanlış örnek olmasından dolayı tekrarlanabilecektir. Bu aşamasına gelmiş olan bir faaliyetten dönüldüğünde kısa ve orta vadede Türkiye'nin büyük kazançları olabilecektir.

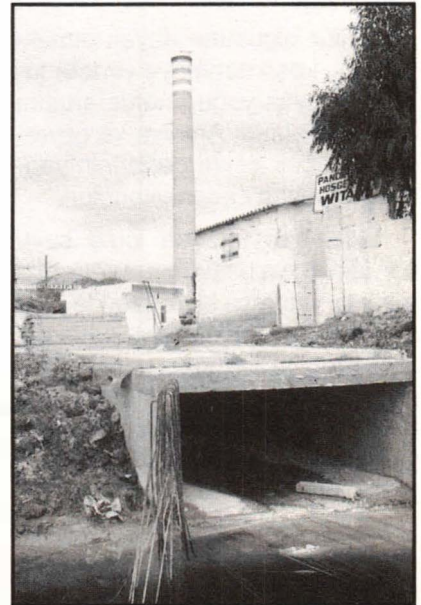
Her şeyden önce yörenin doğal ve tarih bütünlüğü termik santral gibi çok kirlenici bir sanayi ile bozulmayacak ve ülkemiz bu kararıyla aynen Dalyan-Iztuzu otel projesinde olduğu gibi (deniz kaplumbağaları nedeniyle) pek çok uluslararası platformda takdir edilecek, itibar kazanacak, yörenin yerli ve yabancı basın-yayın kurumları tarafından tanıtımı yapılacak ve turizm hareketi yükseltilen olacaktır. Dalyan yöresinde 1986 yılında 30 bin kişi dolayında olan turizm, faaliyetleri, konunun yurtiçi



ve yurtdışında konuşulması, tartışılması sonucunda 1988 yılında 300 bin kişiye ulaşmış ve bu 1989 yılında da 500 bin kişiyi geçmiştir. Bu örnek Gökova için de geçerlidir ve olay yöreye büyük bir turizm ilgiyi getirebilecektir. Az önce de söz edildiği gibi bu karar ülkemize sadece çevre koruma konusunda değil, aynı zamanda uluslararası tüm ilişkilerde de çok büyük bir saygınlık kazandıracaktır. Zira pek çok uzman tarafından da dünya ölçeğinde emsalsiz kabul edilen bu yöreye bir termik santralin kurulmasındaki uyumsuzluğu savunabilecek gerekçeler günümüz için geçerli olamaz. Bu, misafir salonuna çöp tenekesi koymak kadar ızahı güç bir olaydır. Her şeyden önce birbirleriyle çok yakın olan diğer iki santralin ek kapasitelerle büyütülmesiyle yörede bulunan kömür rezervlerinin işlenmesi de mümkün olabilecektir.

Taraf olduğumuz "uluslararası sınırlararası hava kirliliği sözleşmesi" uyarınca Türkiye'nin bu santralde olduğu gibi 300 m'lik yüksek bacalar yaparak bacagazını transfer edebilmesi, hem sözleşmeye koyduğu imza ile büyük çelişki yaratacak, hem de yakın

gelecekte yüklüce tazminat ödemeleri söz konusu da olabilecektir. "Zararın neresinden dönülürse kârdır" atasözünde olduğu gibi, henüz dönülebilecek bir noktada olduğunu düşündüğümüz bu santralin, bugünlerde belki de son kez ilgililere hatırlatılması açısından gündeme getirilmesi iyi değerlendirerek bu konuyu sadece kâr - zarar aritmetiğinin dar sınırları içinde kalmadan düşünebilirsek, "üzgün Gökova" işte o zaman gelecek nesillere de gülümseyebilecektir. □



DOĞA VE KÜLTÜR YAĞMASINA KARŞI BİR ÖNERİ...

Doğa ve kültür yağması önlenmeli..

ABDULLAH TEKİN

Kültür olgusuna dayalı olmaktan çok, köşe dönmeye yönelik turizm anlayışı yoğun nüfus artışını arkasına alarak Antalya ve çevresinde birçok çevre değerinin yağmalanmasına neden olmuştur.

1. Side yağmalanıyor...

Yıllardır yazılıp çizildiği halde ne yazık ki fazla dikkate alınmayan çarpık kentleşme, sağlıksız yapılaşma ile çevre ve kültür değerlerinin hızla yok edilmesi konusu ilk olumsuz sonucunu Side'de vermeye başlamıştır. Aralarında Yeşil Barış Örgütü Greenpeace'in de bulunduğu 17 çevreci kuruluş "Side'yi kurtarmak için Side'ye küselim" sloganı ile Side'yi boykot kararı almıştır. Üzücü, düşündürücü ve fakat şaşırtıcı olmayan bir karardır bu..

Kültür olgusuna dayalı olmaktan çok, köşe dönmeye yönelik turizm anlayışı yoğun nüfus artışını arkasına alarak Antalya ve çevresinde birçok çevre değerinin yağmalanmasına neden olmuştur.

Gözlenen tabloda içme suyu sorun olmaya başlamış, sağlık hizmetleri yetersiz bir düzeyde kalmış, ormanlar azalmaya, hava kirliliği artmaya başlamış, toprak kalitesi bozulmaya yüz tutmuş, kimi bitki ve hayvan türlerinin azaldığı gözlenir olmuştur.

Genel ve yerel yönetimlerin bu sorunları çözülmede başarılı olamadıkları görülmektedir. Bu başarısızlığın çeşitli nedenleri vardır. İyi niyetlerle birşeyler yapılması is-

tenmektedir ama uygulamada bunların hiçbirinin göze çarpmadığı da ortadır. Bireysel çıkarlara öncelik verme alışkanlıkları, örgütsel yapıların düzeyli ve güçlü olmayışı, siyasal motiflerin ön plana çıkartılması, kaynak ve bilgi eksikliği gözlenen başarısızlığın somut nedenleri olarak sıralanabilir.

Ulaşılan tabloda su, hava ve yeşil öğelerle onlardan ayrı düşünülmemeyecek kültürel çevrenin gelecek kuşaklara eksiksiz ve sağlıklı olarak bırakılamayacağı gözlenmektedir. Dahası Side için sergilenen protestonun yaygınlık kazanmasından kaygı duyulmalıdır.

Bu tür yazılar yazıldığı halde herhangi bir etkin önlem alınmaması noktasında, bu gidişi durdurmanın başka yol ve yöntemlere başvurularak mümkün olacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Bilinçli, duyarlı kuşakların yetiştirilmesi konusuna verilecek eylemli ağırlık yarınlar için daha sağlıklı karar verebilecek, cesur adımlar atabilecek yöneticilerin ortaya çıkmasına olanak sağlayabilir. Öbür türlü antik Side kentinin yağmalanması, Antik Kaleiçi evlerinin yıkılması, Alanya Kale çevresinin ucundan köşesinden inşaatla doldurulması ve tümüyle yeşilin yok edilme seferberliği başka türlü ön-

lenemeyecektir. Yasal gibi görünen veya yasa dışı yollarla "kılıfına uydurularak" gündün güne yokedilmelerine somut olarak tanık olduğumuz ormanlarımızın kent çevresinde gözlenenleri kişilerin sorumluluklarına verilip koruma kullanma dengesi içinde değerlendirilerek kıyımdan kurtarılamaz mı? Belirli sınırlar içinde kalan ormanlar belirli kişilerin sorumluluklarına verilip o çevrenin tarım veya inşaat için yağmalanması önlenemez. Böylelikle bu sorumlulukları alan kişilerin aileleriyle birlikte hafta sonlarını doğayla başbaşa geçirebilecekleri bir alana kavuşacakları nokta koruma-kullanma dengesini sağlayacaktır.

Bu tür bir yaklaşım çocukların doğa ve yeşil bilincine sahip olmalarına katkı sağlayacak ve orman tahribatının kentlere yönelik bütününlüğünün önlenmesi yolunda etkin bir adım atılmış olacaktır. Günden güne yok edilen ormanlarımız göç olgusuna tanık olan nüfusu Türkiye ortalamasının iki misli hızla çoğalan Antalya örneği kentlerin yeşil örtüsünün azalması anlamına gelmektedir. Hiçbir kuruluşun etkin önlemler olarak ilgilenmediği bu olumsuz gidişin durdurulması için çeşitli düşünceler yürütülmeli, projeler yaratılmalıdır. Side için başlatılan olumsuz tepkilerin yaygınlık kazanmadan ortadan kaldırılması konusunda her kişi ve kuruluş üzerine düşen görevi eksiksiz yerine getirmelidir. Yaptığımız büyük yanlışlıkları ille de birilerinin yüzümüze vurmasını mı bekleyeceğiz?

2. Doğa kıyımı..

Bir tatil günü ; inançlı, sorumlu ve gönüllü bir tutam insan doğa ve çevre saptamaları için Antalya'nın ünlü Lara kumsalları ile ormanlarında inceleme yapıyor.

Caretta türü kaplumbağaların da yumurtalarını bıraktıkları deniz kıyısından kum çeken iki traktör göre çarpıyor. Kalabalık bir grup görünce kaçıyorlar. Deniz kıyısında içi deniz suyu ile dolu gölcükler oluşmuş. Bunlar bu traktörlerin eseri.. Kıyı-orman arasında kalan birinci kum talan alanı burası. Yaz-kış yağmalanan kumlarla beraber Ceratta yumurtalarının da traktörlere yüklendiği yerlerden biri.

Biraz ileride Toprak çayı var. Çayın etrafı beyaz, kırmızı ve sarı çiçeklerle kaplı. Sulak alanlara özgü kuş türleri göze çarpıyor. Bunlar değişik renkli seçkin kuşlar değil elbet. İleriden silah sesleri geliyor. Aksu çayı civarında kıyım var belki.. Atılan her silah bu son kuşlardan birinin daha yok oluşuna işaret ediyor. Av mevsiminin yasak olduğu bir dönem olmasına karşın burada ve buna benzer birçok alanda göze çarpan kıyım seçkin kuş türlerinin ortadan kalkmasına neden olmuştur. Demre-Serik-Kundu ve Aksu sulak alan-

Bir doğa parkı, rekreasyon alanı, sağlık merkezi yaklaşımları kimsenin aklından geçmiyor mu acaba? Görülen o ki insanlar gelecek kuşakları düşünemeyecek kadar bencilleşmekte; romantizm, estetik duygular ve sağlıklarını yitirecek kadar ruhsuzlaşmakta; bindikleri dalı kesecek kadar aptallaşabilmektedirler. Yazık...

larında gözlenen Balıkçılar, Flamingolar, Turnalar, Pelikanlar yok artık. İnsanoğlunun zulmüne dayanamadılar..

Kıyı ile orman arasında yer alan kumullar "Sıfır" numara diye adlandırılan ve çok aranan bir türü içeriyor. Bu yüzden bu ara bölgedeki çukurlar daha büyük. Yağmanın tanığı çamlar köklerini birer iskelet gibi yansıtıp yerde yatıyorlar. İnsanoğlu nasıl bu kadar acımasız olabiliyor. Betonlaşma uğruna kumları, kuşları, ağaçları ve kaplumbağaları yok ederek, yani doğa ve çevreye zarar vererek nereye gidiyor acaba?.

Ormanlık alanlardaki kumullar kamyon kamyon yağmalanmış. Kumullar arasına kamyon yolları var ve çam ağaçları düştü düşecek görünümünde.. Ormanın üst tarafı ise çöplük olarak kullanılıyor. Bir köşeden de inşaat çalışmaları sürdürülüyor. Aslında çöplerin, ağaç yakmanın ve moloz yığmanın

bir amacı da bu. Yani bina yapımına bir ön hazırlık.

Yeşillikleri, sulak alanları, kuşları, kumulları ve ormanı yok edilmeye başlanan Lara yakın bir zaman içinde kimliğini ve kişiliğini yitirmeye aday bir hüznü güzellik taşıyor. Bereketli topraklar, ormanlar ve kuşlar anılarda kalacak.

Almanya'nın kuzey sahillerinde bu tür seçkin flora ve fauna topluluklarını içeren kıyı kumulları dikenli tel içine alınarak tahribattan kurtarılmış ve korumaya alınmıştır. İç kısımlarda gözlenen tesislerde ise bu bölgenin maketi sergilenecek içerdiği flora ve fauna ayrıntılarıyla anlatılmıştır. Aradaki fark kıyaslanamayacak kadar büyüktür.

Lara kıyılarında yürüyüş yapmak isteyenlere gezi yolları yapma, bisiklet ve atlarla dolaşma imkanı, kumlardan sağlık yönünde yararlanma yol ve yöntemi aranıp bulunacağına doğanın tahribiyle uğraşılıyor. Ne ağaç kesene, ne kum yağmalayana, ne de kuşları öldürenlere kimse dur demiyor. Ve çok ilginçtir ki kimse bu doğa cennetine sahip çıkıp korumuyor. Belli ki merkezden etrafa yayılan betonlaşma hareketinin dalga dalga buraya gelişi bekleniyor.

Bir doğa parkı, rekreasyon alanı, sağlık merkezi yaklaşımları kimsenin aklından geçmiyor mu acaba? Görülen o ki insanlar gelecek kuşakları düşünemeyecek kadar bencilleşmekte; romantizm, estetik duygular ve sağlıklarını yitirecek kadar ruhsuzlaşmakta; bindikleri dalı kesecek kadar aptallaşabilmektedirler. Yazık..□



DURMADAN KİRLİYORUZ, NASIL TEMİZLEYECEĞİZ?..

Çevre kirliliğinin giderilmesinde mikroorganizmalar

DOÇ.DR.MERİH KIVANÇ*

Çevre kirliliğinin giderilmesinde mikroorganizmalar bir ümit kaynağıdır. Ancak bunların kullanılmasında birtakım faktörlerin göz önüne alınması gerekmektedir. Özellikle günümüzde rekombinant DNA teknolojisi çevre kirliliği ile ilgili sorunlar çözülebilir.

Gelişen endüstri ve kentleşmeye paralel olarak çevre kirliliği de önemli bir problem haline gelmiş ve buna bağlı olarak canlı sağlığını da tehdit etmeye başlamıştır. Son yıllarda fazla miktarda sentetik kimyasal bileşiğin üretilip kullanılmaya başlanması ile bu bileşikler doğada aşırı şekilde birikmiştir. Bu kirleticilerin başında alifatikler, halojenli bileşikler, poliklorlanmış bifeniller, nitrojenli bileşikler, pestisitler, ağır metaller ve plastikler gelmektedir. (Ghisalpa 1983 :1247-1257). Bu kirleticilerin giderilmesinde mikrobiyal detoksifikasyon ve mineralizasyon önemli bir rol oynamaktadır (Atlasna). Mikroorganizmaların birçoğu sahip oldukları enzimleri ve plazmidleri ile kirleticileri parçalayabilirler. Ancak bu doğal şartlarda belli sınırlar içinde olur. Bu nedenle son yıllarda biyoteknolojik çalışmalar ile biodegradasyon gücü yüksek mikroorganizmalar elde edilmeye çalışılmaktadır.

* Doç.Dr. Merih Kıvanç, Anadolu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü'nde öğretim üyesidir.

Doğal olarak bulunan veya aşılantmış mikroorganizmalar ile kirliliğin giderilmesi

Doğada biyolojik bozulmalar da, çevre kirliliğinin giderilmesinde mikroorganizmalar önemli bir rol oynamaktadır. Doğal şartlar altında birçok mikroorganizma kirleticileri parçalayabilen enzim genlerine ve plazmidlere sahiptir (Jain ve Saylor 1987: 59-63). Bazı mikroorganizmalar sentetik bileşikleri mikrobiyal metabolizmaları sonucu

mineralize edebilirler. Organik bileşikler inorganik bileşiklere dönüştüren mikroorganizmalar bunu karbon kaynağı olarak kullanırlar veya hücre yapı taşlarına dönüştürürler (Alexander 1981 :132-138).

Tablo 1'de kirleticileri parçalayabilen bazı mikroorganizmalar verilmiştir (5-9, 13). *Pseudomonas putida*'nın çeşitli suşları toluen, ksilen gibi kirleticileri parçalayarak ortamdaki uzaklaştırılmıştır.

Bifenil ve poliklorlanmış bifenil ile kirlenmiş toprakta *Acinetobacter P6* suşlarının kirleticileri mineralize edebildiği bildirilmiştir (Focht ve Brunner 1985 : 1058-1063). Kloro ve bromobifenil ile kontamine olmuş nehir sedimentlerinde doğal sularda karışık bakteri kültürü ile biyolojik ayrıştırma ve mi-

TABLO 1:

Bazı kirleticileri parçalayabilen mikroorganizmalar ve sahip oldukları plazmidler

Kirleticiler	Mikroorganizmalar	Plamid
Toluen, m-ksilen	<i>P. putida</i>	TOL
Sitren	<i>P. putida</i>	pEG
*Naftalin	<i>Pseudomonas sp.</i>	NAH
Haloalkanlar	<i>Moraxella sp.</i>	pUO1
n-oktanlar	<i>P. putida</i>	OCT
4-klorobifenil	<i>Acinetobacter sp.</i>	pKF1
3-klorobenzoat	<i>Pseudomonas sp.</i>	pAC25
Kafur	<i>P. putida</i>	CAM
Naylon oligomer	<i>Flavobacterium sp.</i>	pOAD2

neralizasyon olduğu gösterilmiştir (Kong ve Sayler 1983 : 666-672). *Pseudomonas aeruginosa*'nın heptanın dehidrojenasyonunda etkili olduğu bildirilmiştir. (Senez ve Azoulay 1961 : 307-316). *Pseudomonas* türlerinden dehidrojenaz enzimi izole edilip saflaştırılmıştır (Parekh ,Traxler ve Sobek 1977 : 881-884). Başka bir çalışmada ise *Arthrobacter* sp. ile aşılama topraklarda pentaklorofenol ayrıştırılmaya çalışılmıştır (Atla ve Bartha). Mikrobiyal ekzoenzimler topraktaki pestisid artıkların detoksifikasyonunda etkili olduğu gösterilmiştir. (Atla ve Bantha) Yine beyaz çürükçül funguslardan *phanerochaete chrysosporim* basidiyomisetinin DDT ve TCDD içeren halo-karbonları okside ettiği saptanmıştır (Bumpus, Tien , Wright ve Aust 1985 : 1434-1436). Deniz sedimentlerinden izole edilen zorunlu anaerob pelobacter acetylenus sp.nov anaerobik şartlar altında asetileni parçalayabildiği saptanmıştır (Schink 1985 : 295-301). Karbon ve enerji kaynağı olarak naylon oligomeri kullanan flavobacterium sp. izole edilmiştir (Negoro, Nakamura ve diğerleri 1984 : 13648-13651).

Mikroorganizmaların kirleticileri parçalayabilme özellikleri ya doğal olarak vardır ya da belli şartlar altında sonradan kazanılabilir. Belli bir çevreye büyük miktarda kirletici dökülmesi durumunda burada bulunan mikroorganizmalar zaman içinde bu şartlara adapte olurlar. Önceden adapte olmuş mikrobiyal kültürlerle inokülasyon işlemi yapılırsa biodegradasyon hızlandırılabilir.

Kirliliğin Giderilmesinde Bioteknolojik Çalışmalar

Rekombinant DNA teknolojisi toksik kimyasalların çevreden temizlenmesinde yardımcı olan mikrobiyal suşların gelişimi için büyük

Mikroorganizmaların kirleticileri parçalayabilme özellikleri ya doğal olarak vardır ya da belli şartlar altında sonradan kazanılabilir. Belli bir çevreye büyük miktarda kirletici dökülmesi durumunda burada bulunan mikroorganizmalar zaman içinde bu şartlara adapte olurlar.

ümitler vermektedir. Moleküler ve genetik çalışmalarla tarımsal alanda, ilaç sanayiinde ve daha sonra çevre sorunlarını çözmede yararlanılan mikroorganizmalar artmıştır. Bu mikroorganizmalar, hem invitro, hem de invivo koşullarda çalışabilmektedir.

Genetik mühendisliği çalışmaları ile 3-kloro benzoat kirliliğini giderabilen , ancak diğer kloro benzoat kirliliğini gideremeyen *P.putida* B13 suşuna TOL ve PWWO (PWWO ; toluen/ksilen degradesyonu) plazmidlerinin xylD ve xylL fragmanleri yerleştirilerek klonlanmasıyla oluşturulan B13 suşu 4-klorobenzoat ve 3,5 diklorobenzoatı kullanabilmiştir (Alexander 1981 : 132-138).

Doğada bulunan *P. putida*'ların bazı suşları oktanları indirgeyen OCT plazmitine, bazıları kafur plazmitine (CAM) bazılarında naltalini indirgeyen NAH plazmitine sahiptir. Ancak bu üç plazmiti içeren tek bir suş yoktur. Bioteknolojik metodlarla bu plazmitler tek bir mikroorganizmada toplanabilir (Şekil 1). Bu şekilde bu kirleticiler tek bir mikroorganizmayla ortadan kaldırılabılır (Jain ve Sayler 1987 : 59-63). Genetik mühendisliği ile oluşturulan mikroorganizma bu plazmidlerin hepsine sahip olma ve birçok kirliliği giderebildiği için çevre kirliliğini gidermede bir çözüm olabilecektir.

Genetik mühendisliği yolu ile elde edilen *P. cepacia* aşırı kontamine olmuş topraklarda 2,4,5-T herbisitlerini parçalamıştır (Ghosal, Chatterjee ve Chakrabarty 1985 : 135-142).

Görüldüğü gibi mikroorganizmalar çeşitli çöp ve atıklardan plazmidleri yardımıyla veya genetik mühendisliği sayesinde kazandıkları özellikleri ile yararlanabilmektedirler. Burada önemli olan sorun laboratuvar koşullarında hazırlanan mikroorganizmaların doğal şartlarda nasıl davranacağıdır. Bunu saptamak her zaman mümkün olmaz. Genetik mühendisliği sonucu elde edilen mikroorganizmaların çevreye bırakılmasında birtakım faktörler dikkate alınmalıdır. Şüphesiz doğaya bırakılan mikroorganizmalar üzerinde çevre koşulları etkili olacaktır. Bu nedenle de bu mikroorganizmalar doğal şartlarda laboratuvarda gösterdikleri etkileri gösteremezler. Bu nedenle de ve doğabilecek bazı risklerini önlemek için laboratuvar şartlarında üretilen mikroorganizma birçok çevre şartlarında incelenmeli ve deneylerden alınan sonuçlara göre de mikroorganizma yeniden düzenlenmelidir. Mikroorganizmanın doğal şartlardaki davranışı ve diğer mikroorganizmalarla rekabeti başarıyı etkilemektedir. Bunlara ilave olarak doğal ve üretilmiş mikroorganizmaların genlerinde zaman içerisinde birtakım değişikliklerin olabileceği akıldan çıkarılmamalıdır.

Sonuç olarak, çevre kirliliğinin giderilmesinde mikroorganizmalar bir ümit kaynağıdır. Ancak bunların kullanılmasında birtakım faktörlerin göz önüne alınması gerekmektedir. Özellikle günümüzde rekombinant DNA teknolojisi çevre kirliliği ile ilgili sorunlar çözülebilir. □

NOT : Yazıda kullanılan kaynaklar hakkında ayrıntılı bilgi için yazarla ilişkiye geçilebilir.

TUGEV Dokümantasyon Merkezi

Bu sayımızda İstanbul'da faaliyet gösteren Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı (TUGEV) Kütüphanesini tanıtıyoruz. TUGEV Kütüphanesi ülkemizde faaliyet gösteren turizmle ilgili en büyük merkez durumundadır.

Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı, 12 Ocak 1985 tarihinde, Turizm Bakanlığı ile konaklama ve seyahat sektörünün temsilcileri tarafından kurulmuştur. Vakıf, kâr amacı taşımamakta ve kârını yararına çalışmaktadır. TUGEV'in kuruluş amaçlarından birisi de turizm sektöründe faaliyet gösterenlerin konuyla ilgili bilgi gereksinmelerine yanıt verebilecek bir bilgi merkezi oluşturmasıdır. Vakıf bünyesinde bu amaçla bir dokümantasyon merkezi kurulmuştur. Vakfın İstanbul'daki merkezi olan Meşrutiyet cad. 57/4 adresinde faaliyet gösteren dokümantasyon merkezi, vakfın araştırma biriminin bir ünitesi olarak faaliyet göstermekte ve Türkiye'de turizm alanında ihtisaslaşmış bir merkez olarak sektörle ilgili belge-bilgi kaynakları, kitap dışı materyaller toplayıp düzenleyerek turizm sektörü ve eğitim kurumlarının yanı sıra öğrenci ve araştırmacıların hizmetine sunmaktadır. Dokümantasyon Merkezi'nde turizm eğitimi, konaklama ve yönetimi, yabancı dil eğitimi, kat hizmetleri, önbüro, servis ve bar, mutfak, yiyecek-içecek, genel turizm, turizm işletmeciliği, turizm pazarla-

ması, turizm mimarlığı, turizm ekonomisi, tanıtma ve turizm yatırımları ile ülkelere göre turizm konuları başlıklarında 2150 yayın bulunmaktadır. Merkez'de kitapların yanı sıra zengin bir süreli yayın koleksiyonu bulunmakta ve 65 adet süreli yayın taranarak oluşturulan konu başlıklarına göre bilgisayara girilmiştir. Ayrıca yabancı dil eğitimi, konaklama sektörü, önbüro, servis, bar ve turizm eğitimi konularında kaset koleksiyonu bulunmaktadır.

Dokümantasyon Merkezi'nden Yararlanma Koşulları

Dokümantasyon Merkezi turizm ile ilgili öğrenci, eğitimci, sektör mensubu ve tüm araştırmacılara açıktır. Merkezimize üye olanlar verilen bütün hizmetlerden yararlanmaktadır. Dokümantasyon merkezine üyelik için 2 adet resim ve yıllık üyelik aidatı gereklidir. Öğrenci ve öğretim üyelerinden 50.000 TL. sektör mensubu ve diğer şahıslardan 100.000 TL. karşılığında yıllık aidat alınmaktadır. Üyeler en fazla üç kitabı bir hafta süreyle kullanabilmekte, ve diledikleri kitapları rezev edebilmek hakkına sahiptirler.

Dokümantasyon merkezine gelen kitaplar, kitap dışı materyaller sınıflandırma, kataloglama işlemlerinden geçerek yararlanmaya sunulmaktadır.

İki aylık aralıklarla çıkan dokümantasyon merkezi yayın duyuru ve makale tarama listesi okuyuculara önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Okuyucular tarama listesinden istedikleri makaleleri bildirerek posta ile edinme olanağına sahiptir. □

TUGEV Dokümantasyon merkezine gelen dergilerin bazıları

Annals of Tourism Research

Anatolia Dergisi

The Cornell Quarterly

International Journal of Contemporary Hospitality Management

Journal of Travel Research

Revue de Tourisme

Tour News

Türsab Dergisi

Conferencia Incentive Travel

New Focus to Turkey

Özel Çevre Koruma Dergisi

Tourism Management

Turizm Yatırımcıları Derneği Dergisi

Kabınma Dergisi

EC News

Çevre Bülteni

Skylife Dergisi

Yolken Dünyası

Ekin Bülten

Ekonomi ve Turizm Dergisi

Turizm Bülteni

İpek Yolu Dergisi

Gastroonomi Dergisi

NÜKLEER ENERJİDEN VAZGEÇİLSİN Mİ?

Türkiye'de nükleer enerji sorgulanıyor...

Akkuyu'da bir nükleer santralin yapımı için çalışmalar ilerlemektedir. Bu reaktörün yapılması, yörede ve bölgede yaşayan insanları ve doğal yaşamı tehdit etmesi yanında, turizm sektörü üzerinde de olumsuz etkileri olacaktır.

Nükleer enerji tüm dünyada yeniden sorgulanıyor. Son yıllarda bu alanda yaşanan ve Çernobil faciasıyla doruğa ulaşan tepkiler sonrasında pek çok yönetim nükleer santral yapımına karar verme aşamasında kamuoyunun tepkisini dikkate almaya başladı.

Çevrecilerin ve kamuoyunun

tepkisinden dolayı dünyanın birçok ülkesinde nükleer santral yapımından vazgeçilirken, yapımı bitirilmiş olanlar da işletmeye alınmamaktadır.

Nükleer santralkazalarının dünyaya kamuoylarının beklentisinin ötesinde çok daha geniş ve gelecek kuşakların da sağlığını ipotek altına alacak bir şekilde yaygın öldürücü ve kalıcı etkilerinin bulundu-

ğunun anlaşılması, tüm dünyada gözlerin bu alana çevrilmesine neden oldu.

Türkiye, uzun bir süredir büyük bir nükleer reaktör kurmak için planlar yapmakta, projeler üretmektedir. Silifke sınırları içerisinde yer alan Akkuyu'da kuruluş çalışmaları halen sürdürülen bu tesis ile Türkiye'nin elektrik gereksiniminin bir bölümünün üretilmesi amaçlanmaktadır. Ancak bu projenin çalışmaları devam ederken; gerek nükleer santrallerin normal çalışma zamanlarında doğaya verebileceği zararlar ve gerekse Çernobil faciasında açık olarak yaşandığı gibi, nükleer santrallerin büyük felaketlere gebe tesisler olduğu dikkatlerden uzak tutulmaktadır.

Öncelikle Türkiye'nin elektrik üretim/tüketim durumu ile ilgili olarak kamu kurumları farklı, elektrik mühendisleri odası farklı ve özel sektör yetkilileri farklı beyanlarda bulunmaktadır. Birisinde elektrik üretiminin 1996 yılında tüketimi karşılayamayacağı ileri sürülürken, diğerleri de mevcut tüketimin üretimin yarısında altında olduğunu söylemektedirler.

Türkiye'nin elektrik üretiminin, tüketimi ileriki yıllarda karşılayamayacağı açıktır. Bununla birlikte

Nükleer Korku...

Prof. Dr. Tolga YARMAN (Nükleer Mühendis)

Şurası muhakkak ki insanlar, toplumlar, yer yer nükleer enerji üretiminden bir hayli ürküyorlar. Önceleri, barışçıl atom enerjisi üretimi, zihinlerde atom silahıyla özdeşleştirilir, bu yüzden amansız korkulara, sürüklenirdi. Nedense, insanlar, nükleer reaktörlerin atom bombası gibi patlayıvereceğinden endişe duyuyorlar. Oysa bu, mümkün değil! Bundan on sene önce, kamuoyunun nükleer santrallara dönük "yetersiz" kaygısını teskin etmeye çalışıyorduk. Ama itiraf etmeliyim ki, meydana gelen kazalar, her ne kadar bir bombası infilakıyla kıyaslanabilecek olumsuzluklar doğurmamış olsa da, nükleer santrallara dönük kamuoyu kaygılarını "haklı"; koca koca nükleer bilim adamlarının, santrallerin neredeyse kesinkes güvenilir olduğu yönündeki değerlendirmelerini ise, önemli ölçüde "haksız" çıkartmıştır. Halen ve onlarca yıldır çalışmakta bulunan yüzlerce nükleer santralin sabıka kayıtları çoğunlukla tertemizdir. Ama, işte bir TMI Kazası, irili ufaklı benzer birçok kaza ve nihayet bir Çernobil Kazası, vukua gelmiştir. Çernobil Kazası, Kiev'de olması, maalesef başka yerde olabilecektir. Belki de anahtar üstünde halk oylamasıyla işletmeye açılması yasaklanmış santrallerin birinde olabilecektir. Örneğin bir Avusturya nükleer santralinde olabilecektir. Eğer böyleyse bura kamuoyunun, kontak anahtarı çevirilince çalışmaya amade kılınmış milyar dolarlık nükleer santrallerini, bu tutarı bir anda toprağa gömercesine, referandumla, işletmeden menedip, "müzeleştirilmesi" anlaşılabilir, hatta basiretli bir karar olarak, değerlendirilebilecektir.

Nükleer santrallar nedir, ne değildir?

Arif KÜNAR

Nükleer enerjinin, aslında selameti mi yoksa laneti mi olduğu tartışması, aşağı/yukarı 40 yıldır devam ediyor. Nükleer enerjinin ilk tohumları 1905'lerde, Eistein tarafından yeryüzünde atıldı. Eistein, o banışsever insan, ömrünün son yıllarını; insanlığa, bu güne kadar bilinen en yokedicisi silahı armağan etmiş olmanın pişmanlığı ve vicdan azabı içinde geçirdi.

Atom enerjisi 16 Temmuz 1945'te ABD'de New Mexico çöllerinden Alamordo'da gözleri kör edici bir ışık ve patlamayla dünyaya geldi. Olayı seyretmekte olan "Atom bombasının babası" diye bilinen J. Robert Oppenheimer'in aklından, o anda Bagavad Gita'daki şu dizeler geçti: "Ben, dünyaların yok edicisi olan Ölüm'e dönüşmüş bulunuyorum"

O günlerden bu yana, Arthur Coton'dan Leo Szilard'a kadar pak çok nükleer enerjyle uğraşan bilim insanı, Eistein'in acısını paylaşmıştır.

1954 yılında ABD cumhurbaşkanı Eisehower, "Barış için atom" programını, atom bombasının yarattığı kötü imajı silmek için ortaya attığında herkes, dev bir enerji kaynağıyla insanlığın önünde yeni ufukların açıldığını sanmıştı, ümitlenmişti. Ne yazık ki bu ümitler çabucak sömüdü. Nükleer enerjinin diğer enerji üretme biçimlerinde olmayan, kendine özgü binlerce çelişkiyle dolu bir yumak olduğu, çözülmüş başka sorunlarla karşılaşılacak bir muamma olduğu iyice gün ışığına çıkmıştır. Bu nedenle nükleer teknolojinin her türlü açmazının günahıyla/sevabıyla sorgulanması ve gelinen noktaların ifşa edilmesi bir yurttaşlık görevidir.

Nükleer santrallar iddia edildiği gibi güvenli midir?

Kesinlikle güvenli değildir. Ayrıca bütün "bilimsel" olarak hesaplanan nükleer santralların kaza yapma (risk) tahminleri ve iddiaları keyfi ve gayr-i ciddidir. Mesela yapılan bir hesaba göre, "ölümle sonuçlanan kazalar için binde 2, yangınlar için binde 1, uçak-

larda yüzbinde 1 iken, nükleer kazalarda ölüm meydana getirebilecek bir kaza olasılığı uçaklara nazaran 10000 defa daha azdır. Bu oldukça "bilimsel" ve rahatlatıcı hesaba rağmen, 40 yıllık nükleer santraller tarihinde, yaklaşık 420 mevcut santralde meydana gelen irili/ufaklı bilinen/bilinmeyen 350'ye yakın nükleer santral kazasında ölen binlerce insanın radyasyonun etkisiyle tedrici olarak ölecek olan yüzbinlerce insanın trajedisi, kaderi ortadır.

Yalnızca Çernobil Nükleer Santralının yarattığı faciada bu güne kadar ölenlerin sayısı söylenildiği gibi 31 kişi değil, yaklaşık 8000 kişidir ve 1250 kişi de kanser olduğunu öğrenip intihar etmiştir.

Aynı ülkede 1957 yıllarında Ural dağlarında meydana gelen ve 1976 yılında batıya iltica eden Sovyet biyolojisti Medvedev'in anlatmasıyla meydana çıkan nükleer kazada yüzlerce kişinin öldüğü, binlerce kişinin göç ettiği, 30 köyün haritadan silindiği öne sürülmüş ve batılı bilim adamlarınca da kabul edilmiştir.

Bir başka gizlenen ve tam 25 yıl sonra açıklanan 1957 Windscale (İngiltere) nükleer santral kazasında onlarca kişinin öldüğü iddia edilmiştir. Bu kaza listelerini uzatmak mümkündür. Nükleer santral kazaları kaçınılmazdır. Çünkü öyle teknolojik kazalar vardır ki, ne kadar güvenlik tedbirleri alırsanız alın, önleyemezsiniz. Bu teknolojik kazalar, o teknolojik yapıya özgü, o sis-

Türkiye, henüz doğaya zarar vermeyen hidroelektrik ve jeotermal ve diğer alternatif enerji üretim biçimlerini tam olarak kullanmamıştır. Öncelikle bunların değerlendirilmesi yoluna gidilebilir.

Diyelim ki; Türkiye'nin çok ivedi olarak elektrik enerjisine ihtiyacı bulunmamaktadır. Bu enerjiyi de sağlayabileceği tek alan nükleer santrallardır. Bu amaçla en az bir tane nükleer santrala ihtiyaç bulunmaktadır. Çalışmalara hemen başlanmalıdır. Ve şu anda yapımı sürdürülen nükleer santralin planlaması yapılmış, inşasına başlanmıştır. Şimdi konunun bir başka boyutuna gelelim: Yer seçimi...

Geldik gene yer seçimine... Saniyoruz ki ülke olarak endüstri tesisleri ve özellikle de termik ve nükleer santrallar için yer seçimi minde büyük bir yetenagemiz bulunmaktadır!

Şimdi her şeyi bir yana bırakalım; yöre ve bölge insanların sağlığını filan o kadar önemsemeyelim. Herhangi bir kaza ve sızıntı durumunda radyasyon tüm bölgeyi etkileyecekmiş, onu da bir yana bırakalım; "nasıl olsa bizler radyasyonlu çayı çok severiz. Hem radyasyonlu çay daha lezzetli oluyor mu? Zaten biz de radyasyon eroin benzeri bir şekilde bağımlılık yaptık! Bize dokunmaz" diyelim. Olaya ülkenin yüksek menfaatları açısından bakalım!

Devlet bir yandan Akdeniz Bölgesi'ne turizm amacıyla eş bulunmaz teşviklerle tesis yaptırır; arazi tahsis eder, 49-99 yıllığına; ucuza kredi verir. Buraları yurt dışında tanıtmak için kucak dolusu para harcar. Bir yandan da ödemeler dengesinin önemli bir bölümünü turizm gelirleriyle oluşturmaya başlar. Sonra da kalkar, bu turizm yörelerinin dibine, Gökova'da olduğu gibi ortasına termik santral yapar; Akkuyu'ya nükleer santral yapmaya başlar. Şunu da vurgulamadan geçmemek gerekir ki; Gökova'ya termik santral yapılmasının çevreye ve verilecek zarar ile Akkuyu'daki nükleer santralin zararları arasında dağlar kadar fark vardır.

RADYOAKTİF OLMAMAK İÇİN AKTİF OLALIM!

**NE AKKUYU'DA NE MORKUYU'DA
NÜKLEER SANTRAL İSTEMİYORUZ!**



**NÜKLEER
KARŞITI
PLATFORM**

temin kendisinden ve işletme tarzından kaynaklanır. Yani "high-tech" (yüksek teknoloji) sistemleri; öylesine karmaşık ve yoğun bir teknolojiyle tasarlanmışlardır ki, birimleri, modülleri arasında önceden tahmin edilemeyen durumlar, bu birimler arasında aynı anda çıkabilecek aksilikler, bütün o sistemin genel işleyişini altüst eder ve sonuçta sistemin tümü kazaya uğrar.

Nükleer santrallerin yarattığı sorunlar

Ülkemizin gündemine sürekli girip/çıkan ve en son tekrar musallat olan nükleer santral meselesinin; görünmeyen ve yurttaşlardan gizlenen boyutlarıyla, antidemokratik işleyişle ilgili tartışılmaya değinelim biraz da.

Nükleer teknolojinin, toplumsal düzlemde görülmeyen ama bizce en ciddi tehlikesi; karar alma sürecinden, seçimine ve daha önemlisi işletim mekanizmasına kadar demokratik olmayan işleyiş biçimidir. Büyük bir bölgeyi, hatta ülkeyi/ülkeleri doğrudan etkileyen ve ilgilendiren bir kararı; "üç-beş uzmanın" ellerine bırakmak açıkcası ürkütücü geliyor bize. Çünkü, bu "uzmanlar" genellikle teknolojik seçimi; sosyal/ahlaki/insani kaygılara indirgemeyen (aslına bakarsanız böyle kaygıları da olmayan, yalnızca "homo tecnicus"lar olarak varlığını sürdüren, hayatında mesleki saatleri dışında kendini "yurttaş" olarak tanımlayamayan) in-

Çernobil Nükleer Santrali'nin yarattığı faciade bu güne kadar ölenlerin sayısı söylendiği gibi 31 değil, yaklaşık 8000 kişidir ve 1250 kişi de kanser olduğunu öğrenip intihar etmiştir.

sanlar oluş(turul)ur. Sorun; kaderimizi yalnızca bu "uzman" beylerin belirliyor gibi görünmesi değil. Üstelik kendi başlarına karar verdiği bir seçim de değil.

Asıl sorun: Sanayileşmiş ve artık endüstrileşmenin daha ötelelerini de (karanlık yüzünü) yaşamaya başlamış dünyamızda, toplumsal kurumların sorunları salt teknik düzeye indirgemesinden ve algılanmasından, özellikle de günümüzde böylesi iktidar biçimlerini ve söylemlerini oluşturmasından kaynaklanıyor biraz da...

Daha somut ve güncel kaygılarımızı da dile getirmeye çalışalım. Nükleer santraller aslında "potansiyel" birer silah (bomba) oldukları için, her an teröristlere ve olası "malum düşmanlara" açık bir hedef teşkil edebilir. Özetlersek;

- Kasım 1971'de Amerika'da bir uçağı kaçırılanlar, uçağı Oak Ridge Nükleer Santrali'ne düşürecekleri tehditinde bulunmuşlardır.

- Mart 1973'de Arjantin'de bir nükleer santral gerillerca işgal edilmiştir.

- Ocak 1982'de Fransa'nın Süper-Phoenix Reaktörü'ne bir grup terörist tarafından saldırı yapılmış, silahları eski olduğu için başarısız olmuşlardır.

- Kasım 1968'de 200 ton uranyum yüklü bir gemi Belçika'dan İtalya'ya giderken kaybolmuştur. İsrail'den şüphelenilmiştir.

- Avusturya'da gizli nükleer bilgiler çalınmıştır.

- Ve en önemli olay Haziran 1981'de İsrail'in Irak'taki Temmuz 1 Reaktörü'ne düzenlediği bombalı saldırıdır. Bu saldırıda, santrale henüz yakıt yüklemesi yapılmadığı için yalnızca santral zarar görmüştür.

- Mart 1992'de Alman polisi "atom bombası" yapımında kullanılabilecek bir kilo "zenginleştirilmiş uranyum"a müşteri arayan iki kişiyi yakaladı.

Bu örnekler çoğaltılabilir. Bunların içinde kuşkusuz en tehlikelisi de, bir

Bir nakleer santralın doğaya vereceği zarar, ne bulunduğu yöre, ne de kazanın meydana geldiği yıllar ile sınırlı kalır. Bu ikisinin zararları karşılaştırılmaz.

Dönelim kaldığımız yere... Şimdi bu projeyi gerçekleştirenlere sormak gerekmez mi: Siz kendi başınıza buyruk mu çalışıyorsunuz? Devletin diğer kurumlarıyla, örneğin Turizm Bakanlığı ile bu konuyu görüştünüz mü? Böyle bir santral turizmi nasıl etkiler? diye. Yoksa siz de mi santrali boyamayı düşünüyorsunuz. Hani birileri turistlere hoş görünsün diye Gökova'daki termik santrali yeşile boyayacaktı ya.. Bu kez siz yeşile

boyamayın. Nasıl olsa bir tane yeşile boyanmış santralımız var! İyisi mi siz Akkuyu'daki nükleer santralin inşaatı bitmeden sarıya boyayın. Denizin mavisıyla sarı iyi gider!.. Buraya gelen turistlerin gözü gönlü açılır; sonracağıma yakınlarında seyreden yatçılar da bu güzel manzaranın keyfini çıkarırlar!

Gelelim koordinasyon işine.. Sahi, bildiğimiz kadarı ile bakanlıklar arasında teknisyenler düzeyinde olsun, müsteşarlar veya bakanlar arasında olsun koordinasyon kurulları vardır. Bu toplantılarda yer seçimi konusu gündeme gelmedi mi? Gelmiştir mutlaka. Ne de olsa üzerinde yıllardır çalışılan

bir proje bu. Gökova'daki termik santral gibi altı ayda peydahlanmadı ya!..

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin yatırıma ayırabilecekleri çok para yoktur. Sokağa atacakları tek kuruluşları yoktur, olmamalıdır da.. Ancak gelin görün ki; biz de durum biraz farklı işliyor. Bankörlüğümüze diyecek yok. Toplanabilen dört kuruluşluk vergi gelirin hemen hemene tamamı maaş, ücret ve cari giderlere gider, kalan üç kuruluş ile yatırım yapmak isteriz. Bu aradada da dışarıya bağlanmak pahasına dış borç alırız. Fakat bu paraları harcamaya gelince trilyonları sokağa atarız.

Maden Akkuyu'da nükleer

nükleer santrale atom ya da hidrojen bombasıyla yapılan saldırıdır. Böyle bir saldırı sonucunda şehirlerin, hatta ülkelerin yok olacağı kolaylıkla öngörülebilir.

Şöyle ki; 1000 MW'lık bir santral kurulduktan bir yıl sonra, kalbinde 10 milyar küri'lik radyoaktif madde envanteri oluşturur ve bu sayı, ortalama bir santral reaktörü için 15 milyar küri'dir. Bu envanterin uzun ömürlü izotoplarına ait bölümü, Hiroşima'ya atılan atom bombası gibi bin tane bombanın doğuracağı etkiden daha çoktur.

Diğer önemli sorunlar

Nükleer santrallerin 25-35 yıllık "ekonomik" ömürlerinin sonuna doğru, santralin yaşlanmaya başlamasıyla birlikte, yapımı ve işletimi için kullanılan malzeme de yaşlanır, yorulur, eskir ve arızalanmaya başlar. Örneğin, İsveç'te 1982 yılında Ringhals 3 santralında buhar boruları aşındığı için patladı. Fransa, Çernobil'den sonra 39 milyar dolar harcayarak bütün nükleer santrallerin bakımını yenedi.

İlk ticari nükleer santrallerin ömürleri yavaş yavaş tamamlanmaya başladıkları şu günlerde, santrallerin sökümü sorununu nasıl halledileceği, radyoaktif atık sorunu gibi henüz bir çözüme kavuşmuş değildir.

Nükleer enerjinin en ucuz enerji üretme tarzı olduğu da, koskoca bir yalan ve aldatmacıdır. Hiçbir zaman, nükleer santral mali-

Öyle kazalar vardır ki , ne kadar güvenlik tedbirleri alırsanız alın, önleyemezsiniz. Bu teknolojik kazalar, o teknolojik yapıya özgü, o sistemin kendisinden ve işletme arzından kaynaklanır.

yetlerine, atıkların ve santralin söküm maliyeti, bir kaza durumunda gerekli olacak maliyet faktörü, santralin daha "güvenli" olması için yapılan araştırmageliştirme paraları ve alınan "tekrar tekrar tekrarlamalı" güvenlik önlemleri için harcanan paraların eklenmediği düşünülürse, aslında nükleer santrallerin en pahalı ve hiç te ekonomik olmayan bir tercih olduğu kolaylıkla görülebilir.

Ayrıca inşaat için alınan kredinin faizini de bir kenara bırakalım. Gerçeğe uygun olarak kilowasaat başına 0.1 DM amorti payı kullanılabilir. Reaktör bu şartlar altında dahi senede 9.1 milyar Kwh elektrik üretir. Bu elektrik satıldığında 910 milyon DM gelir elde edilir. Bu pembe çerçeve içinde bile reaktörün yalnız 6.6 sene kendi inşaatını bile amorti etmek için çalışması gerekir.

Peki atık maddelerin boşaltım finansmanı nasıl gerçekleşecek? Henüz kesin sonuç veren bir boşaltım sistemi dahi yok. Son derece gerekli gizli kontrol sistemi için ne kadar harcama gerekiyor?

Nükleer teknolojinin, atom bombası ve

çeşitli nükleer silah yapımı için kaynak olduğu göz önüne alınırsa, bu teknolojiyi üreten ülkelerin; birtakım teknolojik bilgiyi aktarmayacakları, bu dışa bağımlı teknoloji transferinin, gerektiğinde bize karşı silah olarak kullanılabileceği, teknolojinin kendisinden tutun da santralin yakıtı olan zenginleştirilmiş uranyumun zaman zaman "amborgo"ya tabi olacağı unutulmalıdır.

Dünya nükleer santrallerden vazgeçiyor..

İskoç Ulusal Partisi, Torness'de inşasına başlanan nükleer santrale hiç gerek olmadığını belirtti ve İskoç, Galler kamuyunda % 90 oranında nükleer santral istenmediği ortaya çıktı.

ABD'de 1978 yılından beri planlanan ve siparişi 1974'den sonra verilen 116 nükleer iptal edildi.

İsveç, 2010 yılında ülke enerjisinin ülke enerjisinin % 51.6'sını sağladığı nükleer santrallerini kapatma kararı aldı.

santral yapacaksınız; ki yer seçiminin geçmişi çok eskilere dayanıyor. Yani Alanya'ya, Antalya'ya, Silifkeye, Mersin'e turizm adına doğru dürüst tek çivi çakılmadan, tek bir konaklama tesisi yapılmadan, tek bir altyapı yatırımına girilmeden, bu alana tek kuruluş para harcanmadan önce belliydi Akkuyu'ya nükleer santral yapılacağı. O zaman söyler misiniz; bu nükleer santral yapılıncaya ne olacak turizm?

Diyelim ki gerçekten de pek çok ülkede olduğu gibi -riski yüksek olsa da- nükleer santral bizde de yapıldı ve herhangi bir şekilde doğal hayata zarar vermeden "tıkır tıkır" çalışıyor. Hem de

tüm çevrecilerin yüzünü kızartacak kadar güzel gidiyor işler. Siz sanıyor musunuz ki bu santral turizm sektörüne zarar vermeyecek? Turizm sektörüne darbe vurmamak için o nükleer santralin radyasyon saçması gerekmez; bu riskin varlığı yeter. Bu durum başka ülkelerde olsa turizm sektörü için bizdeki kadar sorunlar doğuramaz. Ancak biz de sorunlar doğurur. Nasıl mı? Turizmde Türkiye'ye rakip veya Türkiye'nin lehine çalışan şu dost müttefiklerimiz tam da turizm bölgelerinin dibindeki bu nükleer santrali, bize karşı anti propaganda amacıyla kullanmayacaklarını kim garanti edebilir. Konuyu biraz daha açalım: Diyelim ki Yunanis-

tan, Türkiye'ye gelmeyi düşünen turistlere karşı nükleer santrali bir propaganda malzemesi yapamaz mı? Bilindiği gibi Körfez Savaşı'nda Yunanistan ve diğer müttefiklerimiz ülkeler, Türkiye savaşta olmasına rağmen bize karşı gerçekleştirdikleri propaganda sonucunda tüm rezervasyonların iptal olmasını sağlamadıklarını ne çabuk unuttuk. Türkiye'ye gerçek anlamda para harcayan turistleri gönderen OECD ülkeleri insanların çok bilinen bir özelliği vardır, aslında insan olmadan doğan bir özelliktir bu: Canlarını, sağlıklarını pek düşünürler; dünya nimetlerinden bir gün fazla yararlanmak isterler. Onlarda insan canı bizdeki gibi ucuz

Batı Almanya'da çalışan ve yapımı biten 4 nükleer santral kapatıldı. 1975 yılından itibaren hiçbir nükleer santral yapılmıyor. Alman Sosyal Demokrat Partisi, iktidara geldiklerinde ülkedeki bütün nükleer santralleri kapatacakları kararını aldı.

Filipinler, Marcos zamanında biten santralini işletmeye almadı. Brezilya yapımı bitmek üzere olan 2. santralından vazgeçti. Eski Sovyetler Birliği'nde Çernobil'den sonra yaklaşık olarak 30000 MWe elektrik üretecek olan 27 nükleer santralin yapımından vazgeçti.

Danimarka, İrlanda, İzlanda, Lüksemburg, Norveç, Finlandiya, Yeni Zelanda, Portekiz, Hollanda, Bulgaristan, İsviçre, Çekoslovakya, Yugoslavya ve İtalya nükleer enerjiden vazgeçen ülkeler.

Dünya'da en çok nükleer enerji kullanan ülke olan Fransa ve Japonya yavaş yavaş nükleer enerjiye dayalı enerji politikalarında değişiklik yapmaya başladılar.

Türkiye Akkuyu'da nükleer santral kuruyor

Akkuyu Nükleer Santral'i'nin yapılmasının gündeme geldiği 70'li yıllardan günümüze, bizden "sesler" ve tepkilere bakacak olursak; basında ve çeşitli dergilerdeki ufak tefek yazıların dışında, ilk yoğun ve net tavrı yerel bir örgütten gelir. ÇUKOBİRLİK ve SS

1950 yılında A.B.D. Başkanı Eisenhower, "Barış için atom" programını, atom bombasının yarattığı kötü imajı silmek için ortaya attığında herkes, dev bir enerji kaynağıyla insanlığın önüne yeni ufukların açıldığını sanmıştı, ümitlenmişti.

İçel İli Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Kooperatifler Birliği, Akdeniz'e "Nükleer Saldırı" başlıklı bir broşür bastırır ve "amaçlarının Mersin ve Antalya arasında kurulmakta olan atom santralinin gelecek kuşaklara ölüm sessizliği mi yoksa güç mü getireceğini düşünmek olduğunu" belirtir. Nükleer santrallerin çevre üzerine etkilerine değinen, gelişmiş ülkelerdeki benzeri girişimlere karşı ortaya çıkan sakinleri aktaran bu raporda özellikle santralın Akdeniz kıyılarında kurulmasının tarım, su ürünleri ve turizm yönünden yaratacağı sakinler vurgulanır. Bu küçük broşürün etkisi büyük olur ve TEK "Nükleer Enerji ve Çevre - Sorular ve Cevaplar" isimli karşı bir broşür çıkarılır hemen. Broşürün hazırlanma nedeni olarak da şunlar ileri sürülür. "Nükleer Santral'in tehlikeli ve kurulacağı yöreye yapacağı zarar konusunda ileri sürülen iddiaların bir çoğunun gerçek dışı olduğu..." , "...bilimsel ve ciddi olmaktan uzak, yer yer gerçeklerisaptırarak ve nükleer enerji alanında hizmet veren kamu kuru-

luşlarını ve kamu görevlerini alaya alacak kadar ileri giderek, sadece belirli bir amaca hizmet etmek üzere hazırlandığı anlaşılmıştır"

Aynı dönemde Ziraat Mühendisleri Odası Adana Şubesi'nce "Nükleer Santrale Hayır" kampanyası başlatılmış, Elektrik Mühendisleri Odası da yaklaşık 20-25 yerleşim bölgesinde "uyarıcı" açıklamalar yapmış, ayrıca TMMOB'ce bu konuda 1979 yılında bir "Nükleer Enerji Raporu" hazırlanmıştır.

Son olarak Akkuyu civarında balıkçılık yapan bir grup balıkçının "kayıklı" protestosu olmuş ve en son olarak da 1986 yazında Çernobil'den hemen sonra Çevre Duyarlılığını Yayma Grubu; "Nükleer Santrallara ve Nükleer Silahlara Hayır" kampanyası açmış, Elektrik Mühendisleri Odası'yla ortaklaşa söyleşiler düzenlenmiş, fakat kamuoyunda pek etkili olunamamıştır.□

değildir. Bizi gibi tesadüf yaşamazlar. Ayrıca radyonlu çaydan da hoşlanmazlar. Hem siz bu insanları Türkiye'nin hedef hazarı içine alacaksınız, hem de bu onları ürkütecek bir yatırımı turizm yörelerinin dibine yapacaksınız. Bunlar oldukça çelişkili şeylerdir.

Devletin aldığı kararlarda, konu ne olursa olsun; olayın, konunun tek boyutu yoktur (insan yaşamında da aynıdır) çoğu zaman pek çok parametre bulunur. Kararlar alınırken tüm bu parametrelerin dikkate alınması gerekir. Temennimiz; Akkuyu'ya nükleer santral yapımı kararında da buna benzer bir yol izlenmiş olması□



DAHA YAŞANILABİLİR BİR ÇEVRE ÖZLEMİNE EN BÜYÜK TEHDİT DEVLETEN GELİYOR...

Çevre; yine devlet için, devletle...

REMZİ ÖZMEN

Daha iyi bir çevre özlemine, en büyük tehdit, yine devlet'ten gelmektedir. Daha yaşanır bir çevre özlemi ve istemi, politikacıların, devlet görevlilerinin ya da kendilerini görevli atfedenlerin ellerinde tüm değerler gibi kitleselleşmeden biçimlenmiştir.

"Dolayısıyla geleceği düşünmenin, politik program ve manifestolarda yer alan en yaygın biçimi, sonuçta geleceği gerçekten düşünmenin terkedilmesine yol açabilen dezavantajlar taşır. Makul ihtimaller yelpazesi, daha ikna edici ve rahatlatıcı kısa vadeli programlar aşkına kuşa çevrilir. Ya da başarısızlık çoğaldıkça, geleceği etkili olarak denetleme fikrinden vazgeçilir; bir yandan nostalji kültürü oluşur, öbür yandan da geçici taktik avantaj peşinde koşan kaba politikalara yer açılır. Oysa, daha ciddi düzeylerde, geleceği düşünmenin başka biçimleri de vardır."

Raymond Williams
"İkbin'e Doğru"

Giriş

Daha güzel bir dünya tasarlamak ve böylesi bir dünyada yaşamak ütopyası, her zaman geçerli temellere basarak kendini duyumsatmıştır. Zaman içerisinde belli bir yıpranmaya uğrasa da, bu istem ve arayış bugün de yandaş bulmaktadır ve gelecekte de bu yönelimin daha hızlı bir ivme kazanacağı açıktır.

Zaman zaman, yalnızca kaba bir politik sistem değişimi istemi olmaktan öte gidemeyen, bu tasarlama içgüdü, giderek yaşamın her alanına yayılmıştır. Daha iyi iş, daha iyi eş, daha iyi aş gibi

temel insanal gereksinmelerle her an taçlandırılan ve politik olarak basitleştirilen bu eğilimler, artık daha bağımsız ve daha yaygın bir konuma ulaşmıştır. Daha iyi bir insan, daha iyi bir çevre; giderek daha yaşanır bir dünya özlemi kılıgısal görünümünü dışavurmaya başlamıştır.

Daha iyi bir çevre özlemine en büyük tehdit yine devlet'ten gelmektedir. Daha yaşanır bir çevre özlemi ve istemi, politikacıların, devlet görevlilerinin ya da kendilerini görevli atfedenlerin ellerinde tüm değerler gibi kitleselleşmeden biçimlenmiştir. Özellikle aydınların bile, "devlet için, devlet ile" zihniyetini henüz aşamadığı ülkemizde, bir gereklilik, bir özenti olarak törensel bir etkinliğe bürünmekten kurtulamamıştır.

Çehre değişiminden, çevre değişimine...

İnsan gereksinmelerinin karşılanması amacıyla başlayan doğaya karşı savaşım, yeni ve bir oranda yapay gereksinmelerin yaratılarak, doğallaştırılması (ya da doğallığına inandırılması) ve giderek insanal gereksinme duygusunun aşındırılması ile her şeyin alınıp satılabilir kılınması doğaldır ki kul-

lanıcı ve her anlamda tüketici/bitirici bir yapılanmayı da beraberinde büyüttü.

"Sanayi sonrası toplumu" sözlerinin çokça geçtiği günümüzde, bu sürecin hiç dinmeyeceği inancı, bazı uç düşüncelere karşın henüz geçerli bir savdır.

Geçen zamanlar, nasıl insanı bile bir evrim potasından geçirecek, her anlamda yeni bir 'yaratık' olmaya zorladıysa; O'nun hızla artan etkinliği ve tehdidi altında olan yeryüzünü de benzer bir zorlamayla karşı karşıya bırakacaktı. Değişen insanla birlikte yeryüzü de bir çehre değişimine uğruyordu elbet. Bu dönüşümün garipsenecek bir yanı olduğunu, o zamanlardaki insanlar gibi, bizler de düşünemeyiz. Garipsenecek yan, ilkel etkilerle yaşanan bu çehre değişiminin, bir çevre değişimine, giderek de bir çevre yıpranmasına doğru bilinçlice ivme kazandırılmasıdır. Bile bile lades diyebileceğimiz bir biçimde sürdürülen bu yıpratma, yerleşim yerlerinin yakın çevrenlerini beş altı yıllık süreçlerde bile tanınmaz kötüleşmelere uğratabilmektedir.

Yeryüzünün doğal yıpranma sürecinde, hemen hemen sifıra yakın ölçüde kısa, hatta yok sayılabilecek, bu beş altı yıllık zaman dilimi, insanların inanılmaz çabaları sonucunda yüzyıllarla kıyaslanabilecek bir ekolojik dönüşümün tohumlarını atabilmektedir.

İnsanal değerlerin yıpranması, insan çehrelerinin ve bulunçlarının kötüleşmesi, yeryüzünün de çeh-

resini kendisine benzetirken, kitlelerin bunun ayrımına varmaması ya da varamaması, bu anlamda ideolojik bir yaklaşıma da gündeme getirmektedir.

Sürdürülen bir tarihin, maddi ve manevi gereksinimleri hızla artırdığı bir toplumsal yapılanmada, kabul edilebilir yönlendirmelerle, bireysel bilincin oluşması ve bu bilincin kamusal bulunçla örtüşürülüp anlamlandırılmaması, her alanda olduğu gibi yeryüzünün yıpranması karşısında da bizi duyarsız kılmıştır.

Önlenemez olanlara bile bayrak açtıran; önlenemez olanlarla karıştıran bir zihniyet, en gür sesini ah'lama vah'lama söylevleri ile ortaya koymaktan öte bir tavır geliştirememektedir.

Taşra politikacılığının ucuz gösterisi: "Modernleşen Alanya" ...

Çok değil, bundan beş altı yıl önce, sermaye açısından yaygın ve güçlü bir yapıya sahip, kendi halinde bir kasaba olan Alanya, birden ve önlenemez bir tırmanışa geçti. Bu aynı zamanda tanınmaz bir çehre değişimi ve tersine dönüştü.

Başta, Mola diye bilinen Kaymakamlık ve Belediye binaları önündeki asırlık çınar ağacının

Halkımızın deyimiyle, 'yol yaparak' oy kazanan ucuz politikacılar, hizmet anlamında tek bilinen geçer akçe olan yol açmayı/yapmayı temel ereklere olarak görmüşlerdir.

Ne kadar yol, o kadar beton yığını denkleminin ayrımına varmaktan aciz bu insanlar, Alanya'lılara yarattıkları bu geçici rantla hem bu güzel kentin çehresini hem de insanların tüm değerlerini yıpratmışlardır.

yok edilmesiyle başlayan bu "muhteşem" gelişme, bütün çınarları köklerinden ayırmakla kalmamış, yine aynı alandaki çeşmeyi ve kahvehaneyi de bir gereksinim olmaktan çıkarıvermiştir. Bir hortum hızıyla ilerleyen bu 'yenilenme' iskele'deki balıkçıları da kahvehanesiz bırakıverdikten sonra durulur diyenleri yanıltmış, camilerin bile ayaklarını yerden kesmiştir. Alanya'lı, altı depo, ev vs. olan camilerle, paranın verdiği gizemli cesaretle, işte o zaman tanışmış ve yakınlık kurmuştur.

Halkımızın deyimiyle, 'yol yaparak' oy kazanan ucuz politikacılar, hizmet anlamında da, taşralı psikolojisinde bilinen en geçer akçe, yol açmayı/yapmayı temel ereklere olarak görmüşlerdir. Ne kadar yol, o kadar beton yığını denkleminin ayrımına varmaktan aciz bu insanlar, Alanya'lılara yarattıkları bu geçici rantla hem bu güzel kentin çehresini hem de insanların tüm değerlerini yıpratmışlardır. Para ile ilgili konuşmayı

bile ayıp sayan bu insanlar, artık hesaplarını, komşu esnafın batmasına, kiracı esnafın kaçıp gitmesine bağlar duruma gelmiş, sağlam parasal gücü olanlara, (bu anlamda özellikle hemşehrilerine) kiralık taşınmaz vermemeyi önemli ticari ilke olarak benimsemiştir.

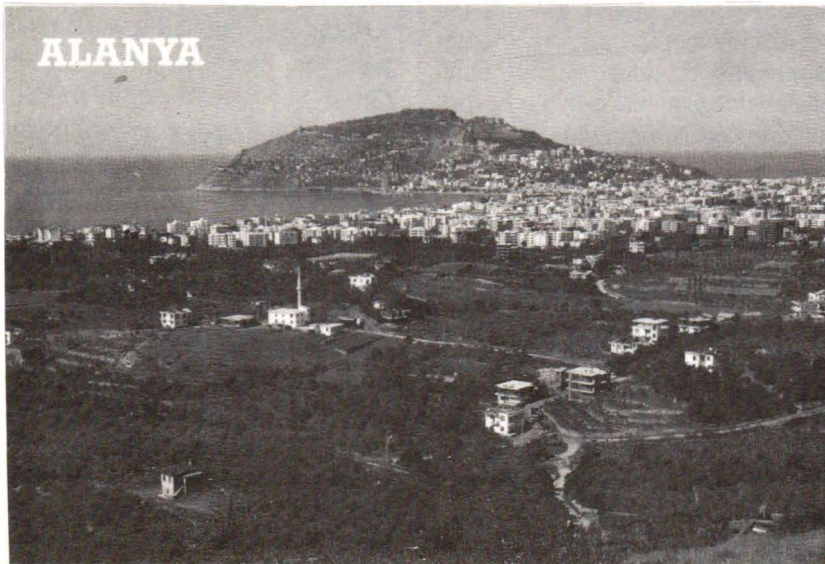
Bugün, gerçek anlamda ve yapılanmada hiçbir sivil toplum örgütünün bulunmadığı bu kentte, "devlet için, devlet ile" zihniyetinin güzel örneği büyük bir heyecanla sürdürülmektedir.

Bugün, dörtbir yanından yol geçen apart-oteller, hızla çoğalmaktadır. Yerinde gelişme, varolan güzelliklerle birlikte modernleşme uzak bir olasılıktır artık. Rüzgarda salınan hayıtlar, ağular, zinemitler, menevişler bir yana hayıt yılanları başta olmak üzere tüm börtü-böcek dağlara doğru geri çekilmektedir.

Bir zamanlar, radyo oyunlarında, (bir çok Alanya'lıca bilinmeyen bir meyve olsa da) Bergamut diyarı olarak anılan ve giderek muz anbarı olma özelliğini de yitiren Alanya, yavaş yavaş kızmemesi diye de anılan greyfurt'u, tatlı-ekşi diye bilinen limonu, kan portakalı, manimuni portakalı özlemlerle anılmaktadır.

Özetle, Alanya her alanda geri çekilmektedir. Bu geri çekilme bugün, insan bazında da gerçekleşmektedir. Artık Alanya, devletlülerin ve devletlüye veya çevresine bulaşmakla, bir değer ve kişilik kazandıklarını sananların egemenliğinde, hızla bilinmez ufuklara doğru yol almaktadır.

Oysa, her alanda olduğu gibi, turizm ve çevre alanında da "devlet ile"ye güle güle deme zamanı gelmiş de geçmektedir...□



TURİZME EN ÖNEMLİ ETKİ YEREL YÖNETİMLERDEN GELİYOR...

Yerel yönetimler açısından turizmde denetim boyutu

ENİS YETER*

Bugün halen birçok sahil belediyesinde imar yetkilisi, ya yoktur veya görevli sayısı tek kişiyi geçmemektedir. Bu bakımdan turistik yöre belediyelerine imarla ilgili gerekli teknik ve denetim elemanı kadrolarında kısıntı yapılmamalıdır.

Yerel Yönetimler Açısından Turizmde Denetim Boyutu" yerel yönetimlerin turizm konusundaki görevlerinin bir kesitini oluşturmaktadır. Yerel yönetimler bir taraftan doğrudan turizm amaçlı yatırımları, hizmetleri gerçekleştirmekte, turizme olumlu tesir eden altyapıya ilişkin planlama ve uygulama işlevlerini yerine getirmekte, diğer taraftan ise denetim fonksiyonunu görmektedirler.

Yerel yönetimlerin turizm konusundaki denetim yetkilerini şu başlıklar altında incelemek mümkündür.

- Planlama ve yapılaşma denetimi.
- Çevre denetimi.
- Tesis ve işletmelerin denetimi

A) PLANLAMA VE YAPILAŞMA DENETİMİ

Ülkemizde hızlı bir kentleşme olduğu ve şu anda nüfusun % 63'ünün şehirlerde yaşadığı bir gerçektir.

Bilindiği üzere imar planları ile ülke düzeyinde imar yönünden dengeli kentleşme ve düzenli yerleşme yanında tarihi, turistik yerler ve kıyılardaki yerleşme ve gelişmelerin yasalara ve kamu yararına olmasını sağlamak amaç edinilir.

Planlar makro düzeyden mikro düzeye doğru şu şekilde sıralanabilir.

1. Ülke düzeyinde planlar,
2. Bölge düzeyinde planlar,
3. Kent ölçeğinde planlar.

1. Ülke Düzeyindeki Planlar:

Bölge ve çevre düzeni planı olmak üzere ikiye ayrılır.

Ülke bütününde dağılımları, şehirleşme hız ve özellikleri tesbit edilerek düzenli şehirleşme ve dengeli nüfus dağılımı sağlanması için ekonomik ve sosyal plan kararlarının fiziki plana aktarılmasını ifade eder.

2. Bölge Ölçeğinde Planlar:

Bölge planları, sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedeflerini, faaliyetlerin ve altyapıların dağılımını belirlemek üzere Devlet Planlama Teşkilatı'nca yapılır veya yaptırılır. (3194 sayılı kanun, madde 8).

"Çevre Düzeni Planları" ise ülke fiziksel yerleşme düzeni planı ve bölge plan kararlarına uygun olarak konut, sanayi, tarım, turistik ulaşım gibi yerleşme ve arazi kullanım kararlarını belirleyen plandır.

3194 sayılı İmar Kanununun 9. maddesine göre, Çevre Düzeni Planları birden fazla belediyeyi ilgilendirmesi nedeni ile, ilgili idarelere bilgi vererek gerektiğinde işbirliği sağlayarak yapmaya, yaptırmaya, değiştirmeye ve resen onaylamaya Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkilidir.

3. Kent Ölçeğinde Planlar:

Şehir imar planları kentsel gelişme biçimini belirleyen çok yönlü fiziksel dü-

zenlemeleri içeren, yukarıda belirttiğimiz üst düzey planlara aykırı olmayan ve uygulamaya doğrudan yönelik ayrintılı plandır.

İmar planları nazım imar planı ve uygulama imar planı olmak üzere iki çeşittir ve belediye sınırları içinde ilgili belediyece, belediye sınırları dışında ise valilikçe yapılır veya yaptırılır.

Yapılan nazım ve uygulama imar planlarını onama yetkisi belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde belediye meclislerince, bu sınırlar dışında ise valilikçe kullanılır.

Kural bu olmakla birlikte turizm ve çevre ile ilgili bazı yasalarda buna istisnalar getirilmiştir. Bunları şu şekilde saymak mümkündür: (Turizmle direkt olarak ilgili olmayan diğer istisnalar burada sayılmayacaktır.)

- 2534 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu
- 2872 sayılı Çevre Kanunu
- 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
- 3621 sayılı Kıyı Kanunu

Görüldüğü üzere yasal düzenlemeler planlama konusunda yetkiyi birçok ele dağıtmakta ve bu da plan bütünlüğünü zedelemektedir. Plan yapımı ve onay yetkisi başka bir kuruma bırakılırken yerel yönetimlerden, kesinleşen bu planları yürürlüğe koymak ve bunlara uyulup uyulmadığını kontrol görevleri beklemektedir.

Böylece parçacı uygulamalar mevzi planlama anlayışını doğurmakta ve uygulamada yerel yönetimleri kendi tasarımları olmayan kararların yürütücüsü ve denetleyicisi durumuna getirmektedir.

Kanaatimizce alt zeminde yerel yönetimlerin planlama yetkisinin diğer kuruluşlarla paylaşılmasının nedeni hiyerarşik düzeyde planlamanın gerçekleştirilmemiş olmasıdır. Şöyle ki ne ülke ölçeğinde planlar, ne de bölge ölçeğinde planlar yeterli düzeyde mevcut değildir. Böyle olunca bütün müdahaleler alt kademede yoğunlaşmaktadır.

Halbuki planlar en üst ölçekten uy-

* Enis Yeter, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdü Yardımcısıdır.

gulama imar planına uzanan bir açıklımla bütünlük arz etmektedir. Tabii ki belediyelerin ve valiliklerin yapacağı imar planları, oluşumuna kendilerinin de katılacağı üst planlara aykırı olmayacaktır.

Planlama ve onun doğal sonucu denetleme konusu tek başına yerel yönetim biriminin yetkili olamayacağı kadar geniş boyutlu, fakat sadece merkezi kuruluşların da yetkili kılınamayacağı kadar yerel ve mikro boyutludur.

O halde turizmle ilgili planlama çalışmalarında yerel yönetimleri dışlamak yerine onları karar sürecine katarak uygulamayı gerçekleştirmek ve denetimi yapacak birimler olarak onlardan yararlanmak gerekir.

Açıkça ifade etmek gerekir ki turistik yöre imar uygulamalarında belediyelerin ve valiliklerin denetimi yetersiz kalmaktadır. Belediyeler açısından bunda bir etken de personel eksikliğidir. Plan yetkisi yerel yönetimlere bırakılırken bunların imar ve fen işleri birimlerini en iyi şekilde oluşturmaları da sağlanmış olmalı idi. Ama maalesef bu yönde yeterli çaba gösterilmemiştir. Bugün halen birçok sahil belediyesinde imar yetkilisi, ya yoktur veya görevli sayısı tek kişiyi geçmemektedir. Bunda kadro alımındaki bürokratik engeller büyük rol oynamaktadır. Diğer bir neden de personel maliyetidir. Bu bakımdan turistik yöre belediyelerine imarla ilgili gerekli teknik ve denetim elemanı kadrolarında kısıntı yapılmamalıdır.

B) ÇEVRE KORUNMASI DENETİMİ

Turizm ve çevre birbirleriyle içiçe girmiş, birbirinden ayrı düşünülemez iki konudur. Çevre olgusunu göz önünde tutmadan yerel yönetimler ve turizm arasındaki ilişkileri incelemek herhalde yetersiz kalacaktır.

Dünya nüfusu 1850 yılında 1 milyar iken şimdi 5 milyara yaklaşmıştır. 140 yıl öncesine göre dünyamızda 5 kat insan yaşamaktadır. Dana açık bir ifadeyle sınırlı doğal kaynaklar 5 kat daha fazla tüketilmektedir.

Diğer taraftan sanayinin gelişmesi ve refahın artmasıyla tüketim de artmış ve böylece doğa, nüfus artışı yanında daha da kirlenme durumuyla karşı karşıya kalmıştır. Turizmin gelişmesinde iyi ve temiz bir çevrenin rolü büyüktür. Dolayısıyla yerel yönetimlerin çevre korunmasına yönelik denetim yetkilerine göz atmayı yararlı görüyoruz.

Yerel yönetimlerin yerine getirmekle yükümlü oldukları yerel nitelikli hizmetler tanımı içerisinde, özellikle çevreyi olumsuz yönde etkileyen etmenlerin or-

Yerel yönetimlerin yerine getirmekle yükümlü oldukları yerel nitelikli hizmetler tanımı içerisinde, özellikle çevreyi olumsuz yönde etkileyen etmenlerin ortadan kaldırılması, bozulmuş olan çevre koşullarının eski duruma getirilmesi ve daha da geliştirilmesine ilişkin hizmetler girmektedir.

tadan kaldırılması, bozulmuş olan çevre koşullarının eski duruma getirilmesi ve daha da geliştirilmesine ilişkin hizmetler girmektedir. Bu tür hizmetler yerel topluluklarda yaşayanların ve gelecekteki kuşakların yaşamlarını çok yakından ilgilendirdikleri için öncelikle yerel yönetimlerin görevi olarak kabul edilmektedir.

Çevre hizmetleri alanında mevzuatımızla il özel idarelerine ve köylere nazaran belediyelerimize daha çok görev ve yetki verilmiş bulunmaktadır. Bu nedenle, belediyelerin çevre hizmetlerine ilişkin örgüt yapıları, teknik kadroları ve öteki kaynakları daha gelişmiş durumdadır.

Köylerde, hem çevre sorunları daha azdır, hem de bunların mali güçleri hemen hemen yok denecek kadar azdır. İl özel idareleri ise, gerek yeterli akçal kaynaklara sahip olamadıklarından, gerekse kendi hizmet birimlerinden bulunmuş olduklarından yasalarla verilmiş çevreye ilişkin görevleri sınırlı bir şekilde yerine getirmektedir. Başka bir ifadeyle kırsal alanda çevre hizmetleri daha çok merkezin taşra kuruluşları aracılığıyla yürütülmeye çalışılmaktadır.

Belediyeler çevrenin korunmasına, kirlenmenin önüne geçilmesine dair mevzuatla verilen ve kendi düzenleyici metinleri, emirleri ve yasakları ile açıklık kazanan yetkileri meyanında tüm işyeri konut ve resmi dairelerin çevreye olumsuz etki yapıp yapmadıklarını sürekli denetlemek durumundadırlar.

Bunun dışında ikinci denetim alanı ise gıda maddelerinin sağlık koşullarına uygunluğu bakımından ortaya çıkmaktadır.

Turizmin gelişmesinde en önemli faktörlerden biri olan çevrenin korunmasına ve kirlenmenin önlenmesine ilişkin kurallara uyulmasını sağlamak yönünde belediyelerin ellerinde para cezası vermek, faaliyetleri men etme, kirlenmeye neden olan adına kirlenmeyi giderecek tedbirleri alma ve giderleri kirlendenden tahsil etme biçiminde yaptırım olanakları vardır. Ancak Çevre Yasası ile getirilen para cezalarında belediye başkanlıklarına yetki tanınamıştır. Sadece Büyükşehir Belediye hudutları içerisinde sahiller, boğazlar ile liman ve körfezlerde ceza verme yetkisi (gemi ve deniz vasıtalarına) Büyükşehir Belediye Başkanlığına tanınmıştır. Bu yasada



öngörülen cezalarda belediyelere yetki verilmesi yararlı olacaktır.

Bugün maalesef birçok turistik yöre belediyesinde şehrin atık suları için arıtma tesisi yoktur. Katı atıklar için ilkel şekilde yakma yöntemi uygulanmaktadır. Kırsal alanda ise gerek çöp toplama ve imha, gerekse kanalizasyon ve arıtma hizmetleri lüks olarak görülmekte ve esasen ülke genelinde bu hizmetlerin nasıl yerine getirileceğine dair bir konsept bulunmamaktadır. Böyle olunca kanalizasyonu denize veren bir sahil belediyesinin çevreye yönelik etkin denetiminden bahsetmek biraz anlamsız kalmaktadır.

Esasen çevreye yönelik hizmetler ve yatırımlar tek bir birimin üstesinden geleceği boyutu aşmıştır. Bu bakımdan belediyeler, il özel idareleri ve köyler arasında bu amaca yönelik yerel yönetim birlikleri kurulmalı ve gerek yatırım, gerekse denetimde bu birlikten yararlanılmalıdır.

C) TESİS VE İŞLETMELERİN DENETİMİ

Belediye Kanununun 15. maddesinin 3. fıkrasında lokanta, hamam, sinema, bar, dansing ve emsali yerlerin açılmalarında ve işletilmelerinde, temizliklerinin ve servislerinin denetlenmesinde, tarifelerinin tastikinde, bu yerlerde çalışanların ehliyet şartlarının tesbit edilmesinde belediyelerin görevli olduğu belirtilmiştir.

Ancak ücret tarifelerinin tanzim ve tastikine ilişkin hüküm 507 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar yasasına 3741 sayılı yasayla eklenen Ek 9. madde ile kaldırılmıştır. Başka bir ifadeyle ücret tarifeleri Esnaf Derneklerince yapılacak ve Birlik Başkanlar Meclisince onaylanacaktır. (507 sayılı kanun, madde 125.)

İçkili yerlerde ise belediye yanında emniyet makamlarınca yapılacak tahkikat üzerine mülki amirine de ruhsat verilmesi gerekir.

Diğer taraftan Turizmi Teşvik Yasası, turizm belgeli yatırım ve işletmelerin belgelye esas olan niteliklerini, bu niteliklerini koruyup korumadıklarını denetleme ve işletmeleri sınıflandırma yetkisinin münhasıran Turizm Bakanlığı'na ait olduğu hükmünü düzenlemiştir. Ayrıca belgeli işletmelerin uygulayacakları fiyat tarifelerinin Bakanlıkça belirleneceği belirtilmiştir.

Bu yasanın 31. ve müteakip maddelerinde ise turizm yatırım ve işletmelerinde görülecek kusur, aksaklık ve eksiklikler için belge sahibine, denetimi yapan elemanlar ve Bakanlıkça uyarma cezasından başlayıp çeşitli para cezala-

Bugün maalesef birçok turistik yöre belediyesinde şehrin atık suları için arıtma tesisi yoktur. Katı atıklar için ilkel şekilde yakma yöntemi uygulanmaktadır.

rina ve belgenin iptaline kadar uzanan müeyyideler uygulanması öngörülmüştür.

Görüldüğü üzere turizme yönelik hizmet veren işletmelerin sahip oldukları nitelikleri, tarifeleri tesbit ve denetimleri açısından ikili durum ortaya çıkmaktadır.

Bir tarafta turizm belgeli tesis ve işletmeler, diğer tarafta ise bu belgeye sahip olmayan ve ilgili belediyeden alınan ruhsatla açılan tesis ve işletmeler vardır.

Bu ikili durumun nedeni herhalde Bakanlıktan belgeli turistik kuruluşların gelişi güzel denetlenmesini ve böylece turizm gelişmelerinin aksatılmasını önlemektir. Fakat bu düşünce zamanla başka boyut kazanmış, belediye denetimlerinden kurtulmak için bir yol olarak düşünülmeye başlanmıştır.

Turizme yönelik yatırımların birçok altyapı sorununa yardımcı olan yerel yönetimler herhalde onların beldelerine sağlayacağı ekonomik ve sosyal faydanın bilincinde hareket edecekler, orada kalan turistleri rahatsız edici ve yatırımcıyı bezdirici girişimlerde bulunmayacaklardır. Bir bakanlık yetkilisinin yaptığı fayda analizini yerel halkın oylarıyla göreve gelen bir belediye başkanı da yapacaktır. Etkili ve sonuç getirici denetimi sağlamak için işletmenin en yakınındaki yerel yönetim birimlerinden yararlanmak, onları dışlamak herhalde pek rasyonel değildir.

Bazı turizm işletme yöneticilerinin kamuoyuna da yansıyan tedirginlikleri bilinmektedir. Örneğin resmi kıyafetli belediye zabıta personeliyle yapılan denetimlerin turistleri huzursuz ettiği haklı olarak ifade edilmektedir. Tabii ki belediyelerimizin bu şekilde denetimlerden uzak durmaları, iyi yetişmiş, lisan bilir, turizm eğitiminden geçmiş denetim elemanlarına sahip olmaları gerekir. Turizm Bakanlığı ve diğer kuruluşların bu noktada devreye girmeleri, yerel yönetimlerin denetim elemanlarını eğitici ve yönlendirici faaliyetlerde bulunmaları yararlı olacaktır.

Hemen belirtelim ki turizm sektöründeki tesis ve işletmelerin denetiminin kamu kuruluşlarından ziyade özel kuruluşlarca bilhassa sektörün içinde yer alan meslek kuruluşlarınca yapılması en doğrusudur. Ama bu yönde bir denetimin ülkemizde hemen bugünden ger-

çekleşeceğini kabul etmek doğru değildir. Bu bakımdan bu özdenetim metodunun geliştirilmesi için bütün çabalar harcanmalı, fakat bu sağlanıncaya kadar yerel yönetimlerden de istifade edilmelidir.

Turizm belgeli işletmelerin sağlık yönünden denetiminin belediyeler ve valiliklerin yetki kapsamı içinde olduğu kabul edilmektedir. Turizm yatırım, işletme ve kuruluşlarının denetimi hakkındaki yönetmeliğin 18. maddesinde de "sağlık ve çevre kirliliği ile ilgili denetimlerin, görevli kamu kurum ve kuruluşların tabip ve sağlık elemanlarınca yapılacağı ve bu mercilerin yapacakları denetim raporlarından bir nüshasının Bakanlığa gönderileceği hüküm altına alınmıştır." Ancak, bu açıdan yapılan denetimlerin bile uygulamada sorun çıkardığı bilinmektedir.

Zira, gerek yukarıda belirttiğimiz yönetmelikte, gerekse turizm yatırım ve işletmelerinin niteliklerine ilişkin yönetmeliğin 152. maddesinde; servis, fiyat, intizam, işletme, personel nitelikleri ve belgeye esas diğer vasıf ve faaliyetler yanında, temizlik açısından da denetim yetkisinin münhasıran Bakanlığa ait olduğu belirtilirken, sağlık ve çevre kirliliği ile ilgili denetimlerin yetkili kamu kuruluşlarınca yapılacağı belirtilmiştir. Halbuki temizlik ve sağlık içiçe iki kavramdır. Birini diğerinden ayırmak pek olası değildir.

SONUÇ

Sonuç olarak, turizm sektörünün gelişmesinde ve ülke ekonomisi için bir güç haline gelmesinde yerel yönetimlere büyük görev düştüğü inancındayız.

Turizm endüstrisini yerel yönetimlerden ayrı düşünmemek gerekir. Turizm bakımından büyük bir potansiyele sahip olan memleketimizin bu avantajını başta vatandaşımız olmak üzere özel sektör, merkezi idare ve yerel yönetimlerin müşterek ve koordineli bir çalışmasıyla değerlendirebileceğine dair inancımı belirtmek istiyorum. Ancak bu takdirde ülkemiz dünya turizminden layık olduğu payı alabilecek ve bu suretle ülke kalkınmasına, halkın refah ve mutluluğuna büyük bir katkıda bulunacaktır. □

TÜRK KAMUOYUNUN KIBRIS DUYARLILIĞI TÖRPÜLENMEK İSTENİYOR..

Kıbrıs sorununda kamuoyu üzerindeki dış faktörler

YRD.DOÇ.DR. MEHMET ÖZDEMİR

*Bir ülkedeyiz; boy demeden en yetişir
Yalnız, dile sen: her ne dilerse yetişir;
"Olsun!" dediğin, inan ki çok bekletmez:
Kıbrıs'ta yemiş, çiçekten erken yetişir.*

Arif Nihat Asya

Giriş

Kıbrıs'lı Türk ünlü şadama Asil Nadir'in 4 Mayıs 1993 tarihinde maceralı bir şekilde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne kaçmasıyla birlikte, Kıbrıs yine gazetelerimizde manşet olmuştur. Esasen Kıbrıs Sorunu, Türkiye'nin gündeminden hiç çıkmamış, ancak şon zamanlarda Kıbrıs'la ilgili milli duyarlılığın zaafa uğratılabilmesi için basın ve televizyonda somut bir akım başlatılmıştır. Özellikle bazı köşe yazarları ve bazı özel televizyonlar; 1980'den itibaren nesillerin diğer yargılamalar meydana getirilmek istenilen değişim paralelinde, meseleyi çok basit ve temelinden uzaklaştırarak sunmak istemektedirler.

Kıbrıs konusu, Türk kamuoyu için sanıldığı gibi da ötesinde önem taşımaktadır. Kıbrıs'ta ve Türkiye'de belirli nesiller, milli şuur ve milli heyecanla Kıbrıs yoluyla buluşmuşlardır. Türk toplumuna ve Türk kamuoyuna rağmen Kıbrıs'la ilgili bir netice çıkartmak mümkün görünmemektedir. Bunun bir tek yolu vardır, Kıbrıs karizmasını ortadan kaldırmak. Yani özellikle Türkiye kamuoyundaki Kıbrıs imajını değiştirmek veya en azından eski duyurluluğundan uzaklaştırmak.

İşte bunun için Kuzey Kıbrıs ufak bir top rak parçası; burada yaşayan insanlar da birbirleriyle didişip duran, aslında hepsi Türkiye'nin ekonomik imkânlarını tüketen bir toplum olarak gösterilmek istenmektedir. Yani, Kıbrıs'ın Türkiye'nin hayati bir parçası olduğu gözden kaçırılmak istenmektedir.

Bırakalım Kıbrıs'ın manevi değerini bir tarafa, Kıbrıs Türkiye'nin hayati bir parçasıdır. Çanakkale, İstanbul için neyse, Kıbrıs'ta Türkiye'nin Güneydoğu Akdeniz'e nefes borusudur. Nefes borusu tarifli, ABD eski başkanlarından Eisenhower'in tabiridir. İkinci Dünya

Savaşı hakkındaki kitabında "The Cabynch of Turkey" demektedir. Emekli büyükelçi Dr. Nuri Eren, bu tarifi Eisenhower'in kendi ağzından 1951 yılında duyduğunu yazmaktadır (Eren, 1993).

Kıbrıs meselesini yalnızca Kıbrıs'da yaşayan iki toplum açısından ele almak, Kıbrıs sorununun Türkiye için en kritik duruma sokulması demektir. Çünkü Kıbrıs'ta ayağımızı sağlam tutabilmemiz, Türk Kıbrıs'ını Türkiye'nin jeo-stratejik bir parçası olarak korumamıza bağlıdır. Londra-Zürih anlaşmalarında Rumların yaklaşık yediyüzbin nüfusuna karşılık adada yüzbin Türkün yaşadığını Yunanistan bilmiyor muydu? Yedide bir nüfusa karşı, üçte bir hak almamızı sağlayan tez ve hareket neydi?

İşte bu ve buna benzer Kıbrıs'la ilgili pek çok gerçek kamuoyundan kaçınılmaya çalışılmaktadır. Adeta yeni baştan bir Kıbrıs senaryosu yazılmaktadır. Bu senaryoda her şey istedikleri gibi yerleştirilecektir. Bu senaryonun uygulanması için tek engel vardır: Türk kamuoyu...

Hesaplar Türk kamuoyunun değiştirilmesi üzerine yapılmaktadır. Biz bu yazımızda şimdiye kadar varlığı bilindiği halde, değişilmesi tabu gibi görülen bazı noktalara satır başı açmaya çalışıyoruz.

Sorunu net olarak ortaya koyabilmek

Kıbrıs konusuyla ilgili tartışırken, karşıtlarımız hep bizi ve bizim gibi düşünenleri "duygusal" olmakla suçlamaktadırlar. Bir kere duygusal olmak suç değil, insanın insan olmasından kaynaklanan bir erdemdir. Duygusalığı hakir görmek ve göstermek de oyunun bir parçasıdır. Duygusal olmayan insan idealist ola-

maz. Milli duygusu ve milli şurardan uzaklaşan toplumlar, millet olma niteliklerinden de uzaklaşırlar. Sosyolojinin ülkemizdeki kurucusu Ziya Gökalp, "Mefkûresiz fertler hodkâm ve menfaatperest, ümitsiz ve bedbin, imansız ve korkaktırlar. Mefkûresiz devletler her an kopabilecek bir kıyameti beklerler" der.

KÖKSAV (Kök Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı)'nın 21 Aralık 1991 tarihinde Ankara'da düzenlediği "Bir Devletin Doğuşu: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti" sempozyumunda konuşmacı olarak biz de davetliydik. Sempozyumda Roma Üniversitesi'nden Prof. Avv. Augusto Sinagra'da "KKTC 15.11.1983 Anayasası ve Değerlendirilmesi" konusunda bir tebliğ verdi.

Öğle yemeğinde Prof. Avv. Augusto Sinagra Atina televizyonunda seyrettiği bir programdan bahsettiler. TV programında ilkokul öğrencilerine bir papaz konuşma yapmaktadır. Konuşmasının sonunda papaz sorar:

— Büyük Bizans İmparatorluğu'nu kim yıktı?

İlkokul öğrencilerinden cevap: Türkler!..

— Kiliselerimizi kim yıktı?

— Türkler!..

— Bizi yıllarca kim sömürdü?

— Türkler!..

— Kıbrıs'ı kim işgal etti?

— Türkler!..

— Meryem Ana'yı kim öldürdü?

— Türkler!..

Sayın İtalyan profesörün anlattığı "İkra" değildir. TV programıdır. İşte, Kıbrıs konusunda karşımızdaki zihniyet budur.

Bu zihniyet Yunanlılar'da ve yandaşlarında hiç değişmez. İlkokul çocuğundan papazına, askerinden devlet başkanına kadar hakim olan düşünce Türk düşmanlığı ve Megala İdea'dır.

Kıbrıs Şavaşı'mızın ilk günlerinde, 23 Temmuz 1973'de Yunan Cuntası çöktü. Eski başbakanlardan Karamanlis 24 Temmuz'da Paris'ten Atina'ya gelerek, yeni hükümeti kurmakla görevlendirildi! Karamanlis bize mutedil diye

tanıtılır. Oysa Karamanlis göreve başlar başlamaz, Türkiye'ye savaş ilan etmek ve Türk kuvvetleri ile Kıbrıs'ta ve mecburiyet olursa başka cephelerde de karşılaşmak istedi! Ancak Atina'da toplanan Savaş Konseyi'nde ordu komutanları, uzak bir mesafe olan Kıbrıs'ta savaş yapmak için Yunan Silahlı Kuvvetleri'nin yeterli hazırlığı bulunmadığını ve aynı zamanda da açıkta kalan Ege Adaları'nı savunmanın mümkün olamayacağını bildirdiler. bunun üzerine, müthiş sinirlenen Karamanlis, Kıbrıs'ta ateşkesi kabul etti ve ertesi günü de Yunanistan'ı NATO'nun askeri kanadından çıkardı NATO Türkiye'yi durduramadı diye! (Mütecimler 1990: 280).

Demek ki düşmanın ılımlısı ılımsız yok. Karamanlis de Samson da Türklere karşı aynı duygu ve düşüncelere sahipler. Ayrılık varsa, ayrıntılardadır..

Gerçeği Türk kamuoyundan kaçırmanın yolu

Kıbrıs meselesi Türk kamuoyunu en fazla meşgul eden konulardan biridir. Özellikle, a-şağı yukarı kırk yıldır, gündemimizin ilk sıralarını Kıbrıs sorunu teşkil etmiştir. Öyle ki hepimizin belleğinde bu konuyla ilgili çeşitli hatıralarımız mevcuttur. Kıbrıs sorununun kamuoyuna etkisindeki dış faktörlere geçmeden önce, kamuoyumuzun Kıbrıs Davası ile ilgili tepkilerinden "maşeri şuur"undan bahsetmekte fayda vardır. Gerçekten de Türk kamuoyu hiçbir meselede Kıbrıs davamızda olduğu kadar ortaklaşa bir tavır içerisine girmemiştir. Zannederim ki, Kıbrıs hareketimizdeki başarımız, ordumuzun olduğu kadar, bu millî beraberliğimizin de bir neticesidir. Ve düşman ordumuzu karşısına almadan, Kıbrıs konusundaki beraberliğimizi en hasım unsur olarak tesbit etmiştir.

Kıbrıs Türk kamuoyunda nasıl canlı tutuldu?

Bundan kırk üç yıl önce, 1950 yılının henüz ilk gününde Kıbrıs Türklere baskılar artmıştı. Yunan gazeteleri de olayları belirli bir istikamete yöneltmek çabası içerisindediler. Özellikle gazetelerin birinci sayfalarında çıkan yazı ve karikatürlerle, Türkiye'de hükümetin değişmesinden de istifade ederek, millî ideallerini gerçekleştirme plânının önemli adımlarını atmaya başladılar.

Bu girişim Türk kamuoyunda hemen tepkisini buldu. Bir zamanlar millî meseleler etrafında ve millî menfaatlerde birleşen toplumun en dinamik kesimi olan gençlik, İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Mersin'de yaptıkları mitinglerde Kıbrıs'ın Türkün olduğunu ve Türk kalacağını zamanında hatırlattı (Darendelioglu 1968: 215).

Türk kamuoyu hiçbir melesede Kıbrıs davamızda olduğu kadar ortaklaşa bir tavır içerisine girmemiştir. Zannederim ki, Kıbrıs hareketimizdeki başarımız, ordumuzun olduğu kadar, bu millî beraberliğimizin de bir neticesidir. Ve düşman ordumuzu karşısına almadan, Kıbrıs konusundaki beraberliğimizi en hasım unsur olarak tesbit etmiştir.

Bu arada, Kıbrıs davasını kamuoyuna iletmek ve benimsetmek amacıyla; Kıbrıs doğumlu Türklere birlikte Türkiye'nin her köşesinde çeşitli dernekler kurulmaya başlandı.

- Bu cemiyetlerden birinin adı "Kıbrıs Türk Kültür ve Yardım Cemiyeti" idi. Başkanlığına Prof. Dr. Derviş Mamızade getirilmişti.

- Bir diğer kuruluşun adı da Kıbrıs Okullarından Yetişenler Cemiyeti" idi.

- En faal ve hareketli ise "Kıbrıs Koruma Cemiyeti" idi. Avukat Nevzat Karagil'in başkanlığında çalışan cemiyet, 1950 yılının başında yayınladıkları bildiri ile Kıbrıs hakkındaki görüşlerini açıklamışlardı. Kıbrıs hakkındaki görüşlerini kısaca şöyle özetlemek mümkündür. "Dünyanın büyük bir buhrana doğru gittiği şu sıralarda Kıbrıs'da buhranın zail olmasından sonra Kıbrıs adasının tarihi varlığı olan Türkiye'ye iade edilmesini, Türkiye'nin hayati varlığı, Yakın ve Ortadoğu'da sulh ve sükûnün devamı bakımından zaruribuluyoruz (Yeşilada 1950).

Millî Türk Talebe Birliği, üniversite öğrencilerinin kurmuş oldukları konfederasyon tipinde bir dernek olmakla birlikte, yakın tarihimiz içerisinde millî meselerimize duyarlılığı, teşhislerindeki isabeti, tesbitlerini kamuoyuna aksettirmekteki başarısıyla, millî tarihimiz içerisinde müstesna bir yere sahiptir. Tabii, Kıbrıs davamızda da büyük önemi ve çok öğünç verici bir konumu olmuştur. İşte bu Millî Türk Talebe Birliği, 15 Ocak 1950 tarihinde Eminönü öğrenci lokalinde bir toplantı tertipledi. Büyük ve diri bir gençlik kitlesine ilk defa Kıbrıs'tan gelen, Kıbrıs Türklerinin lideri Dr. Fazıl Küçük hitap etti. "Kıbrıs Türkünün her çeşit karar ve müteceviz düşünceye karşı ayakta olduğunu" ifade etti. Ertesi gün de, 16 Ocak 1950 Pazartesi, üniversite kapısı önünde başlayan nümâyış, Taksim'de sona erdi, halkın büyük desteğini gördü. Ertesi gün de Ankara'da miting düzenlendi.

Kıbrıs konusuyla ilgili toplumsal gösteriler 1950-1960 arası sürer gider.

Burada hakkını vermek gerekir ki, Kıbrıs davamızı uluslararası platformda, diplomasi hayatımızda eşi az görülür bir başarıyla çözümlenmeye çalışan Menderes-Zorlu ikilisinin, ülke içinde meseleyi canlı tutabilmek için kamuoyunda destekledikleri iç dinamizim, Zurich ve Londra anlaşmalarının manevi mimarı olmuştur. (Ne yazık ki, ikisinin adına Kıbrıs'da bir

sokak dahi yok). Kıbrıs'ta Şubat 1958'den sonra tedhişçilik tekrar başlamıştır.

Türk kamuoyunun muhteşem dinamizmi: Kıbrıs mitingleri

Türkiye'de de heyecan doruğa yükselmiş, 8 Haziran 1958'de İstanbul'da, İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği tarafından düzenlenen mitingte 300.000 kişi katılmıştır.

- 12 Haziran 1958'de Ankara'da, Anıtkabir'de büyük bir miting yapılmıştır. Bu mitingte katılan 200.000 kişinin arasında Kıbrıs'tan gelen Dr. Fazıl Küçük de vardı. Küçük'e bu mitingte sembol olarak bayrak, kur'an ve kılıç armağan edilmiş, coşkunun boyutu giderek genişlemeye başlamıştır.

- 14 Haziran 1958'de Antakya ve Kayseri'de Kıbrıs için mitingler yapılmıştır.

- 15 Haziran 1958'de Adana ve İzmir'de mitingler yapılmıştır. İzmir mitingine 300.000 kişi katılmıştır.

Türkiye'nin her tarafında Kıbrıs için mitingler düzenlenirken, Yunanistan'da İzmir NOTA karargahında bulunan subay ve erlerini geri çekmiştir.

- 17 Haziran 1958'de 50.000 kişinin katılımı ile Erzurum'da büyük bir miting düzenlenmiştir.

- 19 Haziran 1958'de Antalya, Elazığ ve Samsun'da mitingler tertiplenmiştir. Samsun mitingine bütün Karadeniz bölgesinden gelen 200.000'den fazla kişi katılmıştır.

- 21 Haziran 1958'de Eskişehir ve Maraş'ta mitingler düzenlenmiştir.

- 22 Haziran 1958'de Konya, Bursa ve İskenderun'da mitingler düzenlenmiştir.

- 22 Haziran 1958'de Konya, Bursa ve İskenderun'da mitingler yapılmıştır. Konya mitingine 150.000, Bursa mitingine 100.000, İskenderun mitingine 70.000 kişi katılmıştır.

- 23 Haziran 1958'de Kastamonu,

- 24 Haziran 1958'de Kars,

- 25 Haziran 1958'de Çorum, Sivas ve Bingöl,

- 26 Haziran 1958'de Niğde, Ordu, Tokat ve Afyon,

- 27 Haziran'da Aydın,

- 2 Temmuz'da Çankırı,

- 5 Temmuz'da Adapazarı ve Urfa,

- 6 Temmuz'da Çanakkale, Zonguldak,

Uşak, Diyarbakır ve Hakkari'de mitingler yapılmıştır.

Sivas mitinginde 70.000, Afyon mitinginde 60.000, Adapazarı mitinginde 100.000, Zonguldak mitinginde de 50.000 kişi katılmıştır.

13 Temmuz 1958 tarihli Hürriyet gazetesine göre; 8 Haziran'dan bu tarihe kadar Türkiye'de Kıbrıs için 43 miting ve 10 kapalı salon toplantısı yapılmıştır.

O tarihlerde Türkiye'nin nüfusu 26 milyon civarındadır.

Bu mitinglerin çoğu Türkiye radyoları tarafından naklen yayınlanmıştır.

4 Temmuz 1958 tarihinden itibaren de Ankara Radyosu'na 15 dakikalık "Kıbrıs Saati" programı konulmuştur.

İşte Kıbrıs'la ilgili zamanın kamuoyu budur ve elbetteki bu kamuoyunun yansması için hükümet üzerine düşeni yapmıştır. Takdirle ve minnetle karşılız. Çünkü o hareketler yalnızca Kıbrıs davasının belli bir çözüme kavuşmasını sağlamakla kalmamış, aynı zamanda o yıllarda çocuk yaşında olan bir neslin de milli şuur ve duygularının gelişmesine vesile olmuş, milliyetçilik heyecanımızın tomurcuklanmasına sebep olmuştur.

Kıbrıs Harekatından sonra "İblis" görevlendiriliyor..

Türk tarihinde sıkça rastladığımız İblis, Kıbrıs davamızda da rolünü oynamıştır.

Kamuoyunu etkilemek için elinden geleni yapmıştır.

Özellikle Kıbrıs Savaşı'ndan sonra, daha önce bahsettiğimiz gibi, ordumuzun en büyük desteği olan Türk kamuoyundaki Kıbrıs'la ilgili duyarlılık, coşkunluk, birlik ve beraberliğimizi zedeleyebilmek için var gücüyle 5. kol faaliyetlerine girişmiştir.

Bu faaliyet iki yönde gelişmiştir.

1- Türkiye Türklerini Kıbrıslı Türklerden soğutmak.

2- Kıbrıs Türklerini Türkiye Türklerinden soğutmak.

Oyun dört yönden geliştirilmiştir.

1- Uluslararası Yunan propagandası ve gizli servisleri.

2- Uluslararası komünizm ve Batı emperyalizmi, yerli işbirlikçileri.

3- Türkiye'nin Kıbrıs'a çıkmasıyla ürken, halâ kafası, Türk korkusuyla dolu ve hesaplarında Türkiye'yi kendi planlarında tesbit etmiş oldukları rol dışında görmek istemeyen devletler. (Tabii bunların arasında İslam devletleri).

4- Ve yine tabii kendi budala ve budalalıklarımız.

Bu güçler her zaman Kıbrıs Türk kamuoyuna ve Türkiye kamuoyuna tesir etmeye ça-

Kuzey Kıbrıs ufak bir toprak parçası; burada yaşayan insanlar da birbirleriyle didişip duran, aslında hepsi Türkiye'nin ekonomik imkânlarını tüketen bir toplum olarak gösterilmek istenmektedir. Yani, Kıbrıs'ın Türkiye'nin hayati bir parçası olduğu gözden kaçırılmak istenmektedir.

lışmışlardır. Bunun için çeşitli ajitasyonlar da denemişlerdir.

Bunun tipik bir örneği 1962 yılında yaşanmıştır.

Kıbrıs'ta "Cumhuriyet" adına bir dergi yayınlanmaya başlamıştır. Bu dergide Ahmet Muzaffer Gürkan ve Ayhan Hikmet Küçük-Denktaş rejimine şiddetle hücum ediyorlardı. Kıbrıs Türklerinin bu iki kadim liderini hırsızlıkla itham ediyorlardı (Bugün yaptıkları gibi). Ayrıca, Rumlarla yakınlaşma ve dostluk kurma yoluna gidilmesini ısrarla tavsiye ediyorlardı. Bu sonuncu nokta mühimdi ve çok dikkati çekiciydi. Türk cemaati, düşmanı Rumlara karşı keskin cephe almış ve onlarla bir ölüm-kalım mücadelesine girmiş iken, bu Cumhuriyet Dergisi hem Türkleri uyuşturucu neşriyat yapıyor, hem de üstelik Rumları sık sık haklı çıkarıyordu. Bu hal, Küçük ve Denktaş alehtarlığından da başka bir şeydi. Bu doğrudan doğruya Milli Mücadele'ye ihnettii. Rumlar da sık sık bu dergiyi ve onları çıkarınları övüyorlardı. Üstelik Türklerin arasında okuyucusu az olan bu dergi, Rumların yardımı ile yaşıyordu.

Daha sonra Rumlar iki Türk camiini bombaladılar. Sonra da bu camileri bir hadise çıkarmak için bizzat Türklerin bombalamış olduklarını iddia etmeye başladılar. Bilhassa EOKA'cı İçişleri Bakanı bu isnadı yaymaya çalıştı. Özellikle dış dünyada kendilerini haklı çıkartmak çabası içerisindeydiler.

Cumhuriyet Dergisi'nin tutumu bundan sonra büsbütün garipleşti. Bu dergide camileri bombalayanların Türkler olduğunu ima etmeye başladı. Hatta son sayısında bunu yapan Türklerin adlarını ileriki sayısında açıklayacağını bildirdi.

Bu yazıdan hemen sonra ikisi de öldürüldü.

Her iki öldürme olayı aynı gecede yapıldı. Ahmet Muzaffer Gürkan evinin önünde park etmiş durumdaki otomobilin içinde otomatik silahlarla vurulmuş halde bulundu.

Ayhan Hikmet ise aynı gece saat 1.45'de öldürüldü. Geceleyin evine giren maskeli iki şahis onu yatağında av tüfeği ile öldürdü.

Elbette ki Rumlar derhal ve şiddetle Küçük ve Denktaş'ı itham ettiler. Onların öldürtüğüne muhakkak saydıracak bir hava estirmeye gayret ettiler. Bunda hayli başarı kazandılar.

Makarios hemen hemen açıkça Küçük ve Denktaş'ı itham eden bir demeç yayınladı. Cınamayen güdülen gayenin "Rumlarla Türklerin işbirliği ve ahenk içinde bir arada var olmasını

isteyen ve ekstremist unsurların siyasetini takbih eden Türk vatandaşlarını korkutmak ve imha etmek" olduğunu iddia etti. Küçük ve Denktaş da demeçler yayınlayarak suikastları kınadılar.

Bu olay gerçekte Rumların kendi yaptıkları faaliyeti Türklere yıkmak için düzenlenmiş bir tirtiştir (Milliyol: 11 Mayıs 1962, ss. 8-9).

Rum tertipleri ve amaçları

Bu tertibin bir başka benzeri de "Kanlı Noel" olarak adlandırılan Kıbrıs'da Türk kıyımının gerekçesi olarak gösterilmiştir. Rumlar, 4 Aralık 1963 günü Lefkoşe'nin Baf kapısı yoresinde dikilmiş EOKA'cı Markos Dragos'un heykelinin kaidesine bir bomba koyup patlattırdı. Polisin işe karışmasından iki saat sonra EOKA, derhal bil bildiri yayınlayarak bombanın Türkler tarafından koyulduğunu açıkladı. Ertesi günü Rum gençliği heykelin çevresinde gösteri yaparak Türkler alehinde büyük nümayişlerde bulundular. Daha sonra da, başta Makarios olmak üzere, Temsilciler Meclisi Başkanı Glatkos Klerides, İçişleri Bakanı Polikarpus Yorgocis ve ünlü EOKA'cı Nikos Sampson'un hazırladıkları planın uygulanmasına geçildi! Bu plana göre, EOKA, en etkili darbeyi Lefkoşe'de vuracak, sekiz saat içinde Lefkoşe'deki Türkleri tüm olarak yok edeceklerdi (Mütercimler 1990:90).

Bu plan 20-25 Aralık tarihleri arasında uygulandı ve Türkler yalnızca Lefkoşe'de 192 şehit 475 yaralı verdiler. Türk jetlerinin müdahalesiyle "ateşkes" sağlandı.

Görülüyor ki, Rumların amacı; Türk toplumunu mümkün olduğu kadar zayıf düşürüp, iş dayanışma ve beraberliklerini ortadan kaldırıp, sonunda Kıbrıs'taki Türk toplumunu imha etmektir.

Ulusal birliğin zayıflatılması için kullanılan propaganda silahları

Kıbrıs Türkleri üzerinde öteden beri Türk düşmanlarının yaymak istedikleri ve kamuoyuna mal etmeye çaba gösterdikleri ana propaganda malzemeleri şunlardır:

1- Kıbrıs Türk önderleri, kurtuluş savaşı liderleri ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti temsilcileri hırsızdır. Türkiye'ye satılmışlardır ve hepsi vurguncudur.

2- Kıbrıs harekatı yüzünden Kıbrıslı Türkler tükaraşmışlardır. Rum idaresi altında olsalar-

dı, daha müreffeh yaşayacaklardı.

3- Türk ordusu işgalcidir. Ada da huzuru bozmuştur. Zaten Türkiye'li göçmenleri korumak için adadadır. Türk ordusu olmasa her şey düzelecektir.

4- Türkiye'li sömürgeciler, göçmenler kabahatli, cahil, çirkindir. "Kara sakallılar" Kıbrıs'ın düzenini alt-üst etmişlerdir.

Bu ve buna benzer iddialar, hergün Kıbrıs Rum basınında ve hemen ertesinde de Kuzey Kıbrıs'taki kendisine solcu süsü vermiş hain basın tarafından tekrarlanmaktadır. Bir Kıbrıs'lı Türk'le, bir göçmen Türk arasında Türkiye'de ve tüm dünya da hergün eşine binlerce defa rastlanılan bir komşuluk anlaşmazlığı, Kıbrıs'lı-Türkiye'li çekişmesi olarak gösterilmektedir.

Burada kısaca "Kara Sakal" deyimi üzerinde de durmak istiyorum. Çünkü bu deyim bir semboldür. "Kara Sakal" Kıbrıs Kurtuluş savaşındaki Türkiye'den gönderilen subaylara takılan isimdir. Bu genç subaylar tanınmamak için sakal bırakırlar ve ekserisi de esmer olduklarından adları "Kara Sakal" olur. Bu isim saygı ve sempati duyulan bir isimdir. Daha sonra 5. kol sanki intikam almak için, bütün Türkiye'den gelenlere bu adı takmıştır. Ama bu sefer aşağılamak için.

Yüreğimize ızdırap veren bir konuya da deyinmeden geçemeyeceğim. Kıbrıs'taki istihdam politikamız tam bir budalalık abidesidir. Kıbrıs savaşından sonra Türkiye'den kanun kaçaklarından ıssız-güçsüz maceraperestlere kadar bir sürü serseri adaya akın ettiği gibi, gönderilen göçmenlerin seçimi de tam bir gaflettir. Bu gün Kıbrıs'da kürtçülük dahi varsa, vebali o günlerde mesuliyet taşıyanların boynularınadır.

Gelelim madalyonun öbür yüzüne

Madalyonun öbür yüzüne gelince...

Türkiye kamuoyunda, özellikle 1974 Kıbrıs savaşından sonra, Kıbrıs Türklerini kötülemek, Kıbrıs Türküyle, Türkiye Türk'ünün arasını açmak için yabancı kaynaklı olumsuz propagandalar şu altı başlık halinde toplanabilir.

- 1- Kıbrıslılar İngiliz tesiri altında kaldı.
- 2- Kıbrıslıların dinsizdir.
- 3- Kıbrıslılar lüks hayat yaşıyorlar.
- 4- Kıbrıslılar tembeldir.
- 5- Kıbrıslılar Türkiye'yi sömürüyorlar.
- 6- Kıbrıslılar alışveriş ederken bizi kandırıyorlar.

Kıbrıs Türkleri büyük kahramanlardır. Yalnızca milli benliklerini muhafaza etmeleri dahi bir hamaset destanıdır.

Bırakın İngilizlerin ekonomik emperyalizmini, İngilizlerin kültür emperyalizminden sağ kurtulmak hiçbir sömürge toplumunun başaramadığı bir durumdur. Eski İngiliz sömürgelelerinin çoğunda, bağımsızlığına kavuşmuş olsa-

Kıbrıs'la ilgili pek çok gerçek kamuoyundan kaçırılmaya çalışılmaktadır. Adeta yeni baştan bir Kıbrıs senaryosu yazılmaktadır. Bu senaryoda her şey istedikleri gibi yerleştirilecektir. Bu senaryonun uygulanması için tek engel vardır: Türk kamuoyu...

lar da, halâ resmi dil olarak İngilizce kullanılmaktadır. Bunun en önemli istisnası Kıbrıs Türkleridir. Kıbrıs Türkleri yalnızca bu özelliklerinden dolayı dahi tarih boyunca övgüyle anılacaktır.

Eğer bir Kıbrıs Türkü evinde, arabasında Rum müziği dinlemeye kalksa adı haine, "gavurlaşmış"a çıkar. Eğer bir Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti devlet adamı dinlenmeye ve tabak kırınları seyretmeye Fedon'a, bir Rum meyhanesine gitse, onun hakkında söylenecekleri hayal bile edemiyorum. Böyle işleri yapmak Türkiye Türklerinin imtiyazındadır.

İlginc bir teşhisimiz de, din konusuyla ilgilidir. Dindar olmak da, sanki bir kısım Türkiye Türk'ünün tekelindedir. (Onlar pek Türklüğü de kabul etmezler.) Bulgaristan Türklerini beceriksizliğimizle perişan ederiz, insanlara Türkiye'ye sığınmaktan başka çare bırakmayız, sonra da "namaz kılmıyorlar, bunlar dinsiz" diye leke çalarız.

Kıbrıs Türkleri dinsiz.

Azerbeycan Türkleri ölüm kalım savaşı veriyor, onlar zaten "bizden değil, şii..."

Laiiklik konusunu hiç açmadan sormak lazım: **Acaba Türkiye Türklerinin kaçta kaç "bunlardan" olan müslüman?..**

Diğer konuları başka bir incelememizde belirtmek üzere atlıyorum. Ancak herhalde daha değişik bir ortamda tüm bu hususları ciddi şekilde tartışıp, kendimiz hakkında teşhisimizi koymalıyız. Bir Kıbrıs'la yirmi yıldır ekonomik ve kültürel entegrasyonu sağlayamamış Türkiye için, Türk Cumhuriyetleri ile sağlıklı ilişkilere girebilmek, inşallah tehlikeli bir hayâl olmaz.

Sonuç

Bir müddetten beri bazı köşe yazarları ve özel televizyonlar, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve yöneticileri ile ilgili Türk kamuoyundaki duyarlılığı olumsuz yönde etkilemek için sistemli bir çaba içerisine girmişlerdir.

Asil Nadir'in İngiltere'den Kıbrıs'a kaçışıyla yeni bir bahane de bulmuşlardır. Oysa Asil Nadir olayı emperyalizmin ayrı bir oyunudur. Kıbrıs'lı bir Türk'ün, bir sömürge insanının yükseleşiminin hazine sızılığıdır (Hindle 1992:233).

Türkiye ve Türkiye'lerle ilgili olarak Kıbrıs'da, Kuzey Kıbrıs ve Kıbrıs'lı Türklerle ilgili olarak Türkiye'de sistemli bir olumsuz propaganda başlatılmıştır. Bu propaganda Türk kamuoyunun Kıbrıs konusundaki duyarlılığını tör-

pülemektedir. Arkasında Yunanistan ve emperyalizm vardır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne sahip çıkmamız milli görevimizdir. Türklük onurumuzun da ötesinde, Türkiye'nin çıkarları açısından gereklidir.

Bizim güzel Kıbrıs'ımızı, 40 yıllık heyecanımızla hep aynı coşkuyla gözetmemiz gerekir.

Kıbrıs bizim için bir semboldür.

Yakamızı taktığımız şeref rozetidir.

Vazomuzu süsleyen çiçektir.

Kanla sulanmış gelincik bahçelerinin süsüdür.

Duygumuzla, düşüncelerimizle, maddi manevi tüm varlığımızla bize emanet edilmiştir. □

NOT : Bu yazı Nisan ayı içinde dergimize verilmiştir.

Kaynakça

ALASYA, Fikret H., **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Tarihi**, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1987.

ALASYA, Fikret H., **Tarihte Kıbrıs**, Lefkoşe: Ulus Ofset Tesisleri, 1988.

ÇAY, Abdülhaluk, **Kıbrıs'ta Kanlı Noel**, Ankara, Sevinç Matbaası, 1968.

DARENDELİOĞLU, İlhan E., **Türkiye'de Milli-yetkilik Hareketleri**, İstanbul: Tokar Matbaası, 1968.

EREN, Nuri, "Kıbrıs Sorununun Bilinmeyen Amerika Yönü, Clinton'un Hataları", **Dünya**, 12 Nisan 1993.

HINDLE, Tim, **Asil Nadir Olayının İçyüzü Kıbrıs mı?** İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1992.

Milli Produktivite Merkezi, **Kuzey Kıbrıs Ekonomisinin Bugünü ve Yarını** Ankara: Öztekt Matbaası, 1988.

MÜTERCİMLER, Erol, **Kıbrıs Barış Harekatinin Bilinmeyen Yönleri**, İstanbul: Yaprak Yayınları, 1990.

SERTER, Vehbi Z., **Kıbrıs Türk Mücadele Tarihi I., II.**, Lefkoşe: Halkın Sesi Ltd., 1973.

YORGANCIOĞLU, Oğuz M., **Olayların 25. Yılında Erenköy**, Mağusa: Dörtkent Matbuacılık, 1989.

TÜRKİYE VE DÜNYA TURİZMİNE İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME...

Dünya turizmi ve Türkiye...

DOÇ.DR. NÜZHET KAHRAMAN

Türkiye'ye gelen 7 milyon yabancı turistten; 1 milyon 221 binini Bağımsız Devletler Topluluğu yurttaşları, 817 binini Bulgarlar olmak üzere toplam 3 milyon 162 bin yabancı turisti Doğu Avrupa ülkeleri yurttaşları oluşturmuştur.

Dünya turizmindeki gelişim tüm hızıyla sürmektedir. Ekonomik durgunluk, ülkelerin sosyal çalkantıları, yöresel savaşlar dünya turizminin büyümesini yavaşlatsa da, durduramamaktadır. 1991 yılı Körfez Savaşı bölgesinde ve Avrupa'da dünya hareketlerini az da olsa (%1.4 oranında) geriletmiştir. Ancak, 1992 yılında dünya turizm hareketleri, 1990 ve 1991 yılları düzeyini aşmıştır.

1950 yılında, dünya turizmine katılanların sayısı 25 milyon kişi, turizm harcamaları 2 milyar ABD doları olmuş; 1970 yılında, dünya turizmine katılan kişi sayısı 160 milyona, turizm harcamaları 18 milyar ABD dolarına yükselmiş; 1992 yılı sonuna gelindiğinde, dünya turizmine katılan turist sayısı 475 milyon kişiye, dünya turizm harcamaları 268 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Turizmde canlanmanın 1994 yılından itibaren başlayacağını Dünya Turizm Örgütü yetkilileri öne sürmektedir. Bu yıl, Avrupa'da yaşanan ekonomik durgunluğa karşın turizm hareketlerinin gerileme göstermeyeceği belirtilmektedir. Yine, Dünya Turizm Örgütü, iki bin yılında, dünya turizm hareketlerine katkı-

lanların 650 milyon turiste erişeceğini açıklamaktadır.

Dünya Genelinde Durum

Dünya turizmini genelde değerlendirmeye kalkıştığımızda; 1950 yılında uluslararası turizmde % 66.5 paya sahip olan Avrupa'nın 1991 yılında da % 61.5'lik paya sahip olduğunu görmekteyiz. Dünya turizminden arslan payını ise, Avrupa ülkelerinden Fransa, İtalya, İspanya, Avusturya, İngiltere ve Almanya almaktadır.

Dünya turizm gelirlerine ve giderlerine bakacak olursak; Amerika Birleşik Devletleri'nin hem turizm geliri, hem de turizm gideri bakımından 1950, 1970 ve 1991 yıllarında birinci sırayı aldığını görmekteyiz. Amerika Birleşik Devletleri hem en çok turizm gideri, hem de en çok turizm geliri olan ülke konumundadır. Japonlar, turizm geliri küçük, turizm gideri yüksek olan bir ulustur. Dünyada en çok turizm gideri olan ülkeler arasında 1950 yılında Japonya'ya rastlanmaz iken, Japonya 1970 yılında en çok turizm gideri olan ülkeler arasında onbirinci sırada, 1991 yılında da üçüncü sırada yer almıştır. Son yıllarda Japonya, dış öde-

meler fazlasını eritmek için yurttaşlarını dış seyahatlere parasal katkılarla teşvik eden bir ülke kimliğini kazanmıştır. Dünya turizm gelirlerinin % 52'si sırasıyla şu beş ülke tarafından gerçekleştirilmektedir: A.B.D., Almanya, Japonya, İngiltere, İtalya. Dünya turizm gelirlerinin % 46'sını sağlayan ilk beş ülke ise; A.B.D., Fransa, İtalya, İspanya ve Avusturya'dır.

Avrupa'da dış turizm gideri yükselen ülkelere birisi de İtalya'dır. Son yirmi yıl öncesine kadar, tatillerini pek az İtalyan yurtdışında geçirirken, bu ülkede yurtdışında tatil geçirme alışkanlığı her geçen yıl artmış ve 1992 yılında 12 milyon kişiye ulaşmıştır. İtalya, Avrupa'da yüksek turizm geliri sağlayan devletler arasında yer almaya devam etmekte; ancak, dünyada en çok turizm gideri gerçekleştiren ülkeler arasında da ilk beşe girmiş durumdadır.

Türkiye Turizmi...

Ülkemizde turizm olayı daha çok yeni olduğu için, Türkiye son yıllardaki atılımlarıyla dünya turizm hareketleri içerisinde % 15 oranında bir paya ulaşabilmiştir. Türkiye'ye gelen yabancı turistlerin (5 milyon 400 bin turist) 1990 yılında % 60'ını OECD üyesi Avrupa ülkeleri yurttaşları oluşturmuştur. 1992 yılında Türkiye'ye gelen 7 milyon yabancı turistten % 47'si OECD üyesi Avrupa ülkelerine aittir. Önemli turizm pazarlarından

Japonya'dan gelen turist sayısı 1990 yılında 35 bin iken 1992'de ancak 36 bin olabilmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nden 1990 yılında ülkemize 206 bin kişi gelirken, 1992 yılında bu sayı 183 bin kişiye düşmüştür. 1992 yılında, Türkiye'ye gelen 7 milyon yabancı turistten; 1 milyon 221 binini Başlımsız Devletler Topluluğu yurttaşları, 817 binini Bulgarlar olmak üzere toplam 3 milyon 162 bin yabancı turisti Doğu Avrupa ülkeleri yurttaşları oluşturmuştur. Ülkemize gelen yabancı turistlerden 1990 yılında turist başına ortalama 600 ABD doları sağlanırken, 1992 yılında turist başına ortalama 540 ABD doları sağlanmıştır.

Türkiye Seçkin Turizm Pazarlarına Yönelmeli..

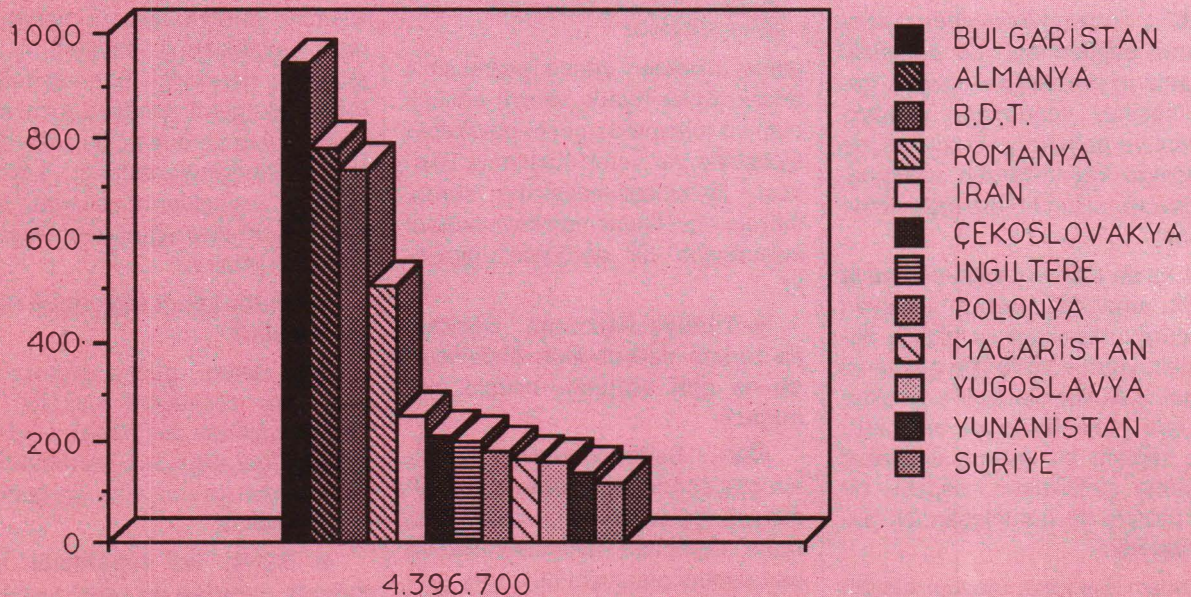
Ülkemizin dış turizm pazarla-

Türkiye, dış turizminden daha iyi gelir elde etmek istiyorsa; OECD üyesi Avrupa ülkelerindeki pazar payını düşünmeden, hatta çoğaltarak, Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya turist pazarları üzerinde yoğun, etkin ve ciddi çalışmalar yapmak durumuyla karşı karşıyadır.

rına yönelik çalışmalarında parasal kaynakların artırılmış olmasına karşın önemli bir ilerleme sağlandığını söylemek mümkün olamamaktadır. Örneğin, ülkemize Fransa'dan 1990 yılında 310 bin kişi gelirken, 1992 yılında 248 bin kişi gelmiştir. Aynı şekilde, İngiltere'den 1990 yılında 351 bin kişi gelirken, 1992 yılında 315 bin kişi gelmiştir. Avrupa ülkelerinden 1992 yılında Türkiye'ye gelen yabancı turist sayısında 1990 yılına kıyasla artış sağlanan ülkeler arasında Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Hollanda ve İtalya'yı saymak mümkündür. Türkiye, dış

turizminden daha iyi gelir elde etmek istiyorsa; OECD üyesi Avrupa ülkelerindeki pazar payını düşürmeden, hatta çoğaltarak, Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya turist pazarları üzerinde yoğun, etkin ve ciddi çalışmalar yapmak durumuyla karşı karşıyadır. Bunların yanı sıra İtalyan, Fransız, Alman, İngiliz pazarları üzerindeki mevcut çalışmalar daha etkin ve sürekli bir konuma sokulmalıdır. Zira, Türkiye sahip olduğu alt ve üst yapı turizm değerleriyle çok daha verimli sonuçları alabilecek bir yapı içerisinde bulunmaktadır. □

Şekil : 1991 Yılında Türkiye'ye Gelen Yabancıların Ülkelere Göre Dağılımı



ATİD BAŞKANI BEYLAN ÖZ :

Sektöre yeni bir finansman yapısı getirilmelidir...

Sektör, banka, sigorta şirketi, risk sermayesi şirketini bir şemsiye altında düşünmeli ve gerek sigorta, gerekse risk sermaye şirketi banka için kaynak yaratmada kullanılmalıdır.

Ü

İkımızde son zamanlarda çokça tartışılan konular arasında turizm sektöründe sigorta, yeniden bir sektör bankasının kurulması gelmektedir.

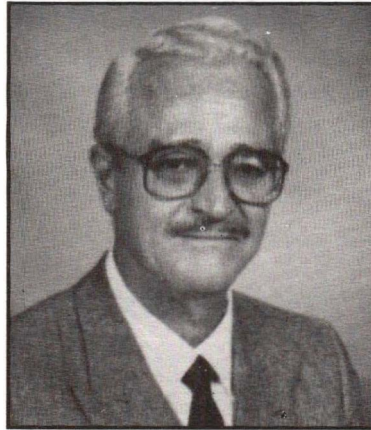
Uzun yıllar işletmeci, sektörün bir temsilcisi ve son olarak da Anadolu Otelciler ve İşletmeciler Birliği'nin başkanı olarak turizm sektörünün içinde olan Beylan Öz'den turizm sektöründe uygulanması düşünülen sigorta sistemi konusunda görüşlerini aldık

● Sayın Beylan Öz, neden bir sektör bankasına ihtiyaç duyulmaktadır?

ÖZ : Turizm kesiminden beklenenlerin sağlanması, bu sahadaki yatırımların artması ve pazarın geliştirilmesine; yatırımların gerçekleşmesi ve pazarın geliştirilmesi de finansman kaynaklarının varlığına, çeşitine ve kullanılma biçimlerine bağlıdır.

O halde sektörü doğrudan veya dolaylı, ama ciddi şekilde etkileyen bu sorunu ihtiyaçları ile birlikte düşünmek, yatırım ve turizm gelirlerini artırıcı hedefler ile mali kaynaklar arasında ciddi bir illiyet bağı kurmak; sağlam bir yatırım ve pazar geliştirme politikasını, sağlıklı bir mali politika ile bütünleştirmek gerekmektedir.

Turizm Bankası, mevcut olduğu süre içerisinde, henüz gelişme safhasında olan Türk turizmi için bu



Anadolu Otelciler ve İşletmeciler Birliği Başkanı BEYLAN ÖZ

görevi nisbeten yerine getirebilmiş ancak, daha ziyade sanayi ağırlıklı olan ve turizme de genel politikaları içerisinde yer veren Kalkınma Bankası ile birleştirilmesinden sonra, ihtiyacı olan finansman kaynaklarını kullanmada bir darboğaza girmiştir.

● Türkiye Kalkınma Bankası ile turizm yatırımcıları ilişkilerinde ne gibi sorunlar ortaya çıkmıştır?

ÖZ : Sektörün yapısal özellikleri göz önüne alınmadan kredilerin zamanında ödenmesi, vadesi, faiz oranı, ödemesiz dönemin süresi ve geri ödeme planı gibi hususlar, gerçekçilikten uzak kalmıştır. Türkiye Kalkınma Bankası, kredileri zamanında kullanıp kullandırmamada

dahi kendini tamamen muhtar hissetmiş ve mütebbise karşı "Kaynak yok" sözü yeterli olmuştur.

Kredilerini zamanında kullanmayan müteşebbis ise ticari bankaların veya piyasanın yüksek faiz ve kısa vadeli kredilerine başvurmak mecburiyetinde kalmış, bu da en sağlıklı fizibilite hesaplarını dahi altüst ettiği kadar, yatırımların süresinde tamamlanamaması gibi sonuçlar yaratarak, hem döviz gelirlerini, hem de milli geliri menfi yönde etkilemiştir. Deneyimsiz yatırımcı tarafından yen kredisi kullanılması ise birçok yatırımcıyı felakete sürüklemiştir.

● Öyleyse ne yapılmalıdır?

ÖZ: Şu anda Turizm Bakanlığı'nın politikası, yeni bir yapılanmaya doğru yönlendirilmekte olduğu izlenimini vermektedir. O halde, finans kaynaklarının da yeni bir yapılanma gerekliliği öngörülmelidir. Genel ekonomi içinde turizm sektörünün yeri ve önemi itibarıyla devletin turizm için yaratacağı ve tahsis edeceği kaynakların yanında, sektörün kendi kaynağını yeni oluşumlar araştırılmalıdır.

● Sektör kendi kaynağını nasıl yaratabilir?

ÖZ: Sektör, banka, sigorta şirketi, risk sermayesi şirketini bir şemsiye altında düşünmeli ve gerek sigorta, gerekse risk sermaye şirketi banka için kaynak yaratmada kullanılmalıdır.

● Bütün bu çalışmalar için kaynak nereden ve nasıl yaratılacaktır?

ÖZ: Her yeni oluşumda olduğu

gibi, bankanın kuruluşunda da kaynakların yaratılmasında gerçekçi olmak ve mevcut durumu objektif bir gözle değerlendirmek gerekir. Otelcilik kesimi, Körfez Krizi, mülteciler sorunu, Yunan turist otobüsünün yakılması ve Türk Hava Yolları grevi gibi sebeplerle 1990 ve 1991 yıllarını çok zor şartlar altında geçirmiştir. Bunun yanında kredi faizlerinin yüksekliği, geri ödemesiz dönem ve vadelerin kısalığı ve Yen kredisi batağı gibi sebeplerle ve genel politikadaki uygulama hatalarının otel işletmelerinin halen adeta yaşam savaşı vermelerine sebep olmaktadır.

Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan ve sektör yetkililerine gönderilen çalışmada, 125 milyar TL olarak düşünülen banka sermayesinin % 90 oranında özel sektör tarafından gerçekleştirilmesi düşünülmektedir. Biraz önce ifade ettiğim sebeplerle bunun gerçekleşmesi ve öngörülen sermayenin toplanabilmesi mümkün değildir. Turizmde genel prensip, altyapının devlet, üst yapının ise özel sektör tarafından yapılacağı yönündedir. Bu sebeple, gerek banka ve sigorta şirketi ve gerekse risk sermayesi şirketi sektörün altyapı kuruluşları olarak düşünülmelidir. Bu itibarla, eğer banka ve bağlı şirketler turizmin sağlıklı gelişmesi için ön şart olarak kabul ediliyorsa, ilk sermaye ağırlıklı olarak devlet tarafından sağlanmalı, ancak zaman içerisinde sektörün kendi bünyesinde yaratacağı kaynaklardan aktarmaları yapılmak ve bankanın hisse senetleri borsada kote edilmek sureti ile devletin payı azaltılarak banka ve bağlı kuruluşları özel hüviyete kavuşturulmalıdır.

● **Bu bankanın kaynak sorunun çözümünde bir başka alternatif olarak turizm sigortası şirketi de var sanırım..**

ÖZ: Elbette, bir başka alternatif olarak kurulacak bir turizm sigortası şirketi, bankanın sermayesine iştirak ettirilebilir. Turizm sigortası kurulduğu takdirde, sigorta risklerinin teminatı olarak, seyahat acen-

Bu üçlü istemin kurulmasında banka mihrak noktası olarak düşünülmelidir. Banka sağlıklı ve sürekli bir kaynağın yaratılmasında ve kullanımında organizasyon görevi ifa edecektir. Kaynağın yaratılmasında rol ifa edecek esas kuruluşlar sigorta ve risk sermayesi şirketi olacaktır

telerinin Turizm Bakanlığı'na tevdi etmiş oldukları 50'şer milyon liralık teminat mektuplarının nakite çevirilerek sigorta şirketinin banka sermayesine iştiraki için kaynak sağlanmış olur. Esasen TÜRSAB'a üye olmak için 50'şer milyon lira giriş aidatını nakden ödeyen seyahat acentelerinin Turizm Bakanlığı'na teminat mektubu vermeleri de, sistemi zedelemektedir. Bu şekilde 1400 seyahat acentesinden 70 milyar TL'lik bir kaynak sağlanmış olacaktır.

● **Sayın Beylan Öz, bu üçlü sistemin organizasyonu nasıl olacaktır?**

ÖZ: Bu üçlü sistemin kurulmasında banka mihrak noktası olarak düşünülmelidir. Banka sağlıklı ve sürekli bir kaynağın yaratılmasında ve kullanımında organizasyon görevi ifa edecektir. Kaynağın yaratılmasında rol ifa edecek esas kuruluşlar sigorta ve risk sermayesi şirketi olacaktır. Sigorta şirketi mal, mali mesuliyet, turist sigortası, hizmet ve finansman sigortası gibi konularda yıllık 150 ila 200 milyar civarında bir gelir sağlayacaktır. Fakat sigortanın banka yönünden yaratacağı gerçek finans kaynağı, turizm işletmelerinin akılcı bir politika ile mevduatlarını bankaya kanalize etmek sureti ile yaratılacaktır.

● **Bu bankanın tek bir şubesi mi olacaktır?**

ÖZ : Bankanın tüm yurt sathına yayılmış turizm işletmelerine hizmet verebilmesi ve mevduat toplayabilmesi gerekir. Yurt sathına yayılmış olan bir bankanın düşünülen sistemde başarılı olması mümkün değildir, Bu bakımdan yurt sathında örgütlenmiş bir bankayı muhabir olarak kullanması şarttır. Daha son-

ra banka, aynı zamanda turizm dövizlerinin de toplandığı bir merkez haline gelebilir.

● **Biraz da turizm sigortası şirketi hakkında bilgi verir misiniz?**

ÖZ: Türk turizminin fiziki yapı, yatak kapasitesi, ülkeye giren turist ve sağladıkları döviz itibarı ile gösterdiği süratli gelişmeye karşı, sektörün ihtiyacı olan sosyal yapılanma, halen gerçekleşmemiştir. Turizm sigortası, bu sosyal yapının önemli bir bölümünü teşkil etmektedir ve tahakkuku ile ileriki yıllarda beklenen gelişmenin sağlam malzemelerinden birisini oluşturacaktır. Bu sebeple turizm sigortası üç bölümde ele alınmalıdır. Bunlar; mal sigortası ve mali mesuliyet sigortası, turistin sigortalanması, hizmet ve finansman sigortasıdır.

● **Bu sigortalama konusunu biraz açar mısınız?**

ÖZ: Mal ve mali mesuliyet sigortası bilinen sigorta konusudur. Turistin sigortalanması, refah düzeyi artan insanların, aynı oranda can güvenliği ve sağlıklarına verdikleri önemin artması dolayısıyla önemlidir. Türkiye'nin pazarını oluşturan ülkelerde insanların bu yönde ağırlıklı istekleri ve eğilimleri olduğu aşıkardır. Bu yolla ayrıca, ülkemizin tanıtımına da önemli oranda katkıda bulunulacaktır.

Hizmet ve finansman sigortası ise, sektörün iki temel kesimini teşkil eden oteller ve seyahat acenteleri arasındaki ilişkilerin sağlıklı bir sisteme oturtulması, Türk turizminin gerek kemiyet, gerekse keyfiyet yönünden gelişmesinde umulanın üzerinde bir yarar sağlayacaktır.□

ÇEVREMİZ TEHLİKELİ ATIKLARLA DOLU..

Bazı özel atıkların insana ve doğaya etkileri (III)

SERAP KARA
TUNCAY DÖĞEROĞLU

Tehlikeli ve toksik maddelerin çoğunun zararlı olduğu bilinmesine rağmen, atıklar içinde yer alan bu tür maddelerin uzun vadeli etkileri konusunda önemli belirsizlikler mevcuttur. Yaşamımızın her anında karşılaştığımız çeşitli atıklar insan sağlığını derinden etkilemektedir

P. **Dioksin :** Dioksin sorunu nedeniyle boşaltılan Missouri'nin Times Beach kasabası (town) için acil çarje (remedy) 33 milyon dolar harcayarak kasabanın satın alınması ve 2200 kişinin boşaltılması olmuştur. Bu kasaba dioksinle kirlenmiş toprağın yakılması veya toksik etkilerinin giderilmesi (detoxify) gibi çeşitli metotları test eden EPA'nın gözetimi altında bulunan Missouri'deki 40'tan fazla atık sahasından yalnızca birisidir.

EPA, dioksinle kirlenmiş olması muhtemel yüzlerce tesisi ve atık sahasını kontrol etmekte ve çevredeki (environment) dioksin seviyesini incelemektedir. Belediye insineratörleri ve evlerdeki şöminelerden (fireplace) dioksin açığa çıkabilir; ayrıca EPA'nın 1979 yılında kullanımının yasaklanmasına dek yaygın şekilde kullanılan dioksinle kirlenmiş herbisitlerin kalıntıları ormanlarda, arazilerde ve çayırarda (lawns) kalabilir.

Dioksin molekülünün en ince detayına kadar (exquisitely) aydınlatılması güçtür. Dow Chemical firmasının toprak, balık ve nehir sularında tesisin desarj borularından ve insine-

ratörlerinden çıkan dioksinin testlerini yaptığı Michigan'ın Midland yöresinde kimyacılar, çok hassas cihazlar yardımıyla dioksini 12 milyar galon suda bir damlaya eşdeğer olabilecek çok düşük derişim (partsperquadrillion) seviyelerinde tayin edebilmektedirler.

Kimya sanayi atıklarında görülen dioksin, kesin zehirleyici olarak bilinmektedir. Bu açıdan Avrupa'nın kimyasal çöplerinin Türkiye'de yakıt olarak kullanılması büyük tehlikeler doğurabilir.

Toksikolojide akut toksisite ölçüsü olarak kullanılan LD50 değeri (deneye alınan hayvan grubunun yüzde 50'sini öldüren doz) dikkate alındığında dioksinin LD50'sinden daha düşük LD50 değerine sahip bir başka çevre kirlenmeye rastlamanın mümkün olmadığını görüyoruz. Dioksinin LD50'si bazı deney hayvanı türleri için 0.0006/mg kadar düşük bir değerdir. Diğer bir deyişle, deney hayvanına canlı ağırlığı başına 0.0006 miligram dioksin verilmesi deneye alınan grubun yüzde 50'sini öldürmeye yeterlidir.

r. PCB Maddeleri : ABD'de üretimi 1970'lerin sonuna doğru yasaklanmış ve Swartz Creek ve benzeri pek çok yörede yaşamsal sorun-

lara yol açtığı bilinen PCB'ler (polychlorinated biphenils) hidrolik akışkanlarına (hydraulic fluids), elektrik transformatörlerinde kullanılan soğutuculara (coolant for electric transformers) ve plastiklere dayanıklılık (durability) kazandırmak maksatı ile yaygın şekilde kullanılmakta idi. Bu yaygın kullanım balıklarda birikim yaptığı ve hayvanlarda kansere yol açtığı bilinen PCB'leri evrensel ve kalıcı bir atık haline dönüştürmüştür.

PCB'ler için, hiçbir atık terki (disposal) yöntemine sahip olmayan Japonya, bu kimyasalları içeren kapasitörleri Kawasaki'deki bir depoda (warehouse) yığılmaktadır (Boraiko 1985).

s. Flor ve Florlu Bileşikler : Fosfatlı gübreler, alüminyum endüstrileri; kok fırınları, killerin pişirilmesi, cam ve çelik üretimi, fluorspar ve kriyolit madenlerinin çıkarıldığı ocaklar, flor ihtiva eden pestisit ve gübreler, soğutucu olarak kullanılan organik flor bileşikleri başlıca flor kaynakları olarak sayılabilir. Flor, bitkilerde birikir ve çiftlik hayvanlarında topallık yapar. Yüksek miktarlarda flor iyonunun absorpsiyonu, büyük bir kısmı iskelet dokularında kendisini gösteren patolojik değişmelere neden olur. 5-10 ppm'lik düşük derişimlere uzun süre maruz kalınması göz tahrişine neden olur, burun ve ağız mukoza-sını tahrip eder. Yüksek derişimlerde maruz kalınması göz solunum yollarına zarar verir, akciğer ödemeine yol açarak ölüme neden olur (Döğeroğlu ve Kara 1988; Döğeroğlu 1992).

Yazarlar, Anadolu Üniversitesi'nde öğretim üyesidirler.

ş. Hidrojen Sülfür : Hidrojen sülfür, kükürt içeren yakıtların yakılmasından, viskoz ipek, sentetik kauçuk, petrol ürünleri, boya ve deri sanayileri, sülfidler (sodyum sülfid, sodyum hidrosülfid) sülfürlü organik bileşikler (merkeptanlar, tiyofenler ve organik sülfiler), halojen asitler ve metal sülfürlerin üretiminden kaynaklanır. 20-150 ppm'lik H_2S derişimine maruz kalındığında göz tahriş; 70-150 ppm'lik H_2S 'e birkaç saat maruz kalındığında üst solunum yollarında tahriş etkisi gibi hafif semptomlar; temas süresinin artması sonucunda ise akciğer ödemi görülür. Hidrojen sülfür derişimi 500 ppm olan havanın, 30 dakika süre ile solunması, başağrılarına, baş dönmesine, çarpıntı ve sendelemeye, sindirim sistemi bozukluklarına ve bronşite yol açar; derişimin 66 ppm'den fazla olduğu havanın 30 dakika süre ile solunması, solunum sistemini felce uğratar; derişim 700ppm'den fazla olduğu havanın solunması sonucunda ise ölüm olayı görülür (*Döğeroğlu ve Kara 1988*).

t. Kükürt Dioksit : Kuvvet santrallerinde kömür ve fuel oilin yakılması, petrol rafinasyonu, bakır ve kurşun eritme işlemleri, H_2SO_4 üreten tesisler ve kâğıt fabrikaları, kirli sular, alçı taşı ve kalsin kükürt dioksit kaynaklarıdır. Kükürt dioksit, gözler, boğaz ve solunum sistemini tahriş eder. 8-12 ppm SO_2 içeren havanın solunması boğazda tahriş, öksürük, göğüs kafesinde sıkışma, gözlerde ağrı ve sulanmaya; 150 ppm SO_2 içeren havanın yalnızca birkaç dakika solunması gözleri tahriş eder, burun, boğaz ve akciğer membramını etkiler. 500 ppm SO_2 içeren havanın 30-60 dakika solunması büyük tehlike arzeder. 1000-2000 ppm'den daha büyük derişimlere sürekli maruz kalma ölüme neden olur. Atmosferde subuharı ile birleşerek sülfürik asit ve asit yağmurlarını oluşturur. Kalp hastalıklarında ve solunum fonksiyonlarını artırır; boyanmış maddelerin rengini soldurur; derinin dayanıklılığını artırır, tahılları ve süs bitkilerini tahrip eder; metalleri korozyona uğratar (*Döğeroğlu ve Kara 1988*).

Siyanür zehirlenmelerin belirtilen baş dönmesi, uyuşma, baş ağrısı, nabız hızlanması, kusma, deride kızarma ve gözlerde kanlanma şeklindedir. Uzun süre maruz kalma durumunda kusma ve solunum zorluğunutakiben baygınlık, hızlı ve yavaş kalp çarpıntısı ve ölüm olayları görülür.

u. Ozon : UV ışınlarının etkisiyle oksijen moleküllerinin (O_3) parçalanması sonucunda oluşan serbest oksijen radikallerinin özellikle stratosfer tabakasında oksijen molekülüyle birleşmesi sonucunda meydana gelir. Hacimce derişimin 1 ppm olduğu durumda akut ozon zehirlenmesi semptomları görülür. Semptomun tip ve çeşitleri, maruz kalınan derişim ve süreye bağlı olarak, gözlerde, burun veya boğazda yanma veya tahriş, halsizlik, alın veya başta ağrı, kaburgaların alt kısmında (substernal) basınç hissi, sıkıntı; daha yüksek derişimlerde ise nefes darlığı, öksürük, boğuşma hissi, taşikardi, baş dönmesi, kan basıncında düşme, şiddetli kramp ve vücudun çeşitli yerlerinde ağrılar görülür. 50 ppm ozonun kokusu normal insanlar tarafından hissedilebilmektedir. Ayrıca

kuvvetli bir oksitleyici olup, yanıcı maddelerle, patlama sonucu tepkime verir. Ürünlerin çoğu patlayıcıdır. UV ışınlarını absorplamada etkin olduğundan yeryüzüne daha yakın seviyelerdeki oksijeni korur ve yeryüzüne ulaşacak zararlı ışınları tutar. Absorplanan radyasyon ısı enerjisi, stratosferde sıcak tabakalar meydana getirir ve altındaki troposfer tabakasının üst kısımlarındaki türbülent tabakayı da etkiler (*Döğeroğlu ve Kara 1988*).

ü. Siyanürlü Bileşikler : Siyanürler (cyanides) kümülatif olmayan gerçek protoplazmik zehirlerdir; yani kolayca detoksifiye edilebilirler. Kas (cellular) dokularına oksijen transferini regule eden kan dokularının ara yüzeylerindeki enzimlerle birleşirler. Siyanürler uzaklaştırıldığı takdirde asphyxia yoluyla ölüm



görülür. Siyanür zehirlenmelerinde belirtiler baş dönmesi, uyuşma, baş ağrısı, nabız hızlanması, kusma, deride kızarma ve gözlerde kanlanma şeklindedir. Uzun süre maruz kalma durumunda kusma ve solunum zorluğunu takiben baygınlık, solunum yavaşlaması, hızlı ve yavaş kalp çarpıntısı ve ölüm olayları görülür. Tenneffüs yoluyla ciddi maruziyet durumunda ani baygınlık olur; rahatsız edici bir koku hissi duyulmadan ortaya çıkan bu hızlı etki gücü, hidrojen siyanürü vücuda tenneffüs, ağızdan absorpsiyon ve deriden absorpsiyon yoluyla girer. DOT sınıflamasına göre HCN, A sınıfı bir zehirdir.

Hidrojen siyanürün tenneffüs yoluyla alınması durumunda, 8 saatlik bir periyot için maksimum emniyet sınırı (threshold limit) 10 ppm'dir. Havada 20 ppm HCN'e maruz kalınması birkaç saat sonunda hafif semptomlara; 50 ppm derişime 1 saat maruz kalınması rahatsızlık hissine; 100 ppm'lik 30-60 dakika temas tehlikeli etkilere; ve 300 ppm'e maruz kalınması ise acil etkin ilk yardım sağlanmadığı takdirde ölüme yol açar. Vücut, az miktardaki HCN'i tiyosyanata dönüştürerek idrarla sürekli uzaklaştırılabilecek bir mekanizmaya sahiptir.

HCN, normal ciltte yavaşça absorplanır. Ancak havada % 2 oranında HCl bulunduğu durumlarda 3 dakika zehirlenme, % 1 oranında HCl 10 dakika tehlikeli etki ve % 0.05 oranında HCl 30 dakika sonunda gaz maskesi ve hava maskesi takılısa bile semptomların belirtilerini gösterir.

HCN'in ağızdan alınması durumunda, acil ilk yardım veya tıbbi işlem yapılmadığı takdirde, hızlı ölüm olur; ağırlıkça 1 HCN / vücut ağırlığının kg'ı başına 1 mg HCN öldürücüdür.

Bu konuyla ilgili olarak, son günlerde basında yoğun şekilde gündemde yer alan Bergama altın madeninin Eurogold firması tarafından siyanür metoduyla işletilmesi ne ilişkin tartışmalar, meselenin gerek ÇED yasası boyutuyla ve gerekse

*Kükürt dioksit, gözler, boğaz vesolum sistemini tahriş eder.
8-12 ppm S O2 içeren havanın solunması boğazda tahriş
öksürük, göğüs kafesinde sıkışma, gözlerde ağrı ve sulanmaya:
1000-2000 ppm'den daha büyük derişimlere sürekli
maruz kalma ölüme neden olur.*

atık teknolojisi yönünden özenle ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır.

v. Azot Oksitleri : Kuvvet santrallerinde kömür, doğal gaz ve petrolün yüksek sıcaklıkta yakılması benzinin içten yanmalı motorlarda yanması, kompresörlerin yakıtı doğal gaz olan türbinlerle çalıştırılması, gübre kullanımı, organik azot çevrimi, nitrik asit fabrikaları, metalürjik işlemler ve diğer yüksek sıcaklık işlemleri; patlayıcı madde ve boya üretimi, ark kaynaklığı, silolarda fermentasyon sonucu azot oksitleri ortaya çıkarılabilir. 25-100 ppm NO2 ve 3-5 hafta süreyle maruz kalındığında bronşlarda iltihaplanma, hücrelerarası lifli dokunun bozulması ve ölüm; 300-400 ppm NO2'e ve 2-10 gün süreyle maruz kalındığında zatüre, akciğer bozulması, ödem ve ölüm; 500-700 ppm NO2'e 5-8 saat süreyle maruz kalındığında akut akciğer ödemi ve ölüm olayları görülür (Döğeroğlu ve Kara 1988).

y. Amonyak : Amonyak üretim tesisleri; azotlu gübre üreten tesisler; plastik ve lifli madde üretimleri; doğal proteinlerin ve diğer azotlu bileşiklerin bozulması; NH3'ün soğutucu olarak kullanılmasından kaynaklanan amonyak; ciltle temasta ciddi bazik yanmalara, tenneffüs sonucu solunum sisteminde tahriş, akut iltihaplanma, öksürük, akciğerlerde ödem, kronik bronş nezlesi, salyalanma ve idrar kesilmesine yol açar. Üst solunum yollarında alkali etki gösterir ve solunum reflekslerine (öksürme ve nefes kesilmesi gibi) neden olur. Gözün kornea tabakasını ve göz küresi ile göz kapağının birleşim kısmını etkiler. 2000-3000 ppm'lik derişimleri geçici körlük ve ciddi göz tahribatına, 5000-10000 ppm'lik miktarları ise kısa sürede ölüme neden olur (Döğeroğlu ve Kara 1988).

z. Karbon Monoksit ve Karbon Dioksit : Karbon monoksit, katı, sıvı ve gaz yakıtların tam yanmadığı sistemler; jeneratör gazı üretimi, kimyasal, metal, petrol ve tahta üreten endüstriyel tesisler, tarımsal yangınlar, ısıtma işlemleri ve sigara kullanımından oluşur. 100 ppm CO içeren bir ortamda uzun süre kalınır, hafif baş ağrıları, 500 ppm CO içeren bir ortamda uzun süre kalınırsa şiddetli baş ağrıları, baş dönmesi ve baygınlık; derişim 2000 ppm'in üzerinde ise şuur kaybı, nabızın ve solunumun zayıflaması ve ölüm olayı görülür. Karbon monoksit zehirlenmesi sonucunda kanda karboksi hemoglobinin miktarı artar ve oksijen miktarı azalır (Döğeroğlu ve Kara 1988).

Fosil ökenli yakıtların yakılması, fermentasyon olaylarının geçtiği yerler (şarap, bira mahsenleri), CO2 buzu ile soğutulan soğuk hava depoları, döküm sanayi (sertleştirme eşleri) yangın söndürme aletlerinin yapımı, magnezit kalsinasyon işlemleri karbon dioksit kaynaklarındandır. Karbon dioksit, solunum merkezi üzerinde kuvvetli fizyolojik bir etki göstererek solunum hızını artırır. % 1-3 derişimine kısa süreli maruz kalınması tehlikeli değildir. Solunan havanın % 3-6 oranında CO2 ihtiva etmesi baş ağrıları, dispneye, % 6-10 oranında CO2 ihtiva etmesi baş dönmesi, tremar, görme bozukluğu ve şuur kaybına % 10'dan fazla CO2 ihtiva eden ortamda uzun süreli kalınması ise ölüme neden olur. Atmosferde, CO2 derişiminin artması, sıcaklığın yükselmesine ve sera etkisine neden olur. CO2'in atmosferdeki subaharı ile birleşmesi sonucu karbonik asit ve asit yağışları meydana gelir (Döğeroğlu ve Kara 1988). □

(BITTI)

NOT : Yazıda kullanılan kaynaklar hakkında ayrıntılı bilgi için yazarlarla ilişkiye geçilebilir.

KİTAP

GAP VE ÇEVRE
TÜRKİYE ÇEVRE VAKFI YAYINI
 Ankara, Ocak 1993
 16 x 24, 160 sayfa

Türkiye'nin günümüze kadar gerçekleştirmiş olduğu en büyük ve Dünya'da da örneği ender görülen bölge kalkınma projelerinden birisi olan Güneydoğu Anadolu Projesi; barajları, hidroelektrik santralleri ile sulama tesislerini, tarım, ulaştırma, sanayi, eğitim , sağlık ve diğer sek-törleri de içine alan büyük bir projedir.

GAP, çok sektörlü bir bölgesel kalkınma ve esas olarak da bölgede yaşayan halkın hayat standartlarının yükseltilmesini, bölge ekonomisinin kendine yeterli olmasını sağlamayı amaçlayan entegre bir projedir. Bölgenin gelişmesini ve dolayısıyla da Türkiye'nin kalkınmasını hızlandırmak için ileri tarım teknolojilerinin ve modern sulama tekniklerinin uygulanmasını sağlayarak üretim verimliliğini ve kaliteyi yükseltmek, dedeller arasındadır.

GAP bölgesi biyolojik kaynaklar açısından özelliğe sahip bir yerdir. Bu özellikler bölgenin kendine özgü ekosisteminden ileri gelmekte, bundan dolayı biyolojik zenginlikler envanterinin hazırlanması ve koruma için gerekli önlemlerin bir an önce alınması gerekmektedir.

Böylesine büyük bir projeyi başlatmadan önce, "Çevresel Etki Değerlendirmesi" (ÇED)'in yapılması ve bu husus göz önüne alınarak projenin başlatılması gerekmektedir. Fakat gerek o yıllarda bu kavramın yeterince gelişmemiş olması ve gerekse ÇED Yönetmeliği'nin çıkmamış olması nedeniyle ne yazık ki böyle bir çalışma yapılmamıştır. Bundan dolayı da şimdiye kadar pek üzerinde durulmayan "Çevre" açısından birtakım sorunlar çıkması kaçınılmazdır.

Şimdiye kadar GAP' ilgili pek çok araştırma yapıлып, birçok bilimsel toplantı gerçekleştirildiği halde, GAP'ın çevre yönüne yeterince değinilmemiştir. Bundan hareketle Türkiye Çevre Vakfı, 25 Eylül 1992 günü Ankara'da GAP'ın çevre yönünü tartışmayı amaçlayan bir uzmanlar toplantısı düzenlemiştir.

"GAP ve Çevre" adlı kitap, Türkiye Çevre Vakfı'nın bu toplantısında sunulan bildiri ve yapılan tartışmaları içermektedir. Kitapta öncelikle bu toplantıda yapılan açılış konuşmaları yer almaktadır.

Toplantının konuşmacıları ise "Büyük Barajlar ve Çevre" adlı bildiriyle Türkiye Çevre Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Prof. Dr. Necmi Sönmez; "Türkiye'de GAP'ın Çevre Yönü ile İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış" başlıklı bildiriyle Fırat Üniversitesi Çevre Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Sücaattin Kırımhan; ve "Çevre Etki Değerlendirilmesi (ÇED) Yönünden Aşağı Seyhan Ovası Sulaması Sorunları ve Çözüm Önerileri" başlıklı bildirisile Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Osman Tekinel'den oluşmaktadır.

Kitapta bildirileri izleyen bölümde ise yapılan tartışmalar ve uzmanların soruların sorulara verdikleri yanıtlar yer almaktadır.

"Gap ve Çevre" kitabı ANATOLIA TURİZM YAYINLARI MERKEZİ'nden edinilebilir.

ANATOLIA DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Türkiye ve Dünya'daki Bilgileri Masanıza Getiriyor

SUNDUĞUMUZ HİZMETLER

- Turizm alanında baskısı tükenmiş yerli ve yabancı dokümanların fotokopisi temini ile ihtiyaç duyulan konularda enformasyon hizmeti veriler.
- Turizm alanında istenen konularda yerli ve yabancı kaynaklar için tarama yapılır ve tarama sonucunda elde edilen dokümanların fotokopileri sağlanır.
- Tarama ücreti ilk 25 kaynak için 300.000 TL, daha sonraki her 10 adet kaynakçanın ücreti de 150.000 TL'dir. Bu tutarlara ilgili dokümanların fotokopi ücretleri dahil değildir.
- Turizm ile ilgili alanlardaki araştırmalara bilgi ve danışmanlık hizmeti verilir (Bu tür hizmetlerin ücreti karşılıklı görüşme ile saptanır).
- Fotokopi ücreti her bir sayfa için 1500 TL olup, fotokopi isteğinde bulunulan makale, araştırma, rapor v.b. dokümanların sayfa sayısı 100'den az olması durumunda, fotokopi ücreti olarak 150.000 TL alınır.
- Gerçekleştirdiğimiz hizmetlerimizle ilgili fotokopi ve diğer dokümanlar posta ile ödemeli gönderilir. Postalama ücreti alıcıya aittir.

Yazışma Adresi:

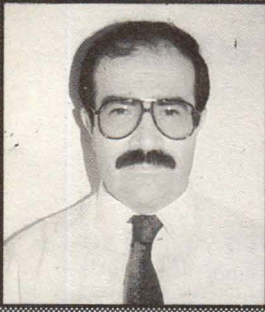
ANATOLIA DERGİSİ P.K. 589 06425 Kızılay, ANKARA
 TEL: 479 10 84

ANATOLIA DERGİSİ'NİN ABONE KOŞULLARI

Abone olmak için; abone bedelini Nazmî Kozak adına Türkiye İş Bankası Kızılay (Ankara) Şubesi'nde 0720095 no'lu banka, ya da 104797 numaralı Posta Çeki Hesabı'na yatırdıktan sonra, alında belgesinin fotokopisini P.K. 589 06425 Kızılay/ ANKARA adresine göndermeniz yeterlidir. Abone olmak için yapacağınız başvuruda adınızı, açık adresinizi, posta kadunuzu, (varsa) vergi numaranızı ve bağlı bulunduğunuz vergi dairesinin adını, telefonunuzu ve hangi sayıdan itibaren abone olmak istediğinizi lütfen belirtiniz.

ABONE BEDELLERİ

6 aylık: 90.000 TL. Yıllık: 150.000 TL.



Seyahat acenteleri yeniden yapılandırılmalıdır

Turizm sektörünün en önemli unsurlarından biri olduğu kuşku götürmeyen seyahat acenteciliği, yıllardan beri aynı ortam ve koşullarda, değişim rüzgarlarından etkilenmeden yürütülmekte; etkinliğini ve güncelliğini yitirmiş yasaların yönetiminde gözlenmektedir.

Yeniden yapılandırılmaları artık bir zorunluluk noktasına gelen seyahat acenteciliği çalışmaları sektörün hızlı ve çağdaş gelişme boyutuna ayak uydurmak zorundadır.

Günümüz ortamında 50 milyonluk giriş ödentisi dışında ağır koşullarla ciddi sorumlulukların göze çarpmadığı noktada seyahat acentesi kurmanın pek zor olmadığı söylenebilir. Nitekim bu çerçevede 1988 yılında 805 olan seyahat acentesi sayısı, 1992 yılında 1400 rakamına ulaşmıştır. Sektörün büyümesi noktasında seyahat acentesi sayısının çoğalması aslında doğal karşılanması gereken bir yaklaşımdır. Ancak bilgi birikimi, deneyim, sermaye ve kültür bileşenlerinden yoksun bir yapı ile seyahat acentesi açılması yaklaşımı da doğru olmasa gerektir. Turizmin bir hizmet sektörü olduğu unutulmamalıdır.

Seyahat acentelerinin çağa yetişemeyen bir yasa ile yönetildiği noktada, yasadışı çalışmaların yoğunluk kazanması da ayrı bir sorundur. Denilebilir ki ya 50 milyonluk ödentisi sonucunda bir masa iki sandalye ile seyahat acenteciliği yapılmakta, yahut da 50 milyon yatırmaya gereksinim duyulmadan deniz kıyısında bir şemsiye ve tabelayla yetinilmektedir.

Bu tür çalışma içinde olanların birincisi görünüşte yasal boyuttadır, ancak haksız rekabet yaparak, fiyatları kırarak kaçak eleman çalıştırarak, hep "minder dışında güreşmeye" özen göstermektedir. İkinci grup için ise mevcut koşullar içinde önlem alınmanın olanağı oldukça zor. Eğer 3005 sayılı yasa uygulanacaksa bu işyerinin kapatılması demektir ki, zaten işyeri seyyar bir konumda olduğu için kapatılacak bir şey yoktur. 1618 sayılı yasa ise oldukça ağır bir para cezası(!) ile (5.000 liradan 10.000 liraya kadar) soruna "mizahi" açıdan yaklaşmaktadır.

Görülen tabloda seyahat acenteciliği faaliyeti yeterince denetlenmemekte ve açılışına belirgin bazı ölçekler getirildiği için de kimi düzeysizliklerin önüne geçilmemektedir.

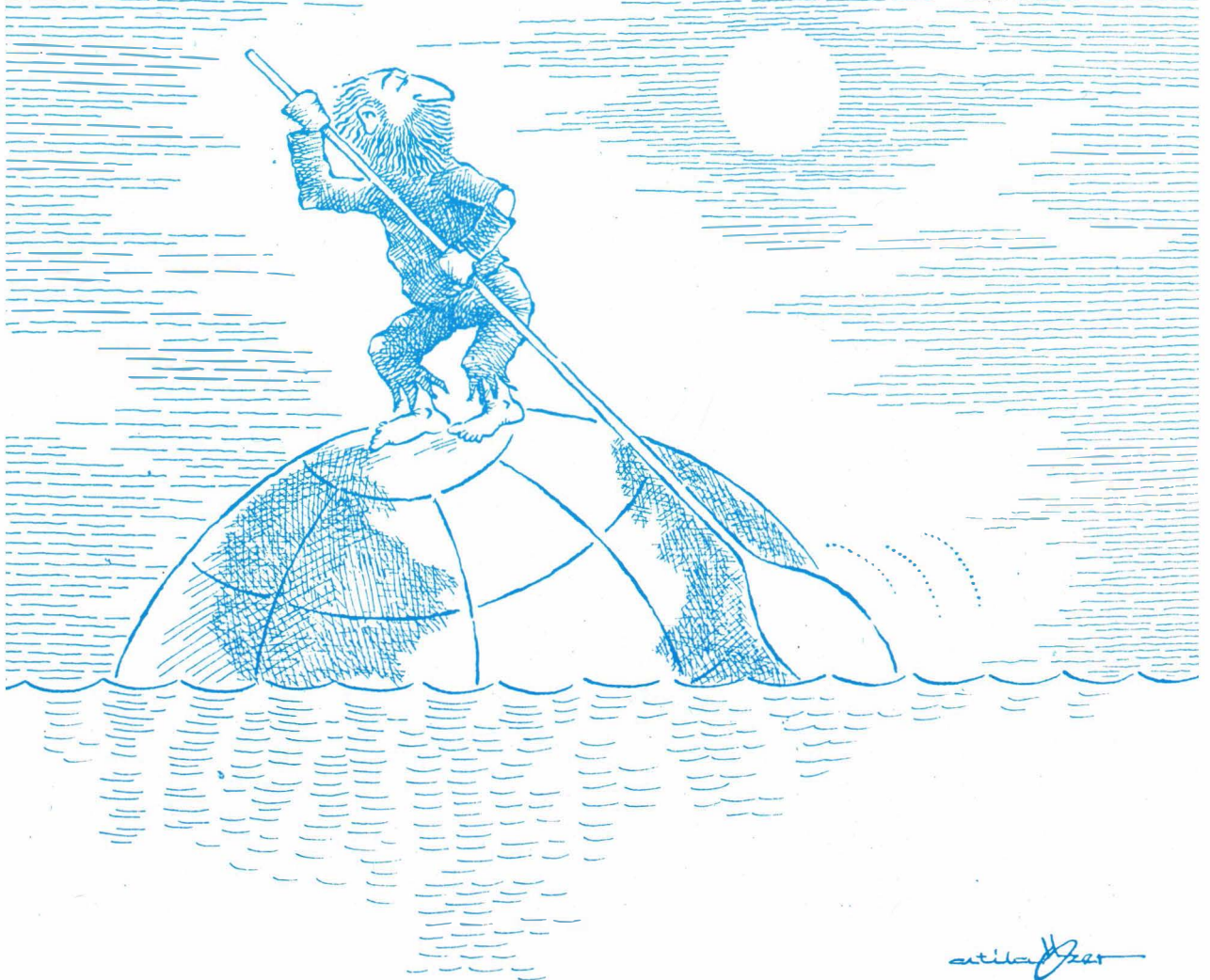
Bu durumda yapılacak ilk iş seyahat acentesi açma konusuna bazı ölçekler getirme olmalıdır. Öbür türlü salt yatırılacak toplu ödentinin arttırılması tek başına yeterli olamamaktadır. Seyahat acentesi açabilmenin başka koşulları da olmalıdır. Bunun için özel bir eğitimin gerekliliği akla gelen ilk koşullardan biridir. Turizmle ilgili dört yıllık yüksek okulların bazılarında henüz ihtisaslaşma yoluna gidilmediği gözlenmektedir. Bu tür yaklaşım içine girilirse seyahat acenteciliği, mesleki bilgiler yanı sıra coğrafya-psikoloji-genel kültür örneği katkı derslerle düzeyli bir eğitim süzgecinden geçirilen bir meslek olarak benimsenip, kazanılabilir. Bu tür bir eğitimin içeriği kongre-spor-sağlık-av-üçüncü yaş v.b. ilgi alanlarını da kendi iç bünyesinde ayırıp ele alınmalıdır. Seyahat acenteciliği bu tür bir dört yıllık eğitimin sonunda elde edilecek belge sahiplerinin kurup işletebilecekleri kuruluşlar olarak yansımalıdır. Mesleği düzeyli olarak yapılmasının temel koşullarından biri bu olmalıdır.

Bu tür çalışma ortam ve koşulları sergileyen seyahat acentelerinin yasadışı konumda olan taklitleri hem göze çarpamaz, hem de başarılı olamazlar.

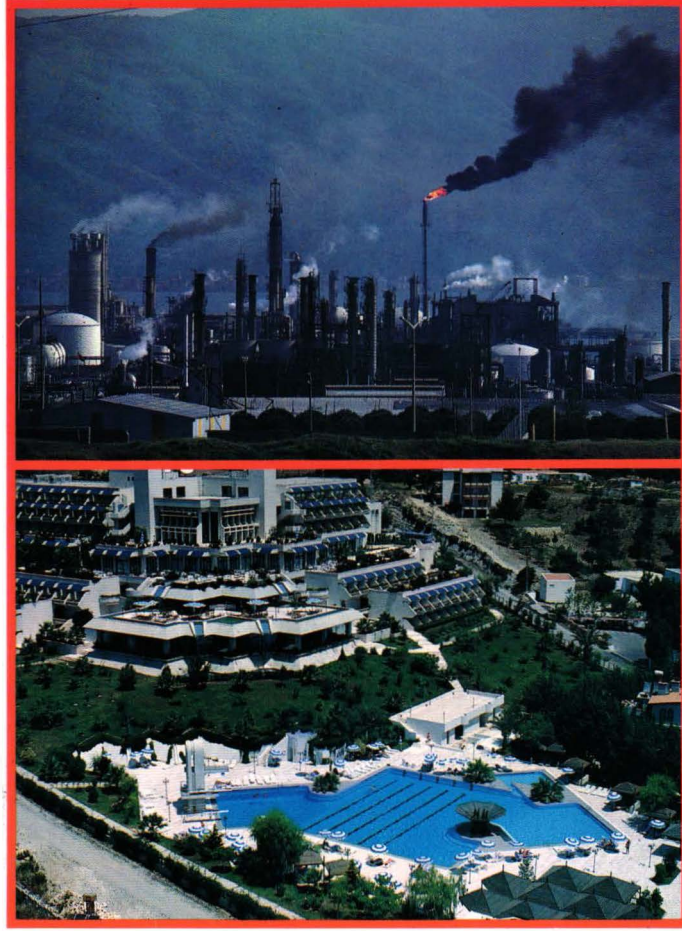
Günümüzde yasa içinde olanlarla yasa dışındakileri ayıran çizginin - çalışma ortam ve koşulları açısından - belirli/belirsiz oluşu sorunun yaygınlaşmasına neden olabilmektedir.

Seyahat acenteciliği turizm sektöründeki üçlü entegre yapının lokomotifleri sayılır. Bu yüzden hizmet açısından sergileyecekleri başarı ülkenin parasız tanıtımına anlamına gelir. Bu kadar büyük önlemlerin unutulmadan, belirgin bir çizgide ışıklı bir yapıya kavuşturulmaları ciddi bir sorun niteliğinde algılanmalıdır.

Her yıl 6 milyon hektar verimli kuru-tarım toprağımız, değersiz çöllere dönüşüyor. Otuz yıllık bir süreyi gözönüne alırsak, bu kaybolan toprakların Suudi Arabistan'ın yüzölçümüne ulaşacağı hesaplanabilir. Her yd 11 milyon hektar orman yok olmakta, bu da otuz yıllık süre içinde Hindistan'ın yüzölçümüne varabilmektedir. Bu orman alanlarının çoğu düşük kaliteli tarım toprağına dönüşmekte ve onu işleyen çiftiyi beslemekten aciz kalmaktadır. Avrupa'da asit yağmuru ormanları, gölleri yok etmekte, ulusların sanat ve mimari mirasına zarar vermektedir. Pek geniş toprak kesimlerini kurtarmayacak düzeyde asitlendirmiş olması da mümkündür. Fosil yakıtların yanması atmosfere karbondioksit katmakta, bu da adım adım global bir ısınmaya yol açmaktadır. Bu "sera etkisi" yüzünden, gelecek yüzyılın başına vardığımızda ısı artışı, tarım alanlarının değıştirilmesine, deniz seviyesinin yükselip kıyı kentlerini sular altına almasına, ulusal ekonomileri mahvetmeye yetecek düzeye ulaşabilir. Diğer sanayi gazları, gezegenin koruyucu ozon kalkanını eritme tehlikesini getirmektedir. Bu eritme insanlarda ve hayvanlarda çeşitli kanser türlerinin hızla yükselmesine, ayrıca okyanusların besin zincirinin bozulmasına yol açacak düzeye varabilir. Sanayi ve tarım, insan besin zincirine zehirli maddeler katarken, ulaşıp temizlememiz mümkün olmayan yeraltı sularına da aynı zehirli maddeleri aktarmaktadır. (Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu Raporu'ndan)



atilla Hızır



Görevimiz Kalkınma

Türkiye Kalkınma Bankası'nın temel görevi, Türkiye'yi 2000'li yıllara taşıyacak yatırımları bütün finans gücüyle desteklemek. Uluslararası alanda bankacılığın çok hızlı bir değişim içinde olduğu bir dönemde, kalkınma bankacılığı da artık klasik kalıplarından sıyrılıyor ve kendi sınırlarını aşıyor.

Türkiye Kalkınma Bankası, çağdaş bankacılık anlayışıyla, Türkiye'deki yatırımcılara, girişimcilere bankacılığın her alanında uluslararası bankacılığın gerektirdiği bütün hizmetleri sunuyor.

Şirketlere kredi vermek, iştirakler aracılığıyla finansman ve yönetim desteği sağlamak, yurtiçi ve yurtdışı tasarrufları kalkınmaya dönük yatırımlara yönlendirmek, sermaye piyasasının gelişmesine katkıda bulunmak, yurtiçinde ve yurtdışında uluslararası ortak yatırımları finanse etmek bu hizmetlerden bazıları.

Sanayiden turizme bütün sektörlerle verdiği bu hizmetlerle Türkiye Kalkınma Bankası bir misyon bankası.

***Türkiye Kalkınma Bankası'nın temel görevi hiç değişmeyecek.
Çünkü Türkiye'de artık Kalkınma Çağı başladı.***



TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş.

Genel Müdürlük: Necatibey Cad. No. 98, 06570 Bakanlıklar Ankara Tel: (4) 231 8400 (21 Hat), Faks: (4) 231 31 25
İzmir Cad. No: 35, 06440 Kızılay-Ankara Tel: (4) 417 92 00 (10 Hat) Faks: (4) 418 39 67